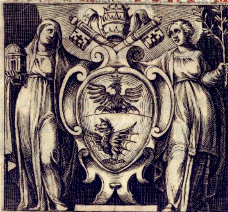

Ex Libris

CHRONHISTORIA
DE
APOSTOLICO SACRARIO
NOMENCLATVRAM,
Institutionem, & Instructionem, Munia item,
Et seriem Sacristarum in AVGVSTINIANA FAMILIA
Tercentum, & amplius ab hinc annis conseruatam,
& nunquam interruptam comprehendens,

AVCTORE. FR. ANGELO. ROCCA. CAMERTE
Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini,
eiusdem Sacrarij Præfecto,
ET. EPISCOPO. TAGASTENSI

Ad Sanctissimum Dominum Nostrum
PAVLVM V. PONT. MAX.

ROMAE, Apud Guillelmum Facciottum. M.DC.V.
SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur.

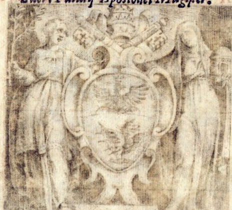
Si placet R. P. Magistro Sacri Palatij Apostolici.

B. Gypsius Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Io. Maria Brasichellensis, Sacri Palatij Apostolici Magister.

SANCTISSIMO PATRI ET DOMINO NOSTRO PAVLO V. PONT. MAX.

VGVSTINIANA Familia (Beatiſsime Pater) tantum Apoſtolicæ Sedi debet, quantum vix vnquam verbis explicari poteſt, & multis quidem nominibus, præſertim vero ex Apoſtolici Sacrarii Præfectura tercentum, & amplius, ab hinc annis eidem Familiæ commiſſa, & in eo-

dem Fratrum Eremitarum Ordi-
ne ad hanc vſque diem ob meram
Romanorum Pontificum beni-
gnitatem conſeruata in tam longa
ſeculorum ſerie nunquam inter-
miſſa, ſiue interrupta: immo, vt
Alexander VI. felicis recordatio-
nis, in Bulla, plumbeo ſigillo mu-
nita, & in chartophylacio, ſiue ar-
chiuo Auguſtiniano aſſeruata, te-
ſtatur, de huiuſce Præfecturæ ini-
tio, ſeu contrario memoria ho-
minum non extat. Propterea
ego, cum hæc mecum ipſe non
minus frequenter, quàm attentè
fuerim meditatus, Chronhiſto-

riam

riam de Apoſtolico Sacrario conſcribere ſtatui, conſcriptamq. in lucem edendam curaui, vt non ſolum Sacriſtarum poſteritas multis in rebus iuuetur, ſed vt etiam vniuerſa Fratrum Eremitarum Sancti Patris Auguſtini Familia commoneatur, quantum officii apud Sanctam & Apoſtolicam Sedem ſuſtineat; ceteriſq. beneficiis, & quidem plurimis, quæ à Romanis Pontificibus accepit, ad memoriam item reuocatis, quàm libenter, quàm aſsiduè, quàm ſtudioſè ac diligenter pro ea in Vinea Domini ſibi ſit allaborandum, non ignoret.

Chronhi-

Chronhiſtoria itaque de Apoſto-
lico Sacrario, quod mihi mea ſu-
pra merita benignitas Clementis
VIII. ſanctæ recordationis, ac mei
beneficentiſsimi, decem ab hinc
iam annis, commiſit; intra dome-
ſticos Beatitudinis Tuæ parietes à
me ad hunc finem elucubrata,
eam citra illud fraudis nomen,
quod Iureconſulti Stellionatus
crimen appellant, nonniſi Sancti-
tati Tuæ inſcribendam ſeu dedi-
candam eſſe omnino iudicaui, &
aliter fieri non poſſe pro comper-
to habui, quippe qui in Apoſto-
lico Sacrario de ipſius Præfectura

dictam

dictam Chronhiſtoriam conſcripſi multis iam beneficiis Apoſtolicæ Sedi, & Sanctitati Tuæ deuinctiſsimus. Hanc igitur elucubrationem in Aedibus Apoſtolicis ex induſtria Famuli tui (qualiſcunque illa ſit) natam, & in hominum proſpectum productam, Beatitudini Tuæ offero & dono; immo verò tamquam debitam, vel potius tamquã propriam reddo, ac reſtituo, ad Sanctitatis Tuæ pedes humillimè prouolutus. Interea ego, officii mei non immemor, Deum bonorum omnium fontem vberrimum ſuppliciter precor, ac precabor ſemper,

per,

per, vt, quemadmodum Te suum in terris Vicarium superioribus diebus immensa sua clementia, & manifestissimo quidem, ac verè admirando diuinæ prouidentiæ argumento nobis dedit; ita ad vniuersæ Ecclesiæ sanctæ dignitatem tuendam, & in dies amplificandam ad multos annos incolumem, ac felicem conseruet. Romæ in Palatio Apostolico Kalendis Iulii. M. DC. V.

Sanctitatis Tuæ

Humillimus seruus, eidemq. deuinctissimus,

F. Angelus Rocca Camers. Apostolici Sacrarij Præfectus, & Episcopus Tagastensis.

SCRIP-

SCRIPTORVM nomina, quæ in Chronhistoria citantur.

A

AELIVS Lampridius in Alexandro Seuero.
Alexandri VI. Pontif. Max. Bulla.
S. Ambrosius Doctor Ecclesiæ.
Assistentium Sanctissimi D. N. Liber.
S. Augustinus Doctor Ecclesiæ.

B

BEda Venerabilis.
Blasius Casenas, Cærem. Mag. in Diario.
Bulla Pontificia.
Burchardus Argentinas, Cærem. Mag in Diario.

C

CÆremoniale Romanum manuscriptum.
Cæremoniale Romanum impressum.
Cæremonialia manuscripta perantiqua.
Cæremoniarum Magistri in Diarijs.

Cardinalis Ostiensis.
Cicero Latinæ linguæ parens.
Concilium Toletanum.

D

DEcreti, & Decretalium Libri.
Diaria recentiora, & antiqua.

F

FErdinandus de Castiglio Historicus.
Franciscus Penia Rotæ Auditor.
Franciscus Purpuratus iurisconsultus.

G

GRegorius Magnus, Doctor Ecclesiæ.

H

HEgesippus de Hierosolymitanæ Vrbis excidio Scriptor grauissimus.
Hieronymus Hispanus, cognomento Romanus; Historicus, & Chronista.
Hieronymus Seripandus Cardinalis in Chronicis Ordinis S. Augustini.

I

IAcobus Spiegelius iurisconsultus in Lexico.
Iacobus Bergomas in Supplemento Chronicorum.
Iordanus de Saxonia in Vitas Fratrum.

Io.

Io. Antonius Flamminius Historicus.
Iosephus Pamphilus in Chronicis.
Iosephus Scriptor antiquitatum Iudaicarum disertissimus.
Isidorus Hispalensis Episcopus.
Iulij II. P. M. Bulla.

L

LAurentius Surius in Vitis Sanctorum.
Leander Albertus in Descriptione Italiæ.

M

MAuritius Tertius in Chronicis.

N

NIcolaus Lyranus.

O

ONuphrius Panuinius in Chronicis Ecclesiasticis.
Origenes Adamantius, Doctor & Scriptor insignis.

P

PApirius Massonus in Gregorio XI.
Papias, Grammaticus tempore suo clarissimus.
Paris Crassus, Cærem. Mag. in Diario.
Plinij Naturalis Historia.

Policraticus Ioannis Saresberiensis.
Pomponius Mela insigni opere de situ Orbis clarissimus.
Prouinciale omnium Ecclesiarum Cathedralium.
Ptolemæus Geographus clarissimus.

R

R *Egistra Ordinis S. Augustini antiqua.*

S

S *Piegelius Legista in Lexico.*
Suetonius Tranquillus in Augusto.

T

T *Imotheus Bottonus Historicus.*
Toletanum Concilium.

V

V *Lpianus Iurisconsultus.*

POMP.

POMPEII. VGONII

Ode

Ad Illustrem admodum, & Reuerendissimum Patrem

D. ANGELVM. ROCCHAM

EPISCOPVM. TAGASTENSEM
ET APOSTOLICI SACRARII
PRAEFECTVM.

LVMEN ingens Ordinis Angele,
Quem mente sacra lux Lybiæ Pater,
Fundauit Augustinus, vnde
Progenies numerosa fluxit.

Latè per oras, artibus ingeni
Virtute fulgens nec minus aurea,
Ecclesiæ, naui tremente,
Præsidium, columenq. fidum.

Te te ille, se nunc altius euehit,
Felici alumno Cœtus amabilis;
Te gloriatur, quem secundo
Per patrias properare laudes

Gressu tuetur; non tibi desides
Labuntur horæ, non hebet otio
Erecta mens, sed perspicaces
In studijs teris vsque curas.

Ad

Ad hæc superbis æmula Regibus
Colenda nimirum, est locuples tibi
Collecta librorum supellex
Pontificum in lare Vaticano.
Te sede in illa nam pietas tua
Pridem locauit, magnanimo auspice
Clemente, sacræ qui beatas
Diuitias tueare gazæ.
Rectè merenti, quod decus Ordini
Sanxere iusto munere Principes,
Seruatq. ad hoc æui, trecentum
Perpetua serie per annos.
Celata sed quid gloria proficit,
Obliuiosa tecta silentio,
Cùm clara tot Patrum iacerent
Nomina? tot memoranda facta?
En te resurgunt iam modo vindice
Sub lucis auras, te duce secula
Æterna viuent, quos iniquis
Obruerat tenebris vetustas.
Quos & laboris non tenuis tibi
Fuisse dicat, qui leget, abditis
Hinc inde chartis eruisse
Ingenio, vigiliq. cura.

Euoluat

Euoluat isthæc Posteritas lubens
Afri Parentis; nec tibi gratias
Referre seruanti grauetur
Prisca suæ monumenta Gentis.
Tum nuper alto qui solio Petri
Consedit, & cui ritè dicas opus,
Te fronte respectet serena
Egregius pietate Princeps;
Virtute partis auctus honoribus
Exemplar vt sis, præmia nauiter
Sequi laborantes, & omnes
Ad similes animentur artes.

EIVSDEM AD EVNDEM
Epigramma.

Lauigerum sacris, qui præsedere tuendis,
Historiæ series hæc tua Rocca docet.
Nominaq. & seruat clarorum facta virorum,
Ordo tuus per quos tollit ad astra caput.
Te sine Pontificum quid gratia proderat illis?
Quid gradibus varijs sæpius auctus honor?
Obscura penitus demersi nocte iacerent,
Nec sibi, nec Generi gloria magna suo.

Eruis

Eruis è tenebris, scriptis tu Rocca disertis,
Vtq. facis volitent cuncta per ora virum.
Principibus periere suis; te vindice viuunt,
Et famam longæ Posteritatis habent.

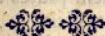

EIVSDEM AD EVNDEM
Epigramma.

Pontificum Æditui, quæ munera, quiq. labores,
Temporibus varijs quiq. tributus honor,
Tum tercentenis quibus hoc onus obtigit annis
Post tria Successor secula Rocca doces.
Scriptorum intactas calamo res hauseris vnde,
Vnde ignota sacræ tot monumenta domus.
Mirentur non visa animis, quibus æmula Regum
Ingenij cultrix Bibliotheca tui.
Hæc, quæ perpetuis signares nomina chartis,
Historiæ hæc varias suppeditauit opes,
In quam, cùm tantos sumptus effuderis, & cum
Non tibi sub segni pulverulenta vacet,
Iure tuam, meritoq. legent, qui talia doctam
Laudabunt pariter, munificamq. manum.

Præf.

PRAEFATIO IN·CHRONHISTORIAM DE. APOSTOLICO. SACRARIO.

ICVT nulla vnquam fuit tam barbara & effera Gens (quemadmodum eloquentiæ Latinæ Parens, & recte quidem, sentit) quæ aliquam de Deo notitiam, vel sola natura docente, non imbiberit; ita nec vllam fuisse crediderim Nationem, quæ certas, & proprias quasdam non habuerit cæremonias, quibus illum, quem sibi finxisset Deum, veneraretur & coleret. Id quod cum ex Græcorum & Latinorum historijs clarissime patet; tum ex ijs, quæ in sacra Scriptura, ac præcipuè in veteri Testamento leguntur, aperte confirmatur. Veteris namq. Testamenti Patres illos sua sacrificia, suosq. ritus ex diuinæ legis præscripto habuisse, ac religiosissimè obseruasse non ignoramus. Quæ res cum ita sit, sole clarius nobis apparet, quàm fidei, quàm pietati, quàm denique Christianæ Religioni maximè conueniat, vt post Messiæ, veri Dei Filij ad nos miseros homines redimendos in hunc mundum aduentum, ea, quæ illi est sponsa, nobis autem mater, Ecclesia, certas, statas, & proprias habeat cæremonias, ritusq. solemnes, tanto antiquis sacratiores, si-

Cic. lib. 1. de legibus.

Ecclesia sponsa, & mater.

Gratiæ libertatis præstãtia. gnificantiores, & excellentiores; quanto legis seruitutem (vt alia breuitatis causa silentio prætermittam) gratię libertas antecellit.

Quæ sanè obseruationes circa sacros ritus si in omnibus Christiani Orbis Ecclesijs esse debent, multò magis, & multò quidem plures coram Romano Pontifice, qui cælestis Pontificis, & æterni Regis, supremiq. ac veri omnium Monarchæ vices gerit in terris; quiq. in ea residet Cathedra, quæ omnium Ecclesiarũ Regula, & Mater est, atque Magistra. Merito itaque Summi Pontifices non mediocrem semper adhibuerunt

Cæremoniarũ Magistri. diligentiam, vt viros apud se, cæremoniarum Ecclesiasticarum & sacrorum rituum peritia ornatos, haberent, qui illarum pręceptores ac magistri dici iure, atque esse possent. Non minori etiam studio curarunt, vt Sacrariũ Apostolicum tanta vestium, indumentorum, vasorum sacrorum, ac multiplicium, pretiosissimorumq. omnis generis ornamentorum Ecclesiasticorum copia abundaret, tantis mysterijs, necnon ministris ac ministerijs digna. Quæ denique omnia, vt ea, qua decet, veneratione tractarentur, diligentissimaq. custodia ad sacros ritus Ecclesiasticis cæremonijs insignitos celebrandos asseruarentur, probos ac fidos viros illis præficere accuratè studuerunt, vt ea sibi commissa fideliter custodirent, ac iuxta diuinorum officiorum varietatem opportunè depromerent, accommodateq. prępararent, resq. tandem necessarias loco ac tempore iuxta indigentiam subministrarent. Hi autem viri ob huius generis Pręfecturam, quouis Prælato dignam, Sacristæ nomine

Propositio. sunt nuncupati. Antea igitur quàm de huiusce Præfecturæ dignitate, ac serie Sacristarum in Ordine Eremitano sancti Augustini tercentum & amplius ab hinc annis

nis conseruata, & numquam interrupta; necnon de viris omnibus, qui hac Præfectura in Palatio Apostolico aliquot iam sæculis ad hanc vsque diem functi sunt, sermonem habeamus, Sacrarij & Sacristæ nomenclaturam ac functiones aggrediemur, vt singula distinctè, atque ordinatè disposita explicentur.

De Sacrarij & Sacristæ nominibus.

ACRARIVM apud Ethnicos tàm pro loco, in quo sacra reponebantur; quàm pro Larario, Sacrario scilicet domestico, in quo Lares, & Dij peculiares, vel domestici in ædibus priuatis colebantur; necnon pro Sacello publicè consecrato accipitur. De loco iuxta primam significationem Cicero, vt reor, Aquilæ argenteæ Catilinam domi suę Sacrarium statuisse dicit. De Larario, hoc est, de Sacrario domestico loquitur Lampridius in Seuero, dum scribit, Alexandrum Seuerum in Lario rem diuinam matutinis horis factitasse ad effigies Deorum, in quibus habebat Apollonium, Orpheum, Abrahamum, & Christum. In secundo Lario simulacrum habebat Virgilij, & Ciceronis. Suetonius autem in Augusto non tàm pro sacrorum repositorio, vel priuato Lario, quàm pro Sacello publicè consecrato sumpsit, dicens: Augustus ad capita natus bubula, vbi nunc Sacrarium habetur, aliquanto post, quàm excessit, constitutum. Pro eodem forsan significatu à Cicerone Sacrarium Bonæ Deæ nominatur.

Cic. prima & secunda in Catilinam.

Lampr. in Alex. Seuero.

Suet. in Oct. Aug.

Cic. pro T. Ann. Mil.

Sacrarij ergo nomen, siue pro Lario in ædibus priuatis apud Ethnicos olim strui consueto, siue pro lo-

co sacrato, seu Sacello; siue pro eo Templi loco, in quo sacra reponebătur, tam apud Scriptores profanos, quam Ecclesiasticos in frequenti fuit vsu. Vt autem multos vtriusque classis Auctores breuitatis causa posthabeam, primo prætermisso significatu, illud in medium afferam, quod Hegesippus natione Iudæus (vt ait Tritthemius) ad Christi deinde fidem conuersus, & Apostolorum temporibus vicinus; Vel quiuis ætatis posterioris alius, de Sacrario, hoc est, de sacratissimo Templi loco, in historijs de Bello Iudaico, deq. Hierosolymitanæ vrbis excidio scriptum reliquit. Is enim in quinto historiarum libro, dum miserandam Ciuitatis ac Templi ruinam ab Eleazaro deploratam narraret, hunc in modum locutus est: Vbi est maxima Ciuitas Hierusalem, vbi decora Sion, vbi Templum mirabile, vbi secundum illud Tabernaculum, Sanctitatis Sacrarium, quo semel in anno solus Princeps Sacerdotum solebat intrare non sine sanguine, quem pro se offerret, & pro Populi delicto? Profanatum est à Gentibus; habitant in reliquijs vrbis qui eam destruxerunt. Hæc Hegesippus, cuius totam sententiam recitandam censui tamquam grandi, operoso, & pene affectato genere insignitam. Tertiam item significationem explicauit Vlpianus, dum quid inter sacrum locum & Sacrarium intersit, ostendit, dicens: Sacer locus est locus consecratus: Sacrarium, in quo sacra reponuntur. Hæc Vlpianus. Sacrarium itaque à sacris nomen sibi sortitum est rebus, cuiusmodi sunt variæ Sacerdotum ac Ministrorum vestes, Reliquiæ Sanctorum, & vasa sacra, idq. genus alia, quæ in eo asseruantur. A Sacrario denique ipso, tot tantisq. rebus sacris referto, cui Sacrista præest, Sacristę nomen tractum esse, dicamus oportet.

Hegesippus lib. 5. cap. 5.

Lib. 5. cap. 55.

Vlpianus l. Sacra. De Rerum diuisione. Spiegellius.

An-

Antiquitus autem Sacristam cum Ostiensi lib. 1. Summæ *cap.* de officio Sacristæ, censeo fuisse illum, quem Ecclesiastici viri Cimiliarcham, à cimilio deriuatum, passim vocitabant: nam cimilium, vel cimelium, κειμήλιον, vox Græca, significat (vt Græcam linguam callentibus placet) quod in magno pretio habetur & asseruatur, veluti sunt vasa pretiosa, & sacræ reliquiæ; vel, vt alij volunt, magis propriè, & vsitatè ita vocatur, quod in nostra supellectile ceteris est pretiosius; & tale, quòd magna cura reponi soleat. De hac voce fit mentio in Policratico, siue de nugis curialium, ac vestigijs Philosophorum lib. 4. cap. 4. Locus autem, in quo res pretiosæ & in delicijs habitę reconduntur, Cimiliarchium, vel Cimeliarchium, κειμηλιάρχιον, vocabatur, vt videre est apud Gregorium Magnum in lib. 2. Registri ind. 11. epist. 49. hęc scribentem: Res autem, quæ apud eum inuentæ sunt, in Cimiliarchio Ecclesiæ tuæ seruare modis omnibus studebis. In lib. etiam 7. indict. 2. epist. 129. de Cimiliarchio ita inquit: De sex vero centenarijs, qui in Cimiliarchio, Rauennati Ecclesiæ fuerant commendati, sicut vestra testatur epistola, ab excellentissimo Exarcho in quotidiana militum præfectura sunt mutuati; &c. Qui autem Cimiliarchio præerat, Cimiliarcha, vel Cimeliarcha vocitabatur: quod enim Græcè κειμηλιάρχος dicitur, Latinè supellectilis pretiosæ Custos, vel Præfectus interpretatur. De hoc munere loquitur Panuinius in Chronico Ecclesiastico, dum de magnæ Ecclesiæ Cimiliarchis ad Archiepiscopatum Mediolanensem assumptis verba facit. Sunt item qui Cimiliarchij Præfectum, Thesaurarium vel Thesauri custodem nominandum esse velint, vt Papias in suo Dictionario ex-

Cimiliarcha, & Cimiliarchiū quid.

Policraticus.

S. Greg. Lib. 2.

Lib. 7.

Panuinius Anno Dō. 1173. & 1211.

explicat. Huius generis nomen, Cimiliarcha, ipsiusq. officium erat olim cura insignitum in Ecclesia cathedrali Mediolanensi annuo reditu, & quidem satis grandi; nunc reditu viget & cura, sed diminuta. Sacrista igitur & Cimiliarcha, ac Thesauri custos, vel Thesaurarius olim dicebatur. Hinc est, quòd Concilij Toletani Patres, vt refertur in Decretalibus Tit. de officio Sacristæ, ad Sacristæ curam totius Thesauri Ecclesiastici custodiam pertinere volunt, eumq. vt legitur Dist. 25. Isidorus Thesaurarium vocat, ad eumq. Chrismatis conficiendi, Baptisterijq. ordinandi, aliarumq. rerum curam pertinere ait. Alij vero à sacra Aede, Aedituum, vel Aeditimum; & concinniori voce, A Sacris, vel Sacrarij Præfectum appellant; qui tamen ab ipsius Libri cæremoniarum Auctore in Libro 3. cap. 19. sect. 2. Apostolici Palatij Sacrista nuncupatur.

Lib. 1. Decretal. Tit. 26. cap. 1. Perlectis Isidorus in Epist. ad Ludifredum.

Liber cærem.

De Sacristæ Romani Pontificis officio cum dignitate coniuncto.

OMNES, qui alterius potestati subsunt, aliqua sub eodem fungentes præfectura, Officiales vocitantur, & sunt. Officium autem, vt S. Ambrosius ait, ab efficiendo dictum, est quod quisque efficere debet, obseruata locorum, temporum, ac personarum ratione. Officialium vero alij sunt cum dignitate, siue cum prælatione sibi annexa; alij non item. Officiales primæ classis, (vt inferiores, qui in omni Familia bene instituta esse solent, ac debent, silentio prætermittamus) sunt illi,

Lib. 1. Off. cap. 8.

Officialiũ diuisio.

qui

qui ob insigne munus, quod apud Romanum Pontificem exercent, etiam si Episcopali aut maiori dignitate decorati non sint, insigni tamen Prælaturæ habitu induti, ab alijs non Prælatis distinguuntur, è quorum numero sunt, S. R. E. Vicecamerarius, vel Vrbis Prætor seu Gubernator, Auditor Cameræ, Datarius, Thesaurarius Generalis, Protonotarij Apostolici, Subdiaconi Apostolici, Auditores Rotæ siue Cappellani Papæ, cum Magistro Sacri Palatij, Clerici Cameræ, Acolyti, Abbreuiatores, Secretarij, & Referendarij, quorum aliqui vbi primum ad sua officia assumpti sunt, pallio saltem ad Prælaturam pertinente, paulo infra humeros ad brachia extrahenda perforato, quod mantellettum Italicè appellant (Magistro Sacri Palatij excepto) induuntur, & Prælati nuncupantur. Alij vero insigniores ex ijs, quos recensuimus, Prælati, tunica etiam linea candidissima, & subtilissima, ab humeris ad poplites vsque fluente, infraq. mantellettum gestari solita (quam rocchettum vulgo vocant) insigniuntur. Sunt igitur qui mantelletto saltem, quod Prælaturæ insigne est, per Vrbem incedunt decorati, & Prælati vocitantur. Hunc in modum Papæ Sacrista non Episcopus sese habet, qui ad officium Sacristatus assumptus, supra mantellettum rotundo scapularum tegumento cum capitio modico, quod cucullæ seu potius cuculli loco, mozzettam vulgo appellant, vel Sanctissimi D. N. vel S. R. E. Cardinalis manu ad officium ipsum cohonestandum insigniri solet, sicut in me factum fuisse sum expertus. E manu enim Illustrissimi ac Reuerendissimi D. Petri S. R. E. Cardinalis Aldobrandini dictum habitum vna cum Diplomate Pontificio ad Sacristatus

Officiales primæ classis.

Mantellettum quid.

Officiales insigniores, & Prælati.

Rocchettum quid.

Mozzetta quid.

Card. Aldobr.

offi-

Clemens VIII.

officium pertinente suscepi, cum primum ex mera Clementis VIII. Pont. Max. benignitate ad hanc Præfecturam, immensa Dei clementia annuente, fui euectus. Ceteri autem fere omnes, qui hac functi sunt Præfectura, tum ad Sacristatus officium magis cohonestandum, tum etiam propter obsequium ipsum, quod à Sacrista in re sacratissima facienda, necnon alijs in rebus circa personam Romani Pontificis prestari solet (vt infra ex chronicis atque ex historijs explicabimus) vel Episcopali vel Archiepiscopali, vel tandem Patriarchali dignitate fuerunt insigniti, Prædecessore meo cum alijs perpaucis excepto, qui ob rectum conscientię scrupulum talem dignitatem non semel recusauit.

Sacristæ maiori dignitate insigniti.

Quamuis autem id ita sit, reperio tamen ego inter Apostolici Sacrarij Præfectos vnum, qui post Sacristatum susceptum, Abbas Sancti Sebastiani, sicut suo plenissime explicabitur loco, creatus fuit, cuius dignitas in coronatione Summi Pontificis Episcopos omnes præcedit: qua profecto eminentia ceteri Vrbis Abbates potiri solent. Huc accedit quòd Sacrarij Pontificij Præfecti non solum Confessarij Papæ, sed Pœnitentiarij, & Bibliothecarij Apostolici esse solebant, & ad Sixti IV. vsque tempora officio Bibliothecarij functi sunt, sicut id in Catalogo Sacristarum ostendemus. Hisce itaque de rebus omnibus Apostolici Sacrarij Præfecturam tum ob solam Sacristatus curam sibi commissam, tum etiam ob suas ipsius varias, & quidem honestissimas functiones, quas infra recensebimus, dignitatem quandam sibi annexam habere ratio ipsa persuadet: nam Bibliothecarij Romani Pontificis non nisi in aliqua dignitate constituti creari olim solebant, vt nostra fit tempestate: nam semper alicui ex

Lib. 1. cæremon. sect. 2. cap. 3.

Officia olim Apostolici Sacristæ.

S.R.E.

S.R.E. Cardinalibus Bibliotheca Vaticana committi solet. Adde etiam quòd Sacrarij Pontificij Præfectus munia Parochi exercet, sicut ex ipso Viatico sacrosancto, quod in Cappella Pontificia perpetuò custodiendum curat; necnon ex alijs functionibus ad Sacristam pertinentibus, apertè constat, vt infra videre licet. Quod sane officium tum ob ipsas res, quæ ab eo administrantur; tum quia circa personam Papæ præstantur, quandam suo quodam iure præsefert dignitatem: Sicut enim Rotæ Auditores, iuris vtriusque Doctores peritissimi, & Cappellani Papæ vocitati, ceteros Cappellanos, quicunque illi sint, dignitate Prælaturę antecellunt; ita & Sacristatus Apostolicus ceterorum Sacristarum & Parochorum officia longè præstat, dictis de causis inter Prælatos lato sub vocabulo comprehensos adnumeratus. Sunt item in Cappella Acolyti, & Subdiaconi Apostolici, qui etsi Prælati non sunt, officijs absolutè sumptis; in Cappella tamen Pontificia, quatenus Papæ Ministri, Prælaturæ nomen retinent, ac vestitum, cappa & rocchetto vtentes. Ita pari, vel potius præstantiori ratione Papæ Sacrista est: quia quamuis ceteri Ecclesiarum Sacristæ Prælati non sint, Sacrista tamen Papæ, quatenus Apostolici Sacrarij Præfectus, & Parochi munia exercens, Sacramentaq. subministrare consuetus, aliquo Prelaturæ nomine potitur, & habitu.

Papæ Sacrista Parochus.

Rotæ Auditores.

Quòd autem Sacristatus officium, & alia munia, quę publicè in præclarum Apostolicæ Sedis obsequium exercentur, dignitatem sibi quandam, aut Prælaturam sortiantur, vnum ex multis alijs exemplum de Protonotariatu in medium afferam. Nam Protonotarij, quatenus Apostolicę Sedis Notarij, Protonotarij

Cōfirmatio per exemplum Protonotariatus.

Apostolici, hoc est, Apostolicę Sedis Notarij, omnium scilicet Notariorum primi, ad supremum officij statum insinuandum vocitantur, & sunt, habitu, & nomine Prelaturę, ac priuilegijs insigniti. Istuc ipsum de Sacristatus Apostolici habitu, ac dignitate iuxtà officij naturam censendum, & affirmandum videtur.

Sacristatus dignitas ex p. 1. Decreti.

Adde etiam, quòd ab Isidoro Hispalensi Sacristatus inter dignitates recensetur, vt videre est in prima Decreti parte Distinct. 25. cap. 1. Perlectis, vbi Glossa dum Isidori verba interpretatur, hunc ait in modum: Quattuor dignitates debent esse sub Episcopo in Ecclesia maiori, hoc est, Archidiaconus, Archipresbyter, Primicerius, [*Præfectus videlicet Scholæ Cantorum*] & Thesaurarius. Hæc ibi ex Isidoro Hispalensi, qui sua in epistola satis longa ad Ludifredum scripta dictas dignitates, earumdemq. munia nominatim enarrat. Per Thesaurarium verò nonnisi Sacristam communi omnium consensu intelligendum esse Legistæ omnes affirmant, tùm ex dicto capite, Perlectis; tùm etiam ex cap. De officio Sacristæ lib. 1. Decretalium Tit. 26. cap. 1. in quo Sacrista, Thesaurarius, vel Thesauri Ecclesiastici Custos nuncupatur. Cum itaque Sacristatus officium in Ecclesia Cathedrali, siue Episcopali inter dignitates connumeretur, multò magis idem officium dignitatem esse omninò dicamus oportet, dum sub Romano Pontifice, qui est totius Ecclesiæ caput, exercetur; atque ab ipsomet Sacrista non solum Chrisma iuxtà curam ab Isidoro Hispalensi dicta in epistola ei præscriptam, sed Oleum item sanctum, & Oleum infirmorum in Apostolico Sacrario conseruantur, & pro rerum indigentia subministrantur.

Onuphr. Panuin.

Lib. 1. Decretal.

Hac de causa Sanctissimi D. N. Sacrista vbique locorum

corum vtitur mantelletto, à Romanis Pontificibus in signum Prælaturæ dari consueto, quod Subdiaconis & Acolytis concessum esse non videmus. Hi enim per Vrbem incedentes mantelletto non vtuntur, quamuis ipsi Subdiaconi supra Auditores Rotæ, supra Clericos Cameræ, supra Acolytos, supra Abbreuiatores, & supra Secretarios; Acolyti vero inter Ministros Ecclesiasticos Altari deseruientes postremi, supra Abbreuiatores, & Secretarios locum in Cappella tenere soleant. De Referendarijs, qui etiam sunt Prælati, mentionem haud facio, quippe qui Cappellis non intersunt, quia in eis locum non habent.

De Apostolici Sacristatus Prælatura efficit item argumentum non obscurum facultas illa benedicendi tam ornamenta Altaris, quàm indumenta sacra, siue, vt aiunt, paramenta tam Leuitica, quàm Sacerdotalia, necnon Corporalia, & cetera omnia ad vsum sacrum pertinentia, in quibus Chrisma non adhibetur, à Summo Pontifice per Diploma ipsi Sacristæ dari consueta: quæ sane benedicendi facultas nonnisi Prælato concedenda censetur. Hac item Prælaturæ, ac sacræ Theologiæ ratione Apostolici Sacrarij Præfectus ex sui Sacristatus officio vbi primum ad Sacrarij Pontificij Præfecturam assumptus est, Theologorum Collegio pro Theologis Doctoribus Romæ creandis instituto cooptatur; & sacrorum Rituum Congregationi, quæ inter aliquot S. R. E. Cardinales habetur, interesse solet. Hæc de Sacristæ Romani Pontificis officio cum dignitate coniuncto.

Facultas benedicendi.

Collegiũ Theologorum.

Cõgregatio sacrorũ rituum.

De Sacrista Romani Pontificis functionibus.

Sacristæ cura in Missæ Papæ tam solemni, quàm priuata, & & in omnibus cappellis.

SAcristæ Pontificij functiones frequentes, & multæ sunt, eoq. digniores, quòd omnes fere circa personam Papæ, rem præsertim sacram facientis, præstantur: ministerium namq. suum Apostolici Sacrarij Præfectus tam in Cappella, quam dicunt secretam; quàm etiam in omnibus, & singulis siue Missis, siue Vesperis, seu Matutinis in Cappella publica, vel vbi Papa voluerit per S. R. E. Cardinales, vel per Prælatos alios celebrandis exhibere solet: Summumq. Pontificem, priuatim rem diuinam facere volentem, vestes sacras induere, & exuere semper consueuit, vt in codice Sacrarij Pontificij legitur; eiq. in Missa assistit, respondet, & ministrat lumen candelæ, & omnia dicenda ostendit. Ex duabus interea Hostijs vnam (antequam fiat oblatio) è manu Papæ acceptam prægustat, & comedit. Quod etiam de vino, & aqua facit in cratèram seu pàteram argenteam, & auratam per Cappellanum intimum ex ampullis effusis bibens. Idem quoque, Papa solemniter celebrante, fit, S. R. E. Cardinale Diacono coram Papa dicta omnia eidem Sacristæ præbente: sed in hac solemni Missa ex tribus Hostijs non consecratis duæ à Sacrista è manu eiusdem Cardinalis ante oblationem acceptæ prægustantur, & comeduntur, vt fusius in Commentario nostro de Ritu Missæ huius dictum fuit. Auctor libri cæremoniarum post multa, quæ ad Sacrarij Pontificij Præfecti officium pertinent, ait hunc in modum: Sacrista debet

Missa Papæ priuata.

Missa Papæ, solemnis. lib. cærem. 2. cap. 14.

Lib 3. sect. 2. Cap. 18.

debet semper interesse, quando Pontifex celebrat, siue publicè, siue priuatim, & ministrare opportuna. Hæc ibi. Nec vnquam Summus Pontifex ob quascunque causas, quæ plures esse possunt, indumento aliquo sacro vestitur, nisi Sacrista saltem ministrante.

Si quando stola Summo Pontifici imponenda sit (vt in multis functionibus fieri solet, & frequentissime quidem) eam, nullo præsente Cardinale, collo eius imponere consueuit Sacrista, qui nihilominus semper adesse debet, vt vel porrigat Cardinali, vel Papæ ipsemet imponat, si Cardinalis non adsit. Istuc ipsum fieri semper consueuit de aspersorio in vase aquæ benedictæ tincto, Papa Sacellum priuatum, vel Ecclesiam aliquam ingrediente, vt in codice Sacrarij Pontificij legitur. Stola Papæ imponenda. Aspersorium.

Missam etiam Papa priuatim audiente, Sacrista, si Cardinalis non adsit, libro Missali accepto, Euangelium iam lectum exosculandum Papæ offert; ita quoque suo tempore pacis instrumentum, quam pacem vocant, ei osculandum porrigit. Cæremoniæ in omnibus functionibus obseruandæ, dicto in codice explicantur. Sacristæ cura Missam Papa priuatim audiẽte.

Distributio denique Missarum omnium, quæ à Cardinalibus solemniter celebrantur, ad Sacrarij Apostolici Præfectum pertinet, ipsa tamen distributione, quæ ab eo excogitata fuit atque conscripta, Cardinali, qui primum inter Cardinales Presbyteros locum tenet, ostensa. Distributio item Missarum, quas Prælati Assistentes in Sacello Pontificio celebrant; necnon Cappellarum omnium denunciationes vel intimationes per Cursores promulgari solitæ, ad eundem Sacristam pertinent. Missarum distributio. Lib. 3. cæremon. sect. 2. cap. 18.

Papæ

Sacrosanctum Viaticũ perpetuò in Cappella custoditur. Lib.3.cærem. sect. 2. cap. 18.

Papæ item Sacrista Sacrosanctum Christi corpus in Hostia magna, quanta est, quæ à Celebrante sumitur, in Cappella maiori, quam Sixtinam vocant; vel alibi, si Papa aliò commorandi causa sese conferat, toto anno pro eius Viatico asseruandum diligenter curat: ipsamq. Hostiam de septimo in septimum diem mutari solitam, ad Romanum Pontificem in mortis articulo constitutum, Sacrista, tanquam Parochus, deferre solet: nam quotidie dicta in Cappella erudito ac suaui Musicorum concentu cantatur Missa, immaculataq. Hostia in pyxide argentea, sed aurata, intra tabernaculum decentissimum, quamuis nunquam tanto Habitatore dignum, custoditur; perpetuòq. ante Altare pendent hinc, & inde lampades ex ære montano, aut orichalco duæ accensæ, in quibus lumen non oleo, sed cera nutritur: cuius rei curatio Clericorum officio annexa est. Sacrista verò tum monendo, tum iubendo & efficiendo studet, vt circa tantum Sacramentum omnia iuxta Patrum decreta, & quanto maiori studio fieri potest, fideliter, mundè, perpolitè, atque honorifice perficiantur.

Sacristæ cura in itinere Romanorum Pōtificum Lib.1.cærem. sect. 12. cap.1.

Si quando Romanus Pontifex longum iter sit confecturus, tota solemniter deferendi Sanctissimum Christi corpus, vniuersiq. comitatus, & equitatus cura ei ex officio Sacristatus (vt baculus, iurisdictionis insigne, in itinere ab ipso gestari solitus, ostendit) demandatur. In illo autem comitatu (præter milites tam pedestres quàm Equestres, Officialesq. plurimos cum vniuerso Cantorum Papæ Collegio; præter item Papę Cubicularios, viros nobiles, titulisq. decoratos, sacrisq. initiatos, & Sacellarios) multi vel Episcopali, vel Archiepiscopali ac tandem Patriarchali digni-

tate,

tate insigniti adscribi solent, sicut in profectione ab Vrbe Roma Ferrariam vsque, Anno salutis nostræ M. D. XCVIII. factum esse constat. Quæ sanè omnia in Commentario nostro iam impresso, tam delineationibus ære incisis, quàm verbis, & fusissime quidem, conscripta videre licet.

Sacrista igitur, tanquam Parochus, à Sacris Romano Pontifici semper esse solet, siue sano, siue ægroto, siue etiam Deo spiritum reddenti pro Sacramentis Ecclesiæ ministrandis; sine cuius ministerio nec etiam sepulturæ mandatur. Præterea instar Parochi, ac iuxta curam ab Isidoro Hispalensi præscriptam, vt videre est in prima Decreti parte; non solum Chrisma, sed Oleum sanctum, & Oleum infirmorum conficienda curat, & in Apostolico Sacrario conseruat, eaq. pro rerum indigentia loco, ac tempore subministrat.

Sacristæ cura perpetua. Lib. 1. cærem. sect. 15. cap. 2.

Dist. 26. cap 1.

Introducitur denique in Conclaue, vbi pro nouo Pontifice eligendo, quotidie, vniuerso S. R. E. Cardinalium Collegio præsente, rem sacram facit, & pro electo secundum morem vestiendo, noua secum defert, custoditq. indumenta. Ecclesiæ item Sacramenta iuxta Cardinalium & Conclauistarum indigentiam, in Conclaui administrat, necnon alias ad res, & quidem grauissimas, nonnunquam, prout occasio sese offert, adhibetur, quippe qui primum Conclauistarum tenet locum. Hæc breuiter de Sacristæ functionibus, quæ in libro Apostolici Sacrarij absolutius tractantur, & explicantur.

Sacristæ functiones in Conclaui. Lib. 3. cæremon. sect. 2 cap. 18.

Lib 3. cærem sect. 2. cap. 18.

De

De Sacristæ habitu in Cappella & foris.

AMETSI de Sacristę habitu nonnihil diximus, dum de eius officio ac dignitate verba fecimus; hoc tamen loco de re eadem fusius loquendum censeo, vt quæ dicenda supersunt, omnia tum ob varias functiones, tum etiam ob alias dignitates, quibus Apostolici Sacrarij Præfecti insigniri consueuerunt, explicentur.

Sacrista non Episcopus extra diuina officia eodem induitur habitu, quem regulares Episcopi ferre solent, præter pilei seu galeri chordulas, aut funiculos: horum enim viridis, illius vero nigri coloris esse debent, qualibus Protonotarij vtuntur. Vestes igitur Sacristæ extra diuina officia sunt nigri coloris hunc in modum: Inferior siue interior tunica (quam vulgo subtaneam vocant) ab anteriori parte vsque ad talos, vel ad conuexum vsque pedis; à posteriori autem ad terram vsque demissa, cinguloq. coriaceo, nigro item, succincta: Superior vestis, inferiori amplior, sed breuior, ad mensuram pallioli Episcoporum (quod mantellettum Italicè vocant) & scapularum tegumentum cum capitio rotundum (quod mozzettam passim appellant) esse debent. Sacristæ omnes, non Episcopi, vestibus hisce indui consueuerunt, vt in libro Sacrarij Pontificij legitur. Has item vestes nostra tempestate gestasse vidimus Fratrem Egidium Pisaurensem, viuente adhuc Sacrista, Fratre Ioanne Iacobo Barba Neapolitano, sed tamen absente, cui ad Concilium Tridentinum misso, datus à Pio IV. fuerat

Sacristæ habitus.

Sacrista ad Concilium Trid. missus.

rat

rat in coadiutorem; necnon Fratrem Iosephum Pamphilum Veronensem, antequam hic Signinæ, ille verò Nepesinæ Ecclesiæ Episcopi crearentur. Hunc eundem habitum gestauit Frater Augustinus Fiuizanius Prædecessor meus. Quamuis enim hic aliquandiu, nescio quonam consilio ductus, mozzettam intra mantellettum, capitio vel caputio eius tantum extra mantellettum apparente, gestarit; Gregorius tamen XIV. Anno à mundo redempto M.D.XCI. in die Sanctis Apostolis Petro & Paulo consecrata, eam suis manibus supra mantellettum gestandam Sacristæ Prædecessori meo restituit, vt ipsemet Fiuizanius in codice Sacrarij Apostolici manu id sua scriptum reliquit. Gregorius XIV.

Adde etiam quòd tempore Sixti V. in sacrorum Rituum Congregatione, quæ cæremoniarum olim dicebatur, decretum fuit, vt Papæ Sacrista mozzettam supra mantellettum gestaret, vti Secretarius in libro Congregationis id adnotauit. Hinc Gregorius XIV. qui eo tempore dictæ Congregationi, dum Cardinalis foret, intererat, mozzettam supra mantellettum gestandam suis manibus meo reddidit Prædecessori, sicut nuper dictum fuit: mozzetta enim est proprius Prælatorum regularium habitus, loco caputij, seu pro scapularum tegumento, quo Fratres, & Monachi vtuntur. Id quod ex eo in primis manifestum profectò fit, quòd Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchę non regulares mozzetta nonnisi in sua ipsorum Diœcesi vel Prouincia vti possunt; Episcopi autem & alij Prælati regulares vbique locorum ea vti solent ac debent cucullæ, vel potius, ac rectius quidem, cuculli aut caputij loco. Præterea, sicut Rocchettum, Episcoporum non regularium proprius est habitus; non tamen ab ijs tantum, Congregationis decretum. Prælatorum regularium habitus proprius. Prælatorū non regulariū proprius habitus.

sed ab alijs item Prælatis, hoc est Subdiaconis Apostolicis, Auditoribus Rotæ, Clericis Cameræ, Acolytis, ac ceteris Prælatis, quos Sacristæ omnes præcesserunt, semper in Cappella deferri solet; ita mozzetta non solum ab Episcopis regularibus, sed ab alijs item Prælatis religiosis gestatur caputij loco: immo ea non solum Abbates tam benedicti, quàm non benedicti, atque Commendatarij regulares, sed illi etiam, qui in Romana Curia Fratres plumbi, seu Bullarum plumbatores nuncupabantur, & ad Sixti V. vsque tempora viguerunt, vti semper consueuere. Hæc de proprio, vsitatoq. Sacristæ habitu extra Cappellam gestari solito.

Sacristæ habitus & locus in Cappella.

Quando autem Sacrista diuinis officijs, quibus adsit Papa, interesse debet, si non sit Episcopus, amictum cappæ loco, & superpelliceum sese induit: in Missis Papæ priuatis ministrans, superpelliceo solo induitur. Absente Pontifice, sessurus apud Prælatos in Cappella, nihil superinduit. Si autem Sacrista sit Episcopus, in Cappella, præsente Papa, vtitur cappa cum pellibus nigris sedens inter Assistentes iuxta suę antiquitatis ordinem. Absente etiam Papa, si Sacrista sit Episcopus, vtitur item cappa, si cum ceteris Episcopis in Cappella sedere voluerit. Diebus denique illis, in quibus Cardinales & Prælati Episcopi, & id genus alij sacris vtuntur indumentis, etiam ipse pluuiali supra superpelliceum, & mitra decoratur: Si autem non sit Episcopus, non pluuiali, sed superpelliceo & amictu vti consueuit; tunc verò post omnes pluuiali, & casula indutos tenere consueuit locum, ne solus ipse amictu solo ac superpelliceo indutus ad candelam & ad palmam suscipiendam incedere videatur. Hæc de

Lib. 3. cærem. sect. 2. cap. 1.

habitu Sacristæ in Cappella & foris, vt de loco eiusdem sermonem habeamus.

De loco Sacristæ in Cappella & foris.

ACRISTA Episcopali, vel maiori dignitate insignitus, quando Papa diuinis officijs interest, tenet locum in Cappella inter Prælatos Assistentes iuxta gradum & antiquitatem suæ promotionis: nam ex officij sui natura seu priuilegio, absque eo quòd vocetur more aliorum Assistentium, pro Assistente habetur: & propterea in ordine suo celebrat, & seruit Papæ in Cappella, Assistentiumq. honoribus, priuilegijs, & immunitatibus potiri solet. Absente autem Papa, sedet inter Prælatos, tenetq. locum suæ dignitati & antiquitati congruentem, nulla Assistentię habita ratione. Sacrista verò non Episcopus, absente Papa, in Cappella sedet immediatè post vltimum Episcopum, vel post Abbatem mitratum, si adsit: pręsente autem Papa, ad nostra vsque tempora locum mox post vltimum Prelatum, siue Episcopum Assistentem habere consueuit, quippe qui, vt in libro Assistentium legitur, Assistens saltem de Mitra nuncupatur, cum in Cappella Papę Mitram subministret Auditorum Rotæ Decano, qui eam Papæ imponendam ad Cardinalem Diaconum Assistentem defert. Hinc Sacrista cum vltimo Prelato Assistente cuncta semper in Missis ab Assistentibus dicenda prosequutus est, ab eoq. osculum pacis accipere semper consueuit; ipse autem Sacrista nulli alteri

Sacrista Assistens Papæ.

Assistentiũ liber.

dare consueuit pacem, nec sibi proximo à sinistris, qui semper est cubiculi Papę Pręfectus. Is enim, & qui ei ex illa parte succedunt, sub alio ordine pacem accipiunt, eamq. sibi inuicem communicant. In accessu ad pedes Papę pro candela, pro cineribus, & pro palma; Ego, qui eandem ob causam, superiori capite assignatam, nunquam vsus sum pluuiali, vltimum pœnitentiarium sequutus fui, ne me pluuiali, vel casula indutis immiscerem. In officio ferię sextę maioris hebdomadę adoraui Crucem vel cum vltimo Prælato, seu Episcopo non Assistente ad illius sinistram, vel cum duobus vltimis ad sinistram item illorum. Prædecessores autem mei non Episcopi adorauerunt Crucem vel cum vltimo Episcopo ad eius sinistram, vel cum antiquiori Protonotario ad illius dexteram, vt infra ostendetur. Hinc cæremoniarum libri Auctor libro tertio, in quo sermonem habet de officio cuiuscunque in Cappella seruientis, post sermonem de officio Prælatorum Assistentium, statim subdit caput 18. quod est de officio Sacristæ; & in 19. nulla mentione de Sacrista non Episcopo facta, subiungit de Protonotarijs; quod sequuntur quæ de Subdiaconis; his subnectit quæ de Auditoribus; deinceps loquitur de Sacri Palatij Magistro; mox de Clericis Cameræ, de Acolytis, de Cubicularijs secretis, & postremò de Secretarijs, & Aduocatis.

Lib. 3. cap. 18. & 19. sect. 2.

Quòd autem Sacristæ non Episcopi in feria sexta Parasceues adorauerint Crucem cum vltimo Episcopo, aut cum antiquiori Protonotario; tam ad candelam, quàm ad palmam è manu Papę accipiendam post vltimum Paramentis indutum iuerint, ex Diarijs, quę Magistri cæremoniarum conscripserunt, videre licet.

Tem-

Tempore Alexandri VI.
Anno Dom. M. D. I.

Ioannes Burchardus Argentinas, cæremoniarum Magister, tempore Alexandri VI. Anno Dom. 1501. die 28. Nouembris de Fratre Augustino Castellano Sacrista, qui nunquam fuit Episcopus, hæc in suo scripsit Diario: Hoc mane Frater Augustinus de Castello professus Ordinis S. Augustini, confessor Papæ, & Pœnitentiarius Basilicæ S. Petri, nouus Sacrista Cappellæ, Papæ incepit seruire in officio huiusmodi Sacristæ, & habuit locum vltimum inter Assistentes, hoc est, stetit post vltimum Prælatum Papæ Assistentem. Anno autem Dom. 1502. de adoratione Crucis in die Parasceues hoc de Sacrista eodem, non Episcopo, scriptum reliquit: Post omnes Episcopos adorauerunt Frater Augustinus Sacrista Cappellæ, & confessor Papę à dextris; & Protonotarius, Orator Ducis Ferrariensis à sinistris, simul; & post eos, Oratores Laici Venetiarum, & eiusdem Ducis Ferrariensis. Hæc in Diariorum tertio Burchardi Tomo, qui penes Paulum Alaleonem primum cæremoniarum Magistrum, & Ioannem Paulum Mucantium nunc tertium cæremoniarum Magistrum, necnon penes alios permultos asseruatur. Adde etiam quòd si Sacrista ille fuisset Episcopus, non post vltimum Episcopum cum Protonotario, sed cum Episcopis Assistentibus Crucem adorasset: semper enim Sacrista Episcopus, fuit Assistens: Assistentes autem in Cappella, pręsente Papa, omnes alios Episcopos, & Archiepiscopos non Assistentes præcedunt. Ex huiusce rei testimonio planum profectò fit, Sacristam non Episcopum habuisse locum post vlti-

[Margin notes: M. D. II. — Oratores. — Sacrista semper Assistens Papæ.]

vltimum Episcopum in adoratione Crucis; in distributione autem candelarum & palmarum, & in ceteris actionibus Cappellæ post vltimum paramentis indutum eandem ob causam nuper assignatam. Cum autem antiquiora exempla ob Diariorum, vt sic dixerim, carentiam, in medium afferri non queant; ea, quæ de meo Prædecessore, Episcopali dignitate nunquam insignito, in Diarijs fuerunt adnotata, subijciemus.

Tempore Gregorij XIII.

Anno Dom. M. D. LXXIV.

Frater Augustinus Fiuizanius Sacrista & Papæ confessarius die 4. Aprilis in Dominica Palmarum ministerium suum in Cappella exercere cœpit, vt ait Franciscus Mucantius olim cæremoniarum Magister in primo Diariorum Tomo, nullamq. de loco Sacristæ nec de palma mentionem fecit, vel quia Sacrista ad palmam suscipiendam non iuit, vel quia id ob incuriam prætermissum fuit.

Anno Dom. M. D. LXXVII.

F. Augustinus Fiuizanius, Papę Sacrista in die Parasceues Crucem adorauit cum vltimo Episcopo, ad eius sinistram, vt ipsemet Episcopus, Marianus Perbenedictus, nunc S. R. E. Cardinalis, de Camerino nuncupatus, à Sixto V. sanctæ recordationis Cardinalitia dignitate insignitus, hac de re testatur: cuius luculentissimum Testimonium, & quidem autographum, in Sacrario Pontificio, præsertim verò in Bibliotheca Angelica asseruatur.

Anno Dom. M. D. LXXXI.

Idem Frater Augustinus in feria sexta Parasceues adorauit Crucem cum vltimo Episcopo ad eius sinistram. Hæc ex eodem Francisco Mucantio cæremoniarum Magistro Tom. 2. Diar. fol. 166.

Anno Dom. M. D. LXXXIII.

Idem Sacrista post vltimum pœnitentiarium Cineres accepit. Hæc ex eodem Mucantio Tom. 2. Diar. fol. 248. & ex Paulo Alaleone cæremoniarum Magistro in Diario.

Anno Dom. M. D. LXXXIII.

In die Cinerum R. D. Sacrista habuit Cineres post Pœnitentiarios casulis indutos ante excellentissimum Ducem Soræ.

Palmam habuit ante Marchionem Vasti, & Ducem Soræ.

Anno Dom. M. D. LXXXIV.

In die Purificationis Sacrista Papæ habuit candelam immediate post Pœnitentiarios casulis indutos. Hæc Paulus Alaleo cæremoniarum Magister in suo Diario.

Tempore Sixti V.

Anno Dom. M. D. XC.

Idem Sacrista in die Purificationis B. M. semper Virginis, vt idem Mucantius in tertio Diariorum Tomo adnotauit, immediatè post Protonotarios candelam suscepit ob aliquod fortasse impedimentum ab officio subministratum.

Tem-

Tempore Gregorij XIV.

Anno Dom. M. D. XCI.

Idem Sacrista in Dominica Palmarum, quæ fuit septima Aprilis dies, immediatè post Pręlatos indumentis Ecclesiasticis insignitos palmam suscepit, vt Paulus Alaleo primus cęremoniarum Magister, & Ioannes Paulus Mucantius tertius cęremoniarum Magister scriptum in Diarijs reliquerunt.

Eodem anno in die Parasceues, duodecima Aprilis die, immediatè post Episcopos, Absente Papa, Crucem adorauit, vt ijdem cęremoniarum Magistri scriptum in Diarijs reliquerunt.

Tempore Clementis VIII.

Anno Dom. M. D. XCII.

Idem Sacrista in Dominica Palmarum immediatè post Pœnitentiarios casulis indutos, ante Gubernatorem, Auditorem Camerę, Oratores & Protonotarios palmam suscepit, vt ijdem cęremoniarum Magistri in Diarijs adnotarunt.

Eodem anno in die Parasceues, quę fuit 27. Martij dies, absente Papa, Crucem immediatè post Episcopos cum vnico Protonotario adorauit.

Anno Dom. M. D. XCIII.

Idem Sacrista in die Purificationis B. M. semper Virginis, ante Pœnitentiarios casulis indutos candelam suscepit: Bauarię namq. Ducis filius, qui post Episcopos Assistentes in Cappella locum tenuit, post vltimum Assistentem pluuiali indutum, candelam accepit, rocchetto & superpelliceo insignitus, quem Sacrista

* Bauariæ Ducis filius.

crista ob indumenti congruentiam, amictu & superpelliceo indutus immediatè sequutus fuit, quem sequuti sunt Pœnitentiarij casulis induti, deinde Protonotarij. Hæc ijdem sacrarum cæremoniarum Magistri in Diarijs adnotarunt.

Eodem anno, vt ijdem sacrarum cæremoniarum Magistri in Diarijs adnotarunt, in die Cinerum, quæ fuit tertia Martij dies, immediatè post Pœnitentiarios casulis indutos, idem Sacrista cinerem suscepit, ante scilicet Oratores, Auditorem Cameræ, Thesaurarium, Protonotarios, Subdiaconos Apostolicos, Auditores Rotæ; & ceteros, qui ordine sequuntur.

Anno Dom. M. D. XCV.

M. D. XCVI. M. D. XCVII. &c.

F. Angelus Rocca, Papæ Sacrista, primo sui officij anno, in Dominica Palmarum, quæ fuit 19. Martij dies, immediatè post Pœnitentiarios casulis indutos palmam suscepit, ante scilicet Oratores, Auditorem Cameræ, Thesaurarium, Protonotarios, Subdiaconos Apostolicos, & Auditores Rotæ, atque ceteros, qui ordine sequuntur, sicut ijdem sacrarum cæremoniarum Magistri in Diarijs scriptum reliquerunt. Eundem item locum in distributione candelarum, & in sacris Cineribus suscipiendis tenuit; in die autem Parasceues vel cum vltimo Episcopo, vel cum duobus vltimis Crucem adorauit, quando talem adiuit locum. Quem sanè ordinem F. Augustinus Fiuizanius, Sacrarij Præfectus, viginti annorum spatio, duabus illis vicibus, quas nuper commemorauimus, ob causas assignatas exceptis, persequutus est semper, sicut hac de re Pau-

lus Alaleo, Guido Ascanius Præuostius, & Ioannes Paulus Mucantius sacrarum cæremoniarum Magistri, tam scriptis, quàm viua voce testantur.

In equitatibus item, dum Principum legati, seu Oratores Vrbem prima vice ingredientes excipiuntur; & S. R. E. Cardinales defuncti ad Ecclesiam sepeliendi deferuntur, Papæ Sacrista, non Episcopus, supra omnes Prelatos non mitratos, vel cum vltimo Assistente, vel cum vltimo Episcopo non assistente, equitare consueuit, sicut hac de re multa extant Testimonia scriptis mandata, quæ in Bibliotheca Angelica, & in Sacrario Pontificio asseruantur. Hæc de loco Sacristæ in Cappella & foris, vt electionem Sacristæ aggrediamur.

Quæ de loco Sacristæ in hoc libro narrantur, vera sunt, & Ita esse attestor Ego Paulus Alaleo, primus Cæremoniarum Cappellæ Sanctissimi D. N. Magister manu propria.

Ita est. Ego Guido Ascanius Præuostius, Sanctissimi D. N. Papæ Magister Cæremoniarum.

Ego Io. Paulus Mucantius tertius Cappellæ Sanctissimi D. N. Papæ Cæremoniarum Magister, quæ de loco R. D. Sacristæ ex Diarijs tam antiquis, quàm modernis hic scripta sunt, vera esse, prout hic narrantur, pro veritate attestor, & in fidem manu mea propria subscripsi.

Ita est. Io. Paulus Mucantius manu propria.

Hæ de Sacristæ loco testationes, & quidem autographæ, ad perpetuam veritatis memoriam in Sacrario Apostolico, & in Bibliotheca Angelica asseruantur.

Quo

Quo ex ordine Apostolici Sacrarij Præfectus assumatur, quonamq. item modo eligatur & instituatur.

APOSTOLICI Sacrarij Præfectus longa seculorum serie, & nunquam intermissa, ex Ordine Fratrum Eremitarum Sancti Patris Augustini, sicut de Sacri Palatij Magistro ex Ordine Fratrum Prædicatorum sumi consueto, fieri solet, semper assumptus fuit; ita vero, vt de illius initio, siue de ipso contrario memoria hominum nulla existat, sicut infra ex Chronicis & Commentarijs vel Regestis nostri Ordinis, necnon ex Bulla Alexandri VI. videre licet. Hinc libri cæremoniarum Cappellæ Pontificiæ Auctor redarguendus iure censetur, quippe qui veritati videtur aduersari dicens: *Sacrista Apostolici Palatij, quod est officium perpetuum, semper consueuit esse Prælatus* (id est, vt ego interpretor, Episcopus, vel Archiepiscopus, vel Patriarcha, vel alio Prælaturæ genere insignitus, quia ipso facto Sacrista Papæ Prælatus efficitur) *nec consuetudo*, (vt falsò ait) *astringit ad aliquem Ordinem Religiosorum, vt aliqui alquando dixerunt.* Hæc ille, quem ita dixisse non parum admiror, cum officium Sacristatus Pontificij iam inde ab anno 1300. ad hæc vsque tempora Fratres nostri Ordinis Eremitarum S. Patris Augustini nullo vnquam tempore interrupto exercuerint, nec vlla ante annum 1300. extet memoria, quæ ipsius Auctoris opinioni fauere possit, vt infra videre est, nisi eum Reprehensio.

 ex

ex quodam rei gestæ deceptum dicamus exemplo. Nam Ioannes Paulus Bosſius Mediolanenſis, habitum & Ordinem Fratrum Eremitarum Sancti Patris Auguſtini iam diu profeſſus, eodemq. habitu indutus, Apoſtolicus Sacriſta effectus, vt Abbatiam Sancti Sebaſtiani à Sixto IV. ſibi collatam retineret, habitum Patrum Ciſtercienſium, eorumdemq. Abbatiam ſuſcepit, vt ex perſpicuo Alexandri VI. teſtimonio infra oſtenderetur. Huic item ferè adſimile accidit in Fratre Antonio Aquapendentano, qui cum olim ſub Ioanne Iacobo Barba Neapolitano, Sacriſta, & Aprutino Epiſcopo, in Sacrario Pontificio ſeruiuiſſet, ſenectuti propinquus, Auguſtinianum habitum in Præmonſtratenſem commutauit, cum ei Monaſterium S. Martini Laudunenſis, Ordinis Præmonſtratenſis fuiſſet collatum. Quare ad hanc, & ad alias quaſcunque dubitationes amouendas, atque ne ipſi Eremitæ Auguſtinenſes à quoquam ſuper hoc officio tempus in poſterum turbarentur, Alexander felicis recordationis Papa VI. quo tempore Egregius ac diſertiſsimus diuini verbi prædicator ab omnibus ferè illius ætatis Scriptoribus, præſertim vero à Pico illo Mirandulano, & ab Angelo Politiano mirandum in modum laudatus, Frater Marianus Genazanenſis Ordini Fratrum Eremitarum Sancti Patris Auguſtini præerat; Motu proprio, & auctoritate Apoſtolica per litteras plumbo munitas, quę Romæ in Archiuo Sancti Auguſtini aſſeruantur, & diligenter cuſtodiuntur; cauit ac decreuit, Apoſtolici Sacrarij Præfecturam deinceps etiam perpetuis futuris temporibus alicui Ordinis noſtri S. Patris Auguſtini profeſſori concedi, & committi oportere. Id quod ex benignitate Sedis Apoſtolicæ hactenus ſeruatum ſemper

F. Ioannes Paulus Bosſius Abbas S. Sebaſtiani, & Sacriſta.

F. Antonius Aquapendentanus Abbas S. Martini.

Angelus Polit. lib. 4. Epiſt. 6.

per fuit: & ipsis in litteris, quarum virtute nouum Sacristam creari, & institui contingit, hæc verba apponi solent: *Quod officium per Fratres Eremitas S. Augustini obtineri & exerceri solitum est.* Hæc item verba, sicut & in ceterorum ad hoc officium promotionibus, ita in Diplomate meæ ad id munus per Sanctissimum D. N. Clementem VIII. assumptionis habentur. Exemplum autem litterarum Alexandri VI. ad rem nostram pertinentium, hoc loco apponere libuit, vt id, quod de Apostolici Sacrarij Præfectura, tam longo seculorum ordine, nunquam interrupto, inter Fratres Eremitanos Sancti Patris Augustini conseruata enarratum est, à veritate alienum non esse omnino dignoscatur, & ab omnibus credatur.

LITTERAE APOSTOLICAE,

quibus Alexander VI. Apostolici Sacrarij officium perpetuò à Fratribus Eremitis S. Augustini exercendum esse declarat.

ALEXANDER EPISCOPVS, SERVVS SERVORVM DEI, AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

D sacram Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini Religionem, quam in Charitatis visceribus, pia veneratione semper habuimus & habemus, nostræ dirigentes considerationis intuitum, & attentè prospicientes, quòd ipsius Religionis palmites, per vniuersum orbem diffusi, eorum claris moribus, & exemplari vita, ac singulari doctrina, in agro militantis Ecclesiæ fructus honoris, & honestatis continuè afferunt salutares; dignum, quin

Notatu digna.

quin potius debitum reputamus, vt Religionis ipsius iura, & priuilegia non solum sibi conseruemus, verum etiam innouemus & augeamus; ac nostræ declarationis ministerio Religionem eandem dignis honoribus attollamus. Sane licet officium Sacristiæ Cappellæ Palatij Apostolici à tanto tempore citra, de cuius initio, siue contrario memoria hominum non existit, per Romanos Pontifices prædecessores nostros alicui ex professoribus dicti Ordinis semper committi & concedi consueuerit; & dilectus filius Ioannes Paulus de Bosis, Abbas Monasterij S. Sebastiani, extra muros Vrbis, Cisterciensis Ordinis, dictę Cappellæ modernus Sacrista, antequam in Abbatem ipsius Monasterij per felicis recordationis Sixtum Papam Notatu dignum.

IV.

IV. prædecessorem nostrum præficeretur, dicti Ordinis Eremitarum

Notatu dignum.

professor foret; Tamen quia dum de persona sua eidem Monasterio, tunc certo modo vacanti, prouisum fuit, ipse ad dictum Cisterciensem Ordinem translatus extitit; ac etiam quia in certo libro Cæremoniarum dictæ Cappellæ, per nonnullos tempore piæ memoriæ Innocentij Papæ VIII. prædecessoris nostri compilato scriptum inuenitur, officium prædictum alicui Religioni non deberi, sed cuicunque, dummodo Prælatus Ecclesiasticus existat, conferri posse: Et propterea dilecti filij Marianus de Genazano, Prior Generalis, ceteriq. Professores ipsius Ordinis Eremitarum formident, dictam Religionem iure, seu priuilegio obtinendi, ac regendi, & gubernandi

nandi

nandi dictum officium in posterum frustrari posse; Nos, ad quos pertinet tam Religionis ipsius, cui singulari deuotione afficimur; quàm fidelium omnium priuilegia & iura conseruare & tueri; ne Religio ipsa super dicto officio in posterum molestetur, prouidere cupientes; Motu proprio, non ad alicuius, nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, ac certa scientia, auctoritate Apostolica, tenore præsentium statuimus, decernimus & ordinamus, quòd deinceps perpetuis futuris temporibus officium Sacristię prędictum alicui dicti Ordinis Eremitarum professori, quamuis aliter Prælatus Ecclesiasticus non existat, committi, concedi, & assignari debeat: Decernentes quamcunque Notatu dignum.

E com-

commissionem, concessionem, & assignationem de dicto officio aliter faciendam, & litteras desuper pro tempore confectas, etiam quascunque derogatoriarum derogatorias, ac alias & fortiores & efficaciores clausulas in se continentes, etiamsi in illis de præsentibus de verbo ad verbum, & cum illarum totali insertione mentio haberetur, & illis expressè derogaretur, & quæcunque pro tempore inde secuta; nulla, irrita & inania, nulliusq. fore roboris vel momenti; Non obstantibus prẹmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon statutis & consuetudinibus dicti Ordinis Eremitarum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis, ceterisq. contrarijs quibuscunque.

Nul-

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum Statuti, Constitutionis, Ordinationis, & Decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ M.CCCCLXXXXVII. Idibus Octobris, Pontificatus nostri anno sexto.

Bulla hæc reperitur in Registro Bullarum fol. 37. a tergo t. t.

Hæc de Sacrarij Pontificij Præfectura inter Fratres Eremitanos Sancti Patris Augustini, tam longo seculorum ordine nunquam intermisso, conseruata; de cuius possessionis initio, aut contrario, vt Apostolicę testantur litteræ, hominum memoria extare non inuenitur. Nunc reliquum est, vt modum eligendi, & instituendi Sacristam declaremus.

De modo eligendi Sacristam.

APOSTOLICI Sacrarij Pręfectus, cum casus nouæ prouisionis vel per obitum, vel per cessionem occurrit, ab ipso Papa eligi solet. Summus enim Pontifex vel vnum, quem mauult, seligit, ex tribus vel pluribus, quos ex vniuerso Fratrum Eremitarũ S. Patris Augustini Ordine delectos Prior Generalis ad illud officium præ ceteris idoneos iudicauerit, ipsiq. Papæ, vt ita dicam, pręsentauerit; vel non expectata, immo aliquando etiam non accepta præsentatione, Summus Pontifex certam sibi ex dicto Ordine Fratrum Eremitarum Sancti Patris Augustini notam personam Motu proprio, ipsi Sacrario Pontificio pręponit, illamq. personam sibi in primis gratam declarat. Electus autem Sacrista ad officium exercendum admitti solet per Diploma, seu per litteras Pontificias annulo piscatoris munitas ac signatas, quibus locum Apostolici Sacrarij vacasse, & propterea de nouo Sacrarij Pręfecto prouisionem factam in talem virum fuisse, significatur: atque per easdem litteras S. R. E. Camerario, & Pręfecto Domus, vel Oeconomo, ac Thesaurario Generali mandatur, vt ei debita & consueta stipendia; atque emolumenta loco ac tempore persoluenda, & ministranda curent, ac pręcipiant.

Diplomate iam accepto, Sacrista mantelletto, ac mozzetta ab aliquo Cardinale induitur; deinde litteris illis in Camera Apostolica perlectis, vnus ex dictæ Camerę Clericis, Collegarum voluntate acceden-

te,

te, in Sacrarium Pontificium sese confert, renouatumq. Sacrarij Pontificij indicem, vel inuentarium, & claues nouo Sacristæ, Notario scribente, coram Testibus tradit; eaq. ratione ipsum Sacristam in possessionem sui officij admissum fuisse, intelligitur. Hæc de modo eligendi Sacristam, cuius conditiones hoc loco explicare libet, vt Successores mei quantam sint curam suscepturi, haud ignorent.

De Sacristæ conditionibus.

QVA in primis fidelitate, qua item prudentia, qua eruditione, qua grauitate, qua denique probitate, integritate, ac pietate preditos viros illos esse oporteat, quos Generalis Prior Summo Pontifici proponendos, ac præsentandos duxerit, indicant, ac monent sacer thesaurus custodiendus; auctoritas item illorum, quibus assistendum, & quibus cum sæpe tractandum est; eruditissimorum virorum ac nobilium frequentes coram ipsis Cardinalibus, atque etiam, ipso præsente interdum Pontifice, congressus; præsertim vero quando Sacristæ Congregationibus, quæ inter S.R.E. Cardinales, etiam coram Romano Pontifice haberi solent, intersunt, dum aliquid, prout occasio sese offert, in Theologorum, atque Canonistarum consultatione poni contingit, vt id non semel iam euenisse constat; Locus quoque in Sacro Palatio, Sacrarium singulari nomine vocitatus; atque, vt paucis multa complectar verbis, singulæ res illorum curæ traditæ, singulæ actiones ab ipsis obeundæ, habitus,

pro-

professio, & nomen; vasa item, vestes, cunctaq. alia, quæ innumerabilia ferè sunt, ad eos, qui Sacristæ officium inire debent, quauis ratione attinentia, singularem quandam postulant fidelitatem, diligentiam, innocentiam, prudentiam, pietatem ac religionem. Quarum sanè virtutum apparatum eo magis mihi deesse (& mea quidem culpa) erubesco ac doleo, quò amplius imbecillitati meæ, quàm ceteris necessarium esse intelligo. Dicto tamen virtutum apparatu decorari cupio, eoq. in dies ornari, precibus humilis, & supplex peto. Hæc de Sacristæ conditionibus: nunc reliquum est, vt de eiusdem familiaribus verba faciamus. Sed antequam de his loquamur, de quattuor Cappellæ Ministris præcipuis, seu Cappellanis, qui quotidie in Cappella seruire solent, sermonem habere necesse est.

Ea, quæ in Sacrista requiruntur.

De præcipuis Cappellæ Ministris.

MISSAE, quæ quotidie in Cappella decantantur, ab ijs vicissim celebrari solent, qui in Missis solemnibus ministrant Cardinalibus, & alijs Prælatis in Cappella celebrantibus. Horum antiquior Euangelium, posterior Epistolam cantat. Hinc ille Diaconus, hic vero Subdiaconus Cappellæ vocitantur. His totidem additi fuerunt, Substituti seu supernumerarij nuncupati, qui priorum in Missis solemnibus vices interdum supplent, si quando illi legitimè impediti sint, eisq. decedentibus succedunt. Hi quoque suam hebdomadam in Missis quotidianis celebrandis per vices complent, sicut & priores.

Eli-

Eliguntur autem ad hoc munus ij, qui Competitores alios, facto coram Sacrista, Magistro Cappellæ, & Cantoribus, vocis & cantandi peritiæ periculo, superasse visi sunt.

Emolumenta ad hos Ministros pertinentia, in libro, qui in Sacrario apostolico asseruatur, videre licet. Horum quoque meminisse volui, quia non sine Sacrista eligi solent, Altari, cui Sacrista præest, seruientes.

Tam multa sunt Sacrarij Pontificij munia, vt solus ad cuncta ritè obeunda sufficere non queant, sicut in libro cæremoniarum legitur. Propterea quinque Ministri, ipsius arbritrio eligendi, dati sunt ei, Familiares Sacristæ nuncupati, hoc est Cappellanus, vel socius, quem nonnulli Substitutum dicunt; duo scilicet Clerici, duoq. alij, quorum alter Sacrarij Pontificij, alter verò Clericorum, coadiutores appellari consueuerunt: De singulis dicendum est, ac primum de Sacristę Cappellano siue Substituto. Lib. 1. cærem. c. 18. sect. 2.

De Sacristæ Cappellano, aut Socio, quem Substitutum nonnulli vocant.

SACRISTAE conditionibus iam diligenter examinatis, ac perspectis, Sacrarij Præfectus nouerit, atque planè intelliget, qualem pro rebus omnibus custodiendis ac tractandis Ministrum probitate atque fidelitate in primis insignitum, optimisq. moribus ornatum penes se habere debeat. Hunc Ministrum, quem libri

cære-

Lib. 3. cæ-rem. c. 18. sect. 2.

cæremoniarum Auctor Cappellanum, ac socium appellat, ex eodem Ordine suo Sacrista ipse adsiscere, ac suo arbitratu eligere, ac retinere, vel amouere, aliumq. sufficere potest, sicut ab omnibus Sacristis, præsertim vero ex recentioribus à Ioanne Iacobo Barba Neapolitano factum esse constat: is enim Cappellanum vel Substitutum habuit Magistrum Fratrem Antonium Aquapendentanum, quem postea Illustrissimo ac Reuerendissimo Cardinali de Lotharingia nuncupato concessit, ac deinde Magistrum Fratrem Cherubinum Cassianum: Postremò autem in eo Ministerio vti cœpit opera Presbyteri Nicolai Ferrariensis; clerici secularis, quem ceteri Sacristæ, hoc est, Magister Frater Egidius Pisaurensis, Magister Frater Iosephus Veronensis, & Magister Frater Augustinus Fiuizanius in eodem ministerio retinuerunt: Nicolao autem Ferrariensi defuncto, Frater Augustinus Fiuizanius, prædecessor meus, accersiuit Fratrem Aloysium Bononiensem Baccalaureum, nunc verò in sacra Theologia Magistrum, Ordinisq. nostri professum, qui curam Cappellani, siue, vt aiunt, Substituti suscepit, & ad hanc vsque diem obtinet eundem Substituti locum, ijs mirum in modum insignitus conditionibus, quæ in tali Ministerio, vt nuper diximus, esse debent. Hæc de Sacristæ Cappellano, seu socio vel Substituto, cuius officium est tractare Sacrarij Pontificij indumenta Ecclesiastica seu paramenta, & locum, quem lectum vocant paramentorum, parare, cum Cappellæ celebrantur, in quibus vtitur superpelliceo supra sui Ordinis habitum, & stat in Cappella prope tabulam à Clericis paratam, quam credentiam vocant, prouisurus, si quid defuerit è Sacrario petendum.

De

De duobus Cappellæ Clericis.

DVO Cappellæ Clerici ab ipso item Apostolici Sacrarij Præfecto eligi solent: loco enim vel per mortem vel per cessionem alicuius Clerici vacante (perpetuum namq. officium est, & ad vitam dari consuetum) Sacrista ex suis aliquem Clericatus officio idoneum Papæ præsentat. Qui vero à Sacrista præsentatus confirmatur, is à Summo Pontifice per litteras in forma Breuis aut Diplomatis, & annulo Piscatoris munitas instituitur, ab ipso Sacrista superpelliceo indutus. Idoneus autem ille habendus erit, qui sit honestis moribus ornatus, Subdiaconatusq. saltem ordine insignitus, vel breui ad illum promouendus; quiq. decenti facie sit atque statura: ita verò, vt coram Summo Pontifice, Sacroq. S. R. E. Cardinalium Collegio comparere, functionesq. suas aptè ac valenter obire possit.

Clericorum Officia.

CLERICORVM officium est, & quidem præcipuum, curam habere Sacrosancti corporis Christi; quod perpetuò in Cappella maiori, seu Sixtina seruari consueuit, vti superius, dum de Sacristæ functionibus verba fecimus, dictum est. Pag. 14. Immaculata enim Hostia semel saltem in hebdomada per alterum Clericorum, si alter, vel vterque sit Sacerdos, vel per Cappellanum hebdomadarium mutari solet,

 cum

Pag. 14. cum quotidie in eadem Cappella Missa decantetur, sicut hanc rem fusius explicauimus. Eorumdem Clericorum est, curare, vt Lampades hinc inde diu, noctuq. coram Sacrosancto Christi corpore pendentes ardeant.

Altare ijdem Clerici quotidie apparant, præsertim verò dum Cappellæ celebrantur, in quibus Altare pallio, mappis, candelabris, cereis, Cruce, argenteisq. Apostolorum imaginibus ab eisdem ornatur. Abacus item, siue Tabula, quam credentiam vulgò appellant, mappa amplissima, duobus etiam candelabris, necnon duobus vrceis argenteis inauratis, & quidem magnis, cum Cardinales solemniter celebrant, ornatur. Super ipsum autem Altare præparantur omnia ea, quæ ad rem sacram faciendam pertinent. Iidem faculas super candelabra figunt, & accendunt; atque, cum opus est, emungunt, & extingunt. Faldistoria quoque per eosdem suis in locis statuuntur, & exornantur. Ambo, præsente Papa in Cappella, vel eo absente, coram sacro Cardinalium Collegio diuinis officijs interesse ac seruire solent: in alijs verò Missis & officijs quotidianis, alter in vna, alter in alia hebdomada vicissim seruiunt in omnibus Cappellano celebranti; & superpelliceo induti, Epistolam decantant. Quando autem Sacrosanctum Christi corpus ante Romanum Pontificem, longum iter facientem, defertur, ijdem Clerici laternas argenteas super hastis affixas, cereis ardentibus intra eas occlusis gestare solent, vti fusius in Commentario nostro de Sacrosancto Christi corpore Romanis Pontificibus præferendo dictum fuit: olim vero tintinnabulum item, quod ante Sanctissimum Sacramentum portabatur, pulsabant, vt ex antiquo Cæremo-

Commentarius.

remoniali Auenionensi constat. Hinc fortasse Clerici campanarum vocitati iam sunt; vel quia olim campanulam Palatij pro officio Cantorum quotidiano pulsare solebant, quando scilicet Cantores quotidie in Cappella matutinas horas inchoare volunt: nunc verò Subclericus, eos adiuuans, illud facit, vti statim infra dicetur. Hæc de Cappellæ Clericis. Clerici campanarũ cur ità dicti.

De Cappellæ Subclerico, quem Clericorum coadiutorem alij vocant.

CLERICORVM coadiutor, quem Subclericum passim vocitant, à Sacrista item eligi solet, ac debet, sicut à Prædecessoribus meis factum esse constat, præsertim verò, vt ceteros silentio prætermittam, à Magistro Fratre Iosepho Pamphilo Veronensi, & à Magistro Fratre Augustino Fiuizanio, Sacristis: ille enim Tarquinium de Virtutibus; hic vero Karolum Antonium Vaccarium Bononiensem, qui ad hanc vsque diem seruit, ad huius generis ministerium adsciuit.

Paris Crassus, cæremoniarum Magister, in Diario Leonis Decimi in Dominica Palmarum, Anno Domini 1514. mentionem facit de hoc Subclerico, qui Clericorum coadiutor est; De hoc item Subclerico fit mentio in Diario Clementis VII. Hic pro Clericis aperit & claudit Cappellæ fores, & campanulam pulsat pro diuino officio in diebus non solemnibus à Cantoribus recitando: & in Missis quotidianis vna cum Clerico hebdomadario seruit Altari, & Celebranti: parat vinum & âquam pro Missa celebranda. In officijs verò Anno Domini 1514. Diarium Clemen. VII.

 solem-

solemnibus, ad quæ Papa, & Cardinalium Collegium conuenire solent, intorticia supra cancellos accendit, & extinguit. Parat thuribulum, cui etiam carbones viuos à se præparatos imponit: habetq. domicilium Cappellæ Paulinæ contiguum, supra quem locum Clerici habitare solent. Clericorum olim coadiutor librorum item Custos dicebatur, quia libros Cantorum Cappellæ Pontificiæ custodire solebant, vt infra videre licet. Nunc verò pro libris Cantorum custodiendis alius ab his eligi solet.

De duobus Parafrænarijs Sanctißimi Sacramenti, Papa iter longum faciente.

OMANO Pontifice, longum iter faciente, Sacrosanctum Christi corpus super Achineam honorifice impositum, eidem Papę præferri solet. Tunc Achinea, siue Asturco à duobus vicissim parafrænarijs per frænum ducitur: qui propterea Parafrenarij sanctissimi Sacramenti nuncupantur. Vterque à Sacrista eligitur, & pręsentatur Papæ, qui in forma Diplomatis, quod Breue appellant, confirmat illos, & iubet admitti. Vnus ex Parafrænarijs, Papæ ipsi famulantibus assumi solet à Sacrista; & cum hoc nullum habet Sacrista negotium, nisi dum Papa est in itinere cum sanctissimo Sacramento. Alter verò ab eodem Sacrista, & suo quidem arbitratu, eligitur; & hic est verè perpetuus Sacristæ pro tempore existentis famulus, in ijs pręsertim, quæ ad Sacra-

Parafrænariorum electio.

rij

rij Pontificij ministerium pertinent: ipse nanque præ ceteris Cappellanum, seu Substitutum Sacristæ adiuuare tenetur in præparandis & portandis, quæ ad officia diuina peragenda pro temporum varietate sunt necessaria. De ipsius autem victu, & habitu, necnon de alijs emolumentis ad eundem pertinentibus, in codice, qui in Sacrario Pontificio asseruatur, habetur sermo. Hæc de Sacristæ Ministris. Nunc reliquum est, vt videamus, cur & quomodo ad Sacristatum Apostolicum, & ad alia officia Fratres ex instituto aut Sodalitate S. Patris Augustini fuerint admissi.

De causis, cur Sacristatus Apostolicus tam diu à Fratribus Augustinianis exerceatur; Deq. prima huiusce officij assignatione in Chronicis inuenta.

VONIAM multi scire cupiunt, quonam modo Fratres Augustinenses tam nobilem Apostolici Sacrarij Præfecturam in Vaticano Romę adepti sint; hoc loco nonnulla in memoriam reuocanda videntur, ex quibus sanè rebus facilè quis intelliget, cur in Ecclesia sancta Dei, & in Romana præsertim curia Religiosorum hominum Sodalitates dignitatibus & officijs fuerint cohonestatæ. Duæ sunt profectò res, & quidem præcipuę, è quibus Ecclesia Sancta Dei iam inde à primis illis temporibus incrementum, ac stabilimentum cum decore suscepit, præclara scilicet vitæ Sanctitas, & catholica do- *(Ecclesiæ incrementum, & stabilimentum.)*

ctrina

ctrina. Duabus hisce rebus Religiosorum hominum Sodalitates arctiori quadam viuendi ratione Deo addictæ, mille ab hinc, & amplius annis Ecclesiam Dei sanctam iuuarunt, & mirum in modum decorarunt.

Sanctitas Religiosorum.

Quod ad ipsam pertinet sanctitatem, tot Religionum, siue Ordinum Fundatores, Sanctos extitisse, totq. Sanctorum, & Beatorum millia in ijsdem Religionibus floruisse, & ad hanc vsque diem florere; tot denique ex ijsdem Sanctis miraculorum splendore illustratis canonizatos, necnon Martyrio decoratos fuisse, constat. Quam profectò rem, sole clariorem, hoc attigisse loco sat esse censeo, vt caput alterum nuper propositum explicemus.

Doctrina Religiosorum catholica.

Quod autem religiosam vitam intra Monasteriorum, aut Cœnobiorum septa degentes, siue Cœnobitæ; tam Fratres, quàm Monachi nuncupati, catholicam coluerint doctrinam, eaq. sanctam Dei Ecclesiam tot seculorum interuallo iuuarint, nemo non nouit, dummodo in Scriptoribus Ecclesiasticis mediocriter sit versatus. Hi enim vel viua id voce concionando, seu prædicando ac disputando, vel Theologiam publicè profitendo, necnon in Concilijs laborando effecerunt; vel vtrumque doctissimis præstiterunt scriptis, vt ex Chronicis & Historijs cuiuscunque Ordinis aut Instituti tam Fratrum quàm Monachorum videre licet. Nam præter illos, & ferè quidem innumeros, qui ad Populos in varijs mundi plagis conciones maxima eorumdem Populorum vtilitate habuerunt, multi sunt, qui Concionatores, aut à consilijs, & à secretis confessionibus tam Summorum Pontificum, quàm Regum, & Imperatorum, aliorumq. Principum tot ab hinc fuerunt seculis.

Cóncionatores Religiosi.

Non

Non desunt interea, & quidem non pauci, qui Commentarios in vniuersam Theologiam, & in vniuersa Biblia sacra, vel in aliquot saltem vtriusque Testamenti Libros, necnon Summas ad conscientiæ casus pertinentes, & libros contra hęreticos conscripserunt. Quæ sanè omnia si scriptis nominatim mandarem, liber pręgrandis ad tantam excresceret altitudinem, quantam hoc loco noster Commentarius pati non videtur. Ceteris tamen omnium Ordinum aut Religiosarum Sodalitatum ex omni genere Scriptoribus, alijsq. viris tam doctrina, quàm etiam linguarũ peritia excultis, qui Christianam Religionem non parum iuuarunt, silentio prętermissis; duo tantum ex nostra Augustinensi Familia hoc loco explicare libet, quorum alterum ad eos, qui in defensionem auctoritatis ac iurisdictionis Romani Pontificis libros conscripserunt: alterum verò ad eos, qui Nuncij aut legationis munere apud Principes in rebus grauissimis functi sunt, pertinet. Quæ quamuis in alijs & quidem insignibus tam Fratrum, quàm Monachorum Sodalitatibus abunde reperiantur, ea tamen, quia ad hunc locum non faciunt, subticenda censeo.

Commentarij Religiosorum in Scripturam sacrã, & scripta eorundem cõtra hæreticos.

Religiosi quibus modis Apostolicam Sedem iuuarint.

De recentioribus autem, & praeclarissimis quidem Familijs, quæ inter Fratres aut Monachos atque inter Presbyteros seculares mediæ sunt, quia regulares omninò extant, dum instituta Fundatoris Ordinis ad vitam communem, & religiosam quidem pertinentia obseruant; sed habitu Presbyteris secularibus adsimiles, necnon aliæ ab his parum dissimiles, non tamen regulares; Quæ sanè omnes ad Populorum excitandam deuotionem, necnon ad animarum præmonstrandam salutem, atque ad Sanctam Dei Ecclesiam iuuandam tam doctrinis, quàm diuino cultu, & perspicuis

Sodalitates Religiosorum hominum recentiores.

spicuis ac rectæ, sanctęq. vitę exemplis, magnos in dies efficiunt progressus, maioremq. in modum florent; non loquor, quia non nisi antiquę Religiosorum hominum Familiæ hoc loco recensentur, quę aliquot ab hinc seculis tanquam de Christiana Religione, deq. Apostolica præsertim Sede optimè meritæ, officia nonnulla in Romana Curia fuerunt consequutæ. E quarum numero præsertim sunt, præclara sancti Dominici Familia, Illustrissimo Prædicatorum titulo insignita, necnon Sancti Francisci, Carmelitarum, & Seruitarum Ordines, & Familia Sancti P. Augustini solitario Eremitarum titulo nuncupata.

Sodalitates Religiosorum hominum antiquæ.

Familia Dominicana (vt multa, & præclara quidem alia à Romanis Pontificibus ei demandata, breuitatis causa, silentio prætermittam) Sacri etiam Palatij Magisterio fuit decorata; Sanctus namq. Dominicus sui Ordinis fundator, primus ab Honorio huius nominis III. institutus fuit Sacri Palatij Magister, seu Lector, vt in Palatio Apostolico Aulicos, dum Consistoria haberentur, vel aliquid è sacra Scriptura interpretando, vel concionando erudiret, ne ipsi ociosè in Palatio peruagarentur. Qui autem dictum officium olim exercebat, Sacri Palatij Lector antiquitus vocitabatur, & in Cappella Sixtina superioribus etiam annis, tempore videlicet Pij V. dum Consistoria haberentur, plubicè Lectoris munere fungebatur. Ad quod legendi munus viri doctrina clariores assumi semper consueuerunt, è quorum numero, vt ait Surius, fuit Sanctus Vincentius Valentinus Hispanus, Concionator celeberrimus, necnon Frater Ioannes à Turrecremata Cardinalis, & Frater Siluester de Prierio Summæ cafuum conscientiæ Auctor. Nunc autem Sacri Palatij non

Ordo S. Dominici.

Ferdinandus de Castiglio & Thimoth. Bottonus pri.p.lib.1. c. 34. hist. S. Dom.

Surius in vita S. Vin. die 5. Apr. lib. 2. c. 2. to. 2.

Io. Ant. Flaminius Forocornelienſis.

non Lector, sed Magister vocitatur, & Iudex ordinarius in Vrbe nuncupatur, dum publica edicta ad Officium spectantia promulgat. Libros iam impressos, & imprimendos recognoscit, sine cuius recognitione aut licentia nec libri typis mandari, nec impressi ad Vrbem, nec extra Vrbem asportari possunt. Orationes etiam in Cappella Pontificia sine ipsius Magistri approbatione recitari non queunt; atque in Romano Theologorum Collegio, è quorum numero sunt Apostolici Sacrarij Præfectus, Commissarius Sanctissimæ Inquisitionis, Procuratores Generales, Ordinum videlicet S. Dominici, S. Augustini, S. Francisci, Carmelitarum, ac Seruitarum, necnon illi, qui Romę in Schola seu Gymnasio, quod Sapientiam appellant, Theologiam publicè profitentur, Doctores Theologos, rigoroso examine præuio, ab ipsomet Collegio per secreta suffragia admissos creat, creatosq. declarat, priuilegium Doctoratus conscribendum curat, Officijq. sigillo, suaq. manu munitum reddit. Sigillum est Imago Sancti Thomæ, Angelici Doctoris. Infra verò extant insignia Romani Pontificis, & Magistri sacri Palatij pro tempore existentium: & circumcirca eiusdem Magistri legitur nomen. Congregationibus librorum Indicis, sanctissimæq. Inquisitionis, etiam coram Summo Pontifice vna cum Magistro Generali, vel eo absente, cum generali eiusdem Sodalitatis Vicario interesse solet, & in Cappella Pontificia post primum Rotæ Auditorem immediatè locum tenet. Ex eodem item Ordine, aut Instituto, Sanctissimæ Inquisitionis Commissarius generalis eligitur, & instituitur, officium sanè sanctissimum, & laboriosum, viroq. tam doctrina, quàm animi integritate insignito dignum.

Lib. 3. cærem. sect. 2. cap. 22.

Commissarius autem omnibus item Congregationibus Sanctissimæ Inquisitionis etiam coram Summo Pontifice interesse solet. Honestissimæ quoque Familiæ ex Instituto S. Francisci, & Carmelitarum Beatæ Mariæ semper Virginis, & Seruitarum ob eandem rationem nuper assignatam aliqua Romæ officia sunt consequutæ, cum Pœnitentiarij & Confessarij Summorum Pontificum, necnon Oratorum munera interdum exercuerint, vt ex Chronicis & Historijs eorundem constat. Adde etiam, quòd Eugenius IV. ad Fratres Carmelitas scribens, eos Cappellanos suos appellat: antiquitus enim nonnullæ causæ ad beneficia Ecclesiastica, & ad id genus alia pertinentes, ad Romanos Pontifices deferebantur, & in Cappella priuata, quam secretam vocant, ab ijsdem Pontificibus audiebantur, viris doctis, ac iurisperitissimis ad eas pertractandas adhibitis, qui à Cappella ipsa, vbi causæ audiebantur, & cognoscebantur, vt ait Franciscus Penia, vir doctrina clarissimus, & Rotæ Auditor; Cappellani Papæ nominari consueuerunt, è quorum numero fuit etiam Sanctus Raymundus Dominicanus, quem Gregorius IX. in Procemio Decretalium Cappellanum, & Pœnitentiarium suum appellat. Hinc hodie quoque Auditores Rotæ Cappellani Papæ dicuntur, & in Cappella Pontificia ipsi Papæ inseruiunt.

Rotæ Auditores cur Papæ Cappellani dicantur.

In vita S. Raym. lib. 1. cap. 8.

Greg. IX. Procem. Decretalium.

Duo denique ex Ordine Cisterciensi, nec scribere, nec legere omninò scientes, conuersiq. nuncupati, rationabili quidem de causa eligebantur, qui Bullis plumbeo sigillo muniendis præerant, & ad Sixti V. vsque tempora officium, quod plumbi vocitatur, exercuerunt, Fratres plumbi nominati.

Nostra verò Augustiniana Familia non solum Sacrista-

cristatu, sed etiam Pœnitentiarij, & Bibliothecarij officio fuit decorata, vt ex Chronicis & Historijs id ita esse iam demonstrauimus. Dum enim in vinea Domini soli ferè Monachi aut Fratres laborabant, ab aliquo nostri Ordinis Fratre, perpetuò & coniunctim illa tria officia Ioannes XXII. exercenda decreuit Anno Dom. M.CCC.XIX. Alijs deinde Operarijs superuenientibus, distincta fuisse constat. De Sacristatus initio, vt ex Alexandri VI. testimonio diximus, memoria hominum non extat. Bibliothecæ autem Præfectura à Fratribus Eremitis Sancti Patris Augustini exerceri cœpit Anno Dom. M.CCC.XIX. Pœnitentiarij verò officium iisdem Fratribus tempore Nicolai IV. Anno Domini M.CC.LXXXVIII. committi cœpit, Clemente Auximano Generali Ordinis nostri Magistro seu Priore, qui ex Nicolai Papæ mandato aliquem in vrbem Romam pro confessionibus audiendis, pœnitentijsq. imponendis Fratrem, qui Pœnitentiarij officio fungeretur, accersendum curauit, & Fratrem Augustinum Thermitanum, cognomento Nouellum, iuris vtriusque peritissimum, ob insignem vitę sanctitatem, ac doctrinam accersiuit, & Papæ obtulit, vt Frater Iordanus è Saxonia scriptum reliquit in libro, quem Vitas Fratrum, appellant.

Ord.S.Augustini. Anno Domi. 1319. Anno Domi. 1319. Anno Domi. 1288. Pag. 17. Lib.2.cap.7.

Ex tot, tantisq. Fratrum aut Monachorum erga Christianam Religionem, præsertim verò erga Apostolicam Sedem meritis, quæ rudi, vt ita dicam, penicillo delineauimus, facilè quis intelliget, cur vnus ex Ordine Fratrum Eremitarum Sancti Patris Augustini ad Sacristatum Apostolicum assumi antiquitus cœperit, dictumq. officium tamdiu in eodem Ordine fuerit conseruatum. Vt autem id expressius explice-

Chron. 1288.

mus, præter innumera eorundem Fratrum ex omni genere monumenta paulo superius adumbratim indicata, ob oculos hoc loco nominatim ponenda censentur, quæ à nostri Ordinis Fratribus in Auctoritatis Apostolicæ defensionem scripta sunt, vt infra videre licet.

Scriptores De Ecclesiastica potestate in Auctoritatis & iurisdictionis Romani Pontificis defensionem, Ex Chronicis Iosephi Pamphili, & aliorum collecti.

RATER Iacobus Viterbiensis, Archiepiscopus Neapolitanus ad Clementem V. Pont. Max. Scripsit duos libros de Regimine Christianitatis.

Frater Egidius; Ciuis Romanus, ex nobilissima Columnensium Familia ortus, edidit librum de Renunciatione Papæ in gratiam Bonifacij VIII. ob controuersiam renunciationis Ponticatus Cælestini.

Idem scripsit libros tres de Ecclesiastica potestate, & librum de Excellentia Summi Pontificis.

Frater Alexander è Sancto Elpidio, Picenus, Archiepiscopus Rauennę, Ioanne XXII. iubente, scripsit duos Libros; vnum de Ecclesiastica vnitate; alterum de Iurisdictione Imperij, & Auctoritate Summi Pontificis.

Frater

Frater Augustinus Triumphus, Anconitanus, opus insigne, ac prægrande scripsit de Potestate Ecclesiastica ad eundem Ioannem XXII. Pont. Max. Scripsit etiam libellum de Ecclesiastica potestate, de Sacerdotio, & Regno, & de Donatione Constantini.

Frater Guilelmus Cremonensis, Episcopus Nouariensis, eodem Ioanne XXII. iubente, librum de Auctoritate Apostolica edidit inscriptum: *Reprobatio sex errorum*.

Frater Bartholomæus Vrbinas, Augustini Triumphi alumnus, edidit librum de Romani Pontificis, Christi Vicarij Auctoritate contra errores quorundam, qui tempore Ludouici Bauariæ Ducis, contra Ecclesiam, Christiq. Vicarium insurrexerunt.

Frater Augustinus Romanus, Episcopus Nazianzenus, & Cæsenensis Librum conscripsit de Potestate Papæ.

Frater Guilelmus Bechius, Episcopus Fesulanus, librum de Ecclesiastica Potestate conscripsit.

Frater Paulus Zabarella Patauinus, cognomento Bonus Archiepiscopus Parisiensis, scripsit ad Clementem VII. de Reformatione Ecclesiæ librum, qui in Bibliotheca Vaticana asseruatur. Bibl. Vat.

Frater Conradus Tregarius Heluetius, Paradoxa centum de Ecclesiæ, Conciliorumq. Auctoritate conscripsit, cum orta fuisset disputatio Catholicorum cum Zuinglianis apud Bernates Heluetios.

Frater Peregrinus Nasellus Patauinus librum de Potestate Summi Pontificis & Concilij cum comparatione ad inuicem.

Frater Onuphrius Panuinius Veronensis librum edidit de Primatu Petri ac dignitate Sedis Apostolicæ

& Po-

& Potestate Papæ, aduersus Auctores Centuriarum. Scripsit item Librum de Cathedra Antiochena nondum impressum.

Hi sunt ex Augustiniana Familia Theologi, qui de Ecclesiastica Potestate in Auctoritatis & iurisdictionis Romani Pontificis defensionem scripserunt: nec defuerunt item alij, qui in rebus grauissimis ad Sanctam Dei Ecclesiam pertinentibus, vel Nuncij vel Legati siue Oratoris munere functi sunt, vt infra legitur.

Nuncij, seu Oratores, vel Legati, qui in rebus grauissimis adhibiti fuerunt, ex Chronicis Iosephi Pamphili, & aliorum Collecti.

Anno Domi. 1378. RATER Ludouicus, alias Luisius vel Aloysius Marsilius Florentinus, Reipublicæ Florentinæ apud Italiæ Principes Orator fuit.

Frater Ioannes Vobes Parisiensis, Orator Regis Franciæ in Concilio Constantiensi ad Schisma tollendum, quod supra triginta annos durauerat, celebrato: cui ad eam rem præstandam interfuerunt item alij eiusdem Ordinis Eremitarum Sancti Patris Augustini Fratres, hoc est, F. Nicolaus Saracenus Cassianus Vmber, Episcopus Recanatensis. F. Petrus de Vena, Prior Generalis; F. Ioannes de Pratis Monasterij Sancti Augustini de Malouia. F. Guillelmus Foroliuiensis, Procurator Georgij de Ordelaffe Domini Foroliuij, & Frater Antonius de Rampegolis Genuensis.

Frater Simon Camers, Reipublicæ Venetæ ad Franciscum

ciscum Sfortiam Mediolani Ducem Orator, cuius opera inter Venetos & Ducem Mediolanensem pax inita fuit. Hinc eidem Fratri Simoni Cœnobium in stagnis Venetorum, non procul à Muriano situm, datum fuit, Sancto Christophoro dicatum, perpetuoq. pacis nomine ob confectam pacem vocitatum.

Frater Marianus Genazanensis Alexandri VI. Papæ Nuncius ad Federicum Neapolis Regem.

Frater Egidius Viterbiensis, Cardinalis, à Leone X. Sedis Apostolicæ Legatus in Hispaniam missus, vt Selymo post debellatos Persas, & duos Memphiticos Reges interfectos, nobis arma minitante, Christianæ Gentes ad Sacrum bellum excitarentur. Anno Domi. 1517.

Frater Hieronymus Seripandus Neapolitanus, Orator suæ Ciuitatis ad Karolum V. Imperatorem.

Idem Seripandus, Cardinalis, Sedis Apostolicæ legatus, à Pio IV. ad Sacrosanctam Synodum Tridentinam missus.

Hæc de Augustinianæ Familiæ, in sanctam Dei Ecclesiam meritis: quibus omnibus & eiusdem Familiæ Fratres, aliarumq. Sodalitatum Alumni eam insigniter iuuarunt, & ad præsens vsque tempus, opitulante Deo, iuuant. Quare dum illi ferè soli antiquitus in vinea Domini laborarent, ad ea officia, quæ nuper commemorauimus, obeunda, fuerunt olim assumpti; & aliqua officia tot seculorum interuallo ad hanc vsque diem ab earundem Familiarum Alumnis, annuente Deo, & sanctę Sedis Apostolicæ benignitate, in Curia exercentur. Nunc reliquum est, vt de Apostolici Sacrarij Chronico, & Historia, deq. Serie Sacristarum, in Augustiniana Familia tercentum ab hinc annis perpetuò conseruata, sermonem habeamus.

De

De Sacrarij Pontificij Præfectura, qua longo seculorum ordine Fratres Eremitæ S. P. Augustini functi sunt, deq. eorumdem possessione à tempore immemorabili nunquam interrupta.

VAMVIS Officium Sacristiæ Cappellæ Palatij Apostolici, vt ijsdem Alexandri VI.vtar verbis, à tanto tempore citra, de cuius initio, siue contrario memoria hominum non existit, per Romanos Pontifices alicui ex Professoribus Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti P. Augustini semper committi, & concedi consueuerit; nos tamen omnium Sacristarum Catalogum conscribere hoc loco cupientes, ab antiquiori Sacrista, quem in Chronicis aut Diarijs, vel in Commentarijs, aut Registris Ordinis Eremitarum S. P. Augustini inuenire potuimus, initium sumemus.

Sunt qui velint, Fratrem Augustinum Thermitanum cognomento Nouellum, iuris vtriusque peritissimum, & ob insignem vitę sanctitatem ac doctrinam, Nouellum Augustinum vocitatum, Anno Domini 1288. fuisse Sacristam: qui sanè vir, vt scribit Magister Frater Iordanus è Saxonia, à Nicolao IV. Papa Minoritano in Curia Romana à secretis confessionibus fuit institutus, Clemente Auximano Generali Ordinis Magistro, seu Priore, qui ex Papæ mandato aliquem in Vrbem Romam pro confessionibus audiendis, pœniten-

Vitas P P. lib. 2. cap. 7. & lib. Chron. 1588.

tent ijsq. imponendis Fratrem, qui Pœnitentiarij officio fungeretur, accersendum curauit, eidemq. Papę dictum obtulit Fratrem, quem ob id nonnulli & Pœnitentiarium, & Papæ Confessarium, Sacrarijq. Pontificij custodem fuisse putarunt, Confessarij nomen aliquanto antiquius Sacristæ nomine extitisse affirmantes: è quorum numero est F. Mauritius Tertius Parmensis in suis Chronicis breuioribus. F. Mauritius.

Hac re de Apostolici Sacrarij Præfecto, qui nondum Sacrista, sed Papæ Confessarius antiquitus vocitabatur, à me conscripta iuxtà nonnullorum opinionem, monumentis tamen veterum Scriptorum non comprobatam; Michael Leonycus Estensis, Illustrissimi ac Reuerendissimi Cardinalis Sanctorum quattuor Cau datarius, antiquitatum Ecclesiasticarum indagator; Ea, quę in hanc sententiam scripsi, affirmauit, se in quodam Bibliothecæ Vaticanæ codice manuscripto inuenisse, dum scilicet Ecclesiasticas antiquioris ætatis res, præsertim verò cæremonias cum Romano Cæremoniali conferendas indagaret. Ego itaque hac de re monitus, Bibliothecam Vaticanam statim adiui, librumq. perlegi à Leonyco mihi indicatum, Cæremoniale videlicet perantiquum, in quo omnia Apostolici Palatij officia recensentur, Alexandro V. id Pisis postulante, ac iubente Anno Dom. M. CCCC. IX. quarta Iulij die, vt exactam de suorum Officialium munijs notionem haberet. Ea verò, quæ ex dicto Cæremoniali Bibliothecæ Vaticanę manuscripto, quod asseruatur in prima Camera secreta Bibliothecę Vaticanæ num. vet. 1308. ad verbum excerpsi de Sacrista sub nomine Confessarij Papæ, sunt quæ sub Titulo Confessoris, prout in ipso codice iacent, infra leguntur: Cæremoniale antiquũ in Biblioth. Vatic. 1409.

CONFESSOR.

N eodem Palatio est officium Confessoris, quem Summus Pontifex solet eligere pro libito suæ voluntatis, qui debet in Palatio Cameram habere, & in eo continuè residere, vt si, & quando opus esset, suam præsentiam exhibere valeat. Ad cuius officium spectat Sermones, qui fiunt coràm Papa, iniungere; Vesperas & Missas solemnes Dominis Cardinalib. notificare; Altare parare, & ornare, & quoties Dominus Noster, nedum in Pontificalibus, sed etiam secretè voluerit celebrare, se exhibere, & eidem de sibi incumbentibus seruire.

Item ad huius etiam officium pertinet omnia iocalia Cappellæ, vt puta Reliquiaria, Cruces, Calices, Imagines, Candelabra aurea, argentea, & omnia vestimenta, & ornamenta quæcunque ad Dei seruitium, & Cappellam Summi Pontificis deputata custodire, exceptis mitris pretiosis, & alijs quibusdam solitis custodiri per Cubicularios; & exceptis Thiara, & Cherubin, quæ solent reponi in camera Thesaurariæ Palatij Apostolici.

Item ad ipsius officium pertinet ministrare vestimenta, & ornamenta Sacerdotalia, & Pontificalia, quoties D. N. duxerit ordinandum secundum ipsius Confessoris statum, & gradum.

Item ad eundem pertinet custodire, & ministrare Magistro Cappellæ vestimenta, & ornamenta, & alia necessaria ad vsum quotidianum Cappellæ Domini nostri.

Item est attendendum, quòd propter incumbentia officio ipsius Confessoris, quæ multa sunt, solet habere vnum Socium, qui vocatur Sacrista, eò quia ornamenta, & vesti-

menta

menta Sacerdotalia, aliaq. necessaria pro diuino officio celebrando de mandato, seu voluntate ipsius Confessoris habet ministrare.

Item quoties Dominus noster equitat, ipse Confessor statim post mulam, portantem corpus Christi, habet equitare in habitu conuenienti statui personæ suæ; & dum D. N. ad locum, ad quem declinat, peruenerit, in Cappella ad hoc ordinata, Cophinum, in quo portatur corpus Christi, decenter debet reponere, & ordinem dare, quòd candela accensa antè ipsum Cophinum semper remaneat.

Hæc ibi ad verbum de Sacrista sub Confessoris Papæ nomine: Olim enim Sacristæ ferè omnes Confessarij Summorum Pontificum fuerunt; deinde non solum Confessarij, sed Bibliothecarij quoque munere functi sunt; & ad Sixti IV. vsque tempora, vt infra suis videbimus locis, Apostolicæ Bibliothecæ Præfecti fuisse in Chronicis leguntur. Sixtus enim Bibliothecæ Præfecturam ab officio Sacrarij Pontificij seiunxit, Platina primo nouæ Bibliothecæ Præfecto, quam Bibliothecarium apppellant, creato. Quare in Regigistro, seu Ordinis nostri rerum Commentario, qui tempore Generalatus felicis recordationis Fratris Hieronymi Seripandi, deinde S. R. E. Cardinalis editus in lucem fuit, expressa fit mentio de tribus hisce coniunctim officijs ex antiqua, & approbata consuetudine Ordini Fratrum Eremitarum Sancti Patris Augustini concessis, vt infra ostendemus.

Chron. Ord.

Registr. ord. Anno Domini 1519.

Nullus itaque, vt huic rei finem imponamus, relinquitur dubitandi locus de Sacrista Pontificio sub titulo Confessarij Papæ nominato. Ea enim omnia ex Cæremoniali perantiquo superius enarrata, nunc ad ipsum Papæ Sacristam, Sermonibus in Cappella fieri consue-

Pag. 12. 13. 14. 15. tis, exceptis, pertinent, vti iam demonstrauimus, quando scilicet de Sacristæ functionibus loquuti sumus. Quare nos, mutata sententia, Fratrem Augustinum Thermitanum, cognomento Nouellum, & Confessarium Papæ, ac Sacristam fuisse cum Mauritio Tertio, omni hæsitatione posthabita, constanter affirmamus, Catalogum Sacristarum, exordientes, vt infra legitur.

Sacristarum Catalogus.

De antiquiori Sacrista ex veterum Scriptorum monumentis inuento.

Magister F. Augustinus Thermitanus M. CC.LXXXVII.

I. MAGISTER F. Augustinus Thermitanus, cognomēto Nouellus, iuris vtriusque peritissimus, ex Ordine Fratrum Eremitarum S. Patris Augustini à Nicolao IV. Papa, Minoritano, electus fuit Apostolici Sacrarij Præfectus, Pœnitentiarij, & Confessarij Papæ nomine insignitus, vt in Cæremoniali perantiquo, & in Chronicis Mauritij Tertij, & Iosephi Pamphili legitur. Sacrarij autem Præfecturam sub Nicolao IV. Cælestino V.

Cærem & Chron.

no V. & Bonifacio VIII. exercuit. Hic ob insignem vitę sanctitatem, & doctrinam, Augustini Nouelli nomine, vti diximus, fuit nobilitatus. Verum quia ex Eremo fuit accersitus, indeq. extractus, & quidem inuitus; Eremum semper desiderabat, dum ex obedientia in Romana Curia vitam maximo sanè cruciatu degebat. Anno autem Dom. M.CC.XCVIII. Prior Generalis in comitijs nostri Ordinis Mediolani celebratis absens creatur, vt ait Frater Iordanus à Saxonia. Præfecturam verò nostri Ordinis nonnisi ex Romani Pontificis, Bonifacij VIII. suscepit. Augustinianam tamen Sodalitatem vniuersam maxima cum charitate, & humilitate, non sine magno iustitiæ zelo, gubernauit, vt eiusdem Iordani vtar verbis. De ipsius obitu Iosephus Pamphilus in Chronicis etiam ex Iacobo Bergomate ita loquitur:

Chron. Ord.

Iordan. in libro, qui Vitas Fratrũ inscribitur, lib. 2. cap. 7.

Frater Augustinus Nouellus, vir & sanctus, & doctor, decimo, postquàm Magistratu se abdicauerat, anno, multis clarus miraculis in loco S. Leonardi propè ciuitatem Senarum, quò se, relicto Magistratu, contulerat, animam Deo reddidit. De quo Iacobus Bergomensis in suis Chronicis ait: Augustinus de Therma, nostri Ordinis Generalis Prior, natione Siculus, olim vtriusque iuris consultissimus, doctor, & integerrimus Theologus, hoc anno 1309. haud procul à Sena, Hetruriæ vrbe, locello sui Ordinis, D. Leonardo dicato, multis clarus miraculis, beato fine quieuit. Qui postmodum propter doctrinæ, & sanctitatis excellentiam, beatus Augustinus Nouellus nominari meruit.

F. Augustinus de Therma Siciliæ, nõ de Terano Vmbriæ, vt falsò, et ineptè dicunt.

Quamuis autem ante Fratrem Augustinum Nouellum alium Sacristam non inuenerim; credi tamen potest, vt alij ex Ordine nostro Fratres hoc in munere obeundo dictum Fratrem pręcesserint, cum de initio huiu-

huiusce officij non extet hominum memoria, quæ
Pag. 30. contrarium vllo insinuet modo, vt Alexander Sextus
in Bulla, quam nuper legimus, expresse testatur.

Magister, seu Lector F. Iacobus Camers M.CC.XCVIII.

II. AGISTER, seu Lector F. Iacobus Camers non mediocriter doctus, tempore Bonifacij VIII. vt in Chronicis Ordinis Fratrum Eremitarum S. Patris Augustini legitur, Apostolici Sacrarij Præfecturam suscepit: is enim in Romana Curia, vt Iosephus Pamphilus, Episcopus Signinus, in Chronicis ait; Ordinis nostri Procurator, post Augustini Nouelli ab ea discessum, Romanorum Pontificum Pœnitentiarius & Sacrarij Pontificij Præfectus Anno Domini M.CC.XCVIII. eligitur, eaq. Præfectura sub Bonifacio VIII. Benedicto IX. Clemente V. & Ioan. XXII. functus est. Huiusce Sacristæ seculo floruit Frater Egidius Romanus, è Columnensium Familia ortus, qui fuit Prior Generalis, deinde Archiepiscopus Bituricensis & S.R.E. Cardinalis, Theologus ac Philosophus insignis, & ob doctrinæ constantiam Fundatissimus Doctor nuncupatus, vt multa eius monumenta scriptis mandata docent: obijtq. Anno Dom. 1316. ætatis verò suæ 69. Eodem seculo, & in eodem Generalatu floruit S. Nicolaus Tolentinas, qui anno Dom. 1294. ex hac vita decessit miraculis clarus. Horum contemporaneus fuit Magister Frater Angelus Camers Theologus

Chrou. Ord.

Chron. Iosephi Pamph.

logus illustris, cuius opera in Bibliothecis Sancti Marci Mediolani, & Sancti Spiritus Florentiç asseruantur.

Magister F. Ioannes Lemouicensis. M.CCC.XIX.

AGISTER Frater Ioannes Lemouicensis, ex Lemouico, Aquitanicæ Galliæ Ciuitate, Anno salutis humanæ M.CCC.XIX. Auenione à Ioanne XXII. Anno Pontificatus III. Fratre Iacobo Camerte mortuo, ad Sacrarij Pontificij curam assumptus, Pœnitentiarij quoque officium, ac Bibliothecæ Pontificiç Præfecturam suscepit: is enim Ioannes Papa tria hæc coniunxit officia, & ab aliquo nostri Ordinis Fratre perpetuò exercenda decreuit. Quæ sanè omnia Frater Ioannes Lemouicensis primus exercuit, triumq. Romanorum Pontificum, hoc est, Ioannis XXII. Benedicti XII. & Clementis VI. Pœnitentiarius, vel à Secretis confessionibus, necnon Apostolici Sacrarij Præfectus, & Bibliothecarius fuit, vt in antiquo eiusdem Augustinianæ Sodalitatis Commentario, quem vulgo & passim quidem Registrum vocitare solent, atque item in Iosephi Pamphili Chronicis, & alibi videre licet. Ioanne deinde Lemouicensi mortuo, Sacrarij Pontificij Officium alicui semper ex instituto Eremitarum S. Patris Augustini Fratri traditum fuit, sicut continua dicti ordinis Fratrum successio apertè demonstrat, quam luce clariorem esse infra videre quis potest. Idem quo-

III.

Registrũ Ord.

Anno Domini. 1319.

que Sacrista Romanorum Pontificum Confessarius ferè semper fuit: Munere autem Bibliothecarij ad Sixti IV. vsque tempora, vti diximus, & suo videbimus loco, functus est.

Magister F. Raymundus Apamiensis de Acono M.CCC.XLVI.

IV. AGISTER F. Raymundus de Acono Apamiensis Theologus, Apamię in Prouincia Narbonensi natus, in Fratris Ioannis Lemouicensis demortui locum, Anno Dom. M.CCC.XLVI. Sacrista, Confessarius, seu Pœnitentiarius, necnon Bibliothecarius à Clemente VI. circa annum Pontificatus quintum suffectus, hæc tria officia tempore eiusdem Clementis, Innocetij VI. & Vrbani V. exercuit, Episcopus primum Foroliuiensis creatus, deinde ad Ecclesiam Apamiensem translatus. Postremò senecta ętate confectus, Anno salutis nostræ M.CCC.LXVI. ad suam Ecclesiam Apamiensem, in Gallia sitam Narbonensi, sese recepit, vt quieti suę indulgeret; ibiq. requieuit in Domino.

M. F.

Magister F. Petrus Amelius Lemouicensis M.CCC.LXVI.

AGISTER Frater Petrus Amelius Lemouicensis in Gallia Aquitanica, Lemouici natus, qui dicto Fratri Raymundo in tot laboribus opem tulit, ab Vrbano V. circa quartum Pontificatus annum Sacrista, Pœnitentiarius, & Bibliothecarius fuit electus, triaq. officia sub eiusdem Vrbani V. Gregorij XI. & Vrbani VI. temporibus exercuit, primùm Episcopus Senogalliensis, deinde Archiepiscopus Tarentinus, Patriarcha item Gradensis, ac tandem Patriarcha Alexandrinus, & in Vasconia Aquensis Ecclesiæ Administrator creatus. Hic Sacrista Gregorij XI. qui Anno Dom. M.CCC.LXXVI. ac sexto sui Pontificatus anno Apostolicã Sedem Romam reportauit, itinerarium maritimum, siue vniuersam ex Auenione ad Vrbem vsque nauigationem, atque ab Vrbe Roma ad Anagniam item profectionem diligenter ac scitè quidem conscripsit, vt apud Papirium Massonum in libro de Romanis Pontificibus videre licet, qui totam ipsam nauigationem, aut profectionem in vita Gregorij XI. scriptum reliquit, quibusdam Latinis versiculis à Sacrista conscriptam, oratione tamen soluta factis: qui quamuis nulla pedum, aut syllabarum mensura & connexione, siue ordinatione constet, dictiones tamen versiculorum vltimæ, prout illa ferebat ætas, sunt similiter cadentes ac desinentes, quales esse solent, qui vernacula cuiusque

Apostolica Sedes Romam ex Auenione reportata post 70. annos.

Papirius in Gregorio XI.

Nationis lingua, & rhythmica quidem syllabarum norma editi leguntur.

Magister Frater Petrus Apamiensis M.CCC.LXXVIII.

VI. AGISTER Frater Petrus Apamiensis ab Vrbano VI. anno Salutis nostræ M.CCC.LXXVIII. & Pontificatus primo, Sacrista, Pœnitentiarius, & Bibliothecarius electus fuit, ac tria officia sub eodem Vrbano VI. & Bonifacio IX. exercuit, Episcopali Montis Falerij in Hetruria dignitate decoratus. De hoc Sacrista expressam suis in Chronicis facit mentionem Frater Iosephus Pamphilus Sacrarij olim Pontificij Præfectus; necnon F. Mauritius Tertius Parmensis in suis Chronicis breuioribus per quandam Tabulam seu Chartam folio apertam, quam Arborem vulgò appellant, conscriptis: maiora enim Ordinis nostri Chronica, è quibus breuiora excerpsit, in Germania, vbi suum obiuit diem, dum in ea Prouincia pro nostra Augustinensi Sodalitate iuuanda vitam degeret, graphicè conscripta reliquit, ea propediem in lucem editurus, nisi mors conatum interpellasset. Quæ sanè Chronica si in manus emunctæ naris viri peruenerint, tanquam typis digna, vel ipsius Auctoris nomine, vel eo saltem suppresso, sub alieno tandem aliquando in lucem forsan prodibunt. Ego enim ob ipsius operis præstantiam, huius generis partum vtcunque in lucem exire cupio ac spero.

F. Mauritij Tertij Chronicon.

Ma-

Magister Frater Petrus Assalbitus M.CCC.XCV.

MAGISTER Frater Petrus Assalbitus VII.
Fratri Petro Apamiensi Sacristę, Pœnitentiario, ac Bibliothecario succesit post eius obitum sexto Bonifacij IX. Pontificatus anno: triaq. illa officia sub eodem Bonifacio, Innocentio VII. Gregorio XII. Alexandro V. Ioanne XXIII. Martino V. & Eugenio IV. exercuit; in ijsdem officijs, primùm Olorensis Episcopus, deinde Condouensis, postremò Electensis creatus. Is cum Martino V. suppliciter egit, vt corpus sanctæ Matris Monicæ ex Ostia Tiberina Romam in Ecclesiam Augustinianorum Anno Dom. M.CCCC. XXX. Die 9. Aprilis, quæ fuit Dominica Palmarum, transferretur, vt ex Bulla eiusdem Papæ constat: in qua Martinus V. dictum Fratrem Petrum Episcopum Electensem Apostolicæ Cameræ Sacristam, suumq. Confessarium, & Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Patris Augustini professum nominat; & Sanctum Patrem Augustinum Ordinis nostri Fratrum Eremitarum Fundatorem apertis verbis appellat. Dictam Bullam Anno Domini 1430. Pontificatus 13. eiusdem Papæ v. Kalendas Maij, hoc est, die XXVII. Aprilis datam videre est in Registro Bullarum Apostolicarum, necnon in Ordinis nostri Chronicis, quæ Frater Iosephus Pamphilus Episcopus Signinus imprimenda curauit. Idem Sacrista corporis sanctæ Matris Monicæ translationem satis eleganter descripsit, vt ex breuissimo Fra-

S. Augusti nus Fratrũ Eremitarũ fundator.

tris Mauritij Tertij colligitur Chronico, in quo ij, qui humeris suis dictum corpus detulerunt, recensentur; hoc est, idem Sacrarij Pontificij Præfectus, Rodulphus Castellanus, qui huic Sacristæ successit; Lucas Episcopus in Corsica; Antonius Legatus ab Rege Aragonum ad Martinum V. missus, & Augustinus quidam, cuius neque cognomen, neque Patria nominatur. Cum autem F. Petrus Assalbitus, Episcopus Electensis in tribus officijs iam commemoratis vixisset annis
Ann. 45. ferè quadragintaquinque, in sua tandem Patria, quò, senio confectus, sese receperat, ex hac vita decessit. His temporibus Apostolici Sacrarij Præfectus non Sacrista, sed Papæ Confessarius vocitabatur; eius autem Socius appellabatur Sacrista, vt superius ex Cæremo-
Pag. 58. in fine. niali manuscripto, ac perantiquo in Bibliotheca Vaticana asseruato satis diffusè comprobatum est, dum Catalogum Sacristarum exordiremur.

Magister Frater Rodulphus Castellanus M. CCCC. XL.

VIII. MAGISTER Frater Rodulphus Castellanus è Ciuitate Castelli, Vmbriæ Oppido, quod veteres Tifernum vocarunt, Anno Eugenij IV. Pontificatus decimo, & salutis nostræ M. CCCC. XL. in Petri Assalbiti Episcopi Electensis locum, Sacrista, Confessarius, & Bibliothecarius suffectus, paulo post Ciuitatis Castelli Episcopus creatur, atque sub eodem Eugenio IV. Nicolao V. Kalixto III. & Pio II. Romanis

manis Pontificibus dicta obiuit officia, in quibus exercendis vnum ac viginti annos vixit: mortuus est enim anno Domini M.CCCC.LX. vt vetustæ inscriptiones ad Chorum Ecclesiæ Ordinis Eremitarum Sancti Augustini in Ciuitate Castelli penicillo scriptæ docent hisce verbis:

Ad Chori Læuam.

VANTVM Frater Rodulphus huius Vrbis ciuis, & Episcopus, S. Augustini Religionem dilexerit, tum lautus hic Chorus, tum parietes instaurati, tum Sacristia sacratissimis Reliquijs, & purpureis vestibus exornata documento esse possunt. Obdormiuit in Domino Anno M.CCCC.LX. v. Idus Iunias, Fabricæ ministro, Domino Antonio, Priore Sancti Bartholomæi existente.

Ad Chori dextram.

Hæc quicunque vides, Hospes, subsellia, Fratris
Rodulphi impensis facta fuisse tene.
Qui Præsul Patriæ fuit, ac Sacrista Beatum
Pontificum. Maior gloria, quæ sequitur.
Ossa cum Monicam secreta in sede teneret,
Translata est Romã; hoc Duce sancta Parẽs.
M.CCCC.LX.

Quam-

Sermo Mart. V. QVamuis Petri Assalbiti Sacristæ, & Episcopi Electensis precibus, vt Martinus V. in sermone ad Fratres Ordinis Eremitarum Sancti Patris Augustini post dictam Translationem habito testatur, corpus Sanctæ Matris Monicæ ex Ostia Tiberina fuerit translatum; Rodulphus tamen, eius alumnus, et nondum Sacrista, corpus ipsum ex Ostia Tiberina Romam transferendum curauit, sicut ex eodem Martini V. Sermone, quem superioribus annis Prędecessor meus in Lucem emisit, colligitur, humerisq. suis cum alijs, quos nuper commemorauimus, in eo transferendo gestauit.

Translatio S. Monicæ.

Pag. 17. 18.

De hoc item Sacrista, Rodulpho scilicet Castellano Episcopo, extat Epitaphium marmore incisum Romæ in Ecclesia Sancti Patris Augustini, notis quibusdam nimium sanè abbreuiatis, ac protritis, immo aliqua ex parte corrosis, & erasis: est enim locus ante Sanctæ Matris Monicę Sacellum, nemini non peruius; hinc pedibus hac illac gradientium subiectus, vbi Tabula sepulcralis humi iacet, & quidem marmorea, in qua simulacrum ipsius Rodulphi, olim Sacristæ, habitu Episcopali effictum cernitur, & circa simulacrum legitur Epitaphium marmore incisum, quod, prout iacet, etsi mendosum, & aliquot carens vocibus, infra legendum propono . . . . HVI. † Ꝛ. R. P. DOMINI. RODVLPHI. EPISCOPI. C. CASTELLI. Ꝛ IIII. SVMMORVM. PONTIFICVM S. EVGENII. II. NICOLAI. V. CALIXTI III. Ꝛ PII II. CONFESSORIS Ꝛ SACRISTÆ CVRIÆ. SACRVM. CORPVS. SANCTÆ MONICÆ. AB. HOSTIA. TIBERINA TRANSLATVM. EST. ANNO. DOM. M.CCCC. XX.

† Nota illa pro, &, ponitur.

In

In hoc mutilo Epitaphio, ex notis nimium abbreuiatis confecto, multa desiderantur; quæ si addantur, sensum reddunt perfectum hunc in modum:

Hic iacet corpus huius & R. P. Domini Rodulphi Episcopi Ciuitatis Castelli, & quattuor Summorum Pontificum, scilicet Eugenij IV. Nicolai V. Calixti III. & Pij II. Confessoris, & Sacristæ, & Bibliothecarij, qui suis humeris portauit sacrum corpus Sanctæ Monicæ ab Ostia Tiberina translatum Anno Dom. M.CCCC.XXX.

Annorum numerum omninò immutandum esse iudicaui, quia vnam litteram X. quæ numerum indicat denarium, cum alijs permultis corrosam & abrasam fuisse fatendum est, quia Bulla Translationis Anno XIII. Pontificatus Martini V. qui est Annus Domini M.CCCC.XXX. data fuit, vt in Registro Bullarum Apostolicarum videre est; Annus autem Domini M.CCCC.XX. est annus tertius eiusdem Pontificatus. Numerus 1430. ad annum translationis; num. autem 1460. ad annum obitus Rodulphi Castellani refertur.

Verborum item structuram satis rudem & ineptam à Lapicida forsan vitiatam, & aliquot in locis corrosam & abrasam aliqua ex parte adaptauimus, eamq. coniectura consequuti, hoc loco apponendam censuimus, vt Epitaphij sensum perfectum redderemus. Id quod faciendum iudicauimus, vt ea, quæ de Rodulpho Sacrista ex Chronicis dicta sunt, Inscriptionibus, & Epitaphio ipso comprobemus.

Magister F. Ioannes Castellanus M.CCCC.LX.

IX. MAGISTER Frater Ioannes Castellanus è Ciuitate Castelli, Vmbriæ Oppido, quod veteres Tifernum vocarunt, Fratris Rodulphi Sacristæ iam defuncti ex sorore nepos, vt legitur in Chronicis, quæ Generalis Magister Seripandus in lucem edenda curauit, in eiusdem Rodulphi locum ad eadem tria officia exercenda Anno Domini M.CCCC.LX. surrogatur, qui vel cognomento, vel ex officio Referendarius dictus fuit, vt ex manuscriptis eo tempore nostri Ordinis Generalium Magistrorum libris, seu Registris constat; deinde Castellanus Episcopus, postremò ad Episcopatum Massensem assumptus fuit, triaq. officia illa tempore Summorum Pontificum, Pij II. Pauli II. & Sixti IV. functus, Apostolici Sacrarij Præfectus, Confessarius, & Bibliothecarius fuit.

Anno Domi. 1460.

De hoc Sacrista non solum in Chronicis, verum etiam in Ordinis nostri Registris expressa fit mentio, præsertim verò in Registro Magistri generalis Fratris Ambrosij Coriolani, qui Anno Domini 1472. die 12. Decembris id scriptum reliquit:

Regiſtr. Coriolani 1472. die 12. Decembr.

De mandato Sanctissimi Domini Sixti Papæ IV. fecimus Magistrum Fratrem Matthæum de Tolentino, & abbreuiauimus sibi tempus aliquorum mensium, per quod debebat stare in Studio secundum consuetudinem Ordinis, & beneplacitum nostrum: & hoc impetratum fuit à Reuerendissimo D. Ioanne Episcopo Castellano, Sanctissimi D. N.

Sa-

Sacrista, Confessore, & Referendario dignissimo, vt patet per schedulam eius ad nos missam, in qua explicat, Sanctissimum D. N. mandare praedictum Baccalaureum à nobis Magistrari. Hæc ibi.

Sunt qui velint, hunc Sacristam Senensem fuisse, vt ait Iosephus Pamphilus, Episcopus olim Signinus, & Sacrista, in Chronicis: Sed cum Castellanum fuisse ratio ipsa persuadet: Tum quia Rodulphi Castellani nepos fuit, tum etiam ob multa beneficia ab eo in Monasterium seu Cœnobium nostri Ordinis in Ciuitate Castelli situm collata: dictum namq. Cœnobium dormitorijs, cubiculis, officinis, alijsq. fabricis exornandum suis impensis curauit. De hoc item Sacrista in quodam Lactantij Firmiani libro in Coenobio nostro Ciuitatis Castelli extat memoria in hanc verborum formam: Anno Domi. 1463. Lact. Firmia. liber.

Ego humilis Episcopus Castellanus, Sacrista Sanctissimi Domini N. Pauli Papæ I I. Vobis, Patri Priori, & Fratribus Sancti Augustini eiusdem Ciuitatis pro remedio animæ meæ dono hunc Librum Lactantij Firmiani emptum à me ex emolumentis officiorum meorum Anno Domini 1470. die 12. Augusti. Orate pro me.

Qamuis autem nomen Ioannis hac in schedula non reperiatur, Fratrem tamen Ioannem Sacristam fuisse, dubitandum non est, quem tempore Pauli II. Sacristam fuisse constat. Sacristę huiusce tempore Sixtus IV. Anno Dom. M.CCCC.LXXV. officium Bibliothecarij à Sacristatus munere seiunxit, nouaq. in Vaticano Bibliotheca constructa, Bartholomeum, vel, vt alij volunt, Baptistam Platynam Cremonensem, virum suo tempore eruditissimum, & Apostolicum Scriptorem, Bibliothecarium instituit. Platynæ successores omnes Bibliothecarij Officium ab officio Sacristatus seiungitur.

K tam

Bibliotheca Vaticana pag. 54. tam Cardinales, quàm non Cardinales in nostro de Bibliotheca Vaticana Commentario videre licet. De hoc item Sacrista Iacobus Cardinalis Papiensis, qui fuit Episcopus Papiæ, in Pij II. Commentarijs mentionem facit, sub initium eorundem, dum de eiusdem Pij Anconam versus profectione pro sancta expeditione Cruce signatis coacta; Bello iam Turcis ad communem Orbis Christiani salutem parandam indicto, sermonem habet hisce verbis: *Delegerat sibi* (hoc est Pius II.) *huiusce nauigationis comites Dominicum de Dominicis Torcellanæ, & Agapytum Camertinæ, & Ioannem Tifernatis Ecclesiæ Præsules, quorum Dominicus & Agapytus de supplicationibus referre soliti fuerant; Ioannes Sacrarij Apostolici curam gerebat: me quoque* (inquit Card. Papiensis) *& Gregorium Lollium adiungi his voluit*. Hæc de Fratre Ioanne Castellano.

Commẽt. Card. Papiensis.

M.F. Ioannes Paulus Bossius Mediolanensis
M.CCCC.LXXXIII.

X. MAGISTER Frater Ioannes Paulus Bossius Mediolanensis Anno XII. Pontificatus Sixti IV. & salutis nostræ M.CCCC.LXXXIII. in Fratris Ioannis Castellani demortui locum surrogatus, sub eodem Sixto, Innocentio VIII. & Alexandro VI. Romanis Pontificibus Apostolici Sacrarij Præfectura functus est. Is à pueris nostri Ordinis Eremitarum S. Patris Augustini habitum suscepit, & in eo professionem emisit, vt ex Litteris Apostolicis Alexandri VI. plumbo munitis, quarum exemplum superius apposui-

Pag. 30. & 32. in princip.

posuimus, constat, atque in eodem habitu ad Sacrarij Pontificij munus fuit assumptus. Postremò Abbas Sancti Sebastiani extra muros Vrbis, Ordinis Cisterciensis effectus, ad dictum Ordinem, vt idem Alexander suis in Litteris ait, translatus fuit. Quare Alexander VI. ne hoc exemplo, Eremitarum Sancti Patris Augustini Ordo iure suo antiquo ac priuilegio dictum officium obtinendi tempus in posterum frustrari posset, per Bullam, nuper commemoratam, Sacrarij Pontificij munus à Fratribus dicti Ordinis perpetuò exercendum esse Motu proprio declarauit. Hæc autem declaratio, vt ex ipsa constat Bulla, facta fuit, dum ipse Bossius, Abbas sancti Sebastiani, & Alexandri VI. foret Sacrista.

De hoc item Sacrista Ioannes Burchardus Argentinensis, Cæremoniarum Magister, mentionem facit in 2. Diariorum Tomo, Anno salutis nostræ 1497. & alibi de obitu ipsius, quem ob habitus mutationem, & Abbatiam, Ordinis Cisterciensis Abbatem appellat, & in Ecclesia Sancti Sebastiani Anno Dom. 1501. sepultum fuisse ait. Anno Domi. 1497. Anno Domi. 1501.

Magister F. Augustinus Castellanus M. D. I.

MAGISTER Frater Augustinus Castellanus è Ciuitate Castelli, Vmbriç oppido, quod veteres Tifernum vocarunt, Alexandri VI. Sacrista & Confessarius, necnon Basilicæ Sancti Petri Pœnitentiarius fuit. Officium autem Sacristatus Dominica prima Aduentus Anno Domini M. D. I. exercere cœpit, XI.

pit, sicut Burchardus Cæremoniarum Magister testatur hisce verbis:

Anno Domi. 1501. *Dominica prima Aduentus Domini, die 28. Nouembris, M. D. I. Petrus Episcopus Calinensis, Vicarius Vrbis, celebrauit Missam publicam in Cappella maiori, Papa præsente: Sermonem fecit Procurator Ordinis Prædicatorum. Hoc mane Frater Augustinus de Castello, Professus Ordinis S. Augustini, Confessor Papæ, & Pœnitentiarius Basilicæ Sancti Petri, nouus Sacrista Cappellæ Papæ incepit seruire in officio huiusmodi Sacristiæ, & habuit locum vltimum inter Assistentes, hoc est post vltimum Prælatum Papæ Assistentem.* Hæc Burchardus.

De eodem Fratre Augustino Sacrista idem Burchardus in Crucis adoratione, die Parasceues Anno Domini 1502. præstita, loquitur in hanc verborum formam:

Anno Domi. 1502. *Post omnes Episcopos adorauerunt Frater Augustinus Sacrista Cappellæ, & Confessor Papæ à dextris, & Protonotarius, Orator Ducis Ferrariensis à sinistris simul, & post eos, Oratores Laici, Venetiarum, & eiusdem Ducis Ferrariensis.* Hæc Burchardus in 3. Diariorum Tomo. Ex hoc testimonio planum profectò fit, locum Sacristæ non Episcopi, antiquum esse in Cappella immediatè post vltimum Assistentem Papæ, sicut Fratrem Augustinum Castellanum, de quo sermo habetur, talem locum habuisse apertè videmus. Quamuis enim Sacristę omnes ex officio statim Sacristatus, Assistentes saltem de mitra dicantur & sint, locumq. sedendi in Cappella immediatè post vltimum Assistentem habeant nondum Episcopi; hic tamen Sacrista in adoratione Crucis locum supra Protonotarios post vltimum Episcopum non Assistentem habuit, quia non

erat

erat Episcopus: nam si fuisset Episcopus, non post vltimum Episcopum immediatè in adoratione Crucis locum habuisset, sed cum Assistentibus supra multos Episcopos non Assistentes Crucem adorasset: Episcopi enim Assistentes in Cappella, præsente Papa, omnes alios Episcopos, & Archiepiscopos non Assistentes præcedunt. Hæc obiter, occasione sese offerente de Sacristæ loco, de quo alibi, & fusius quidem, verba fecimus. Pag. 19 20. 21. 22. 23. 24.

Admiror autem, cur Burchardus, dum loquitur de Conclaui facto per obitum Alexandri VI. qui Anno Dom. 1503. die 18. Augusti obijt; necnon per obitum Pij III. qui eodem anno, die autem 18. Octobris ex hac vita decessit (vixit enim Pius in Pontificatu viginti sex tantum dies) mentionem faciat de Ventura Episcopo Massanensi, siue Massensi, Sacrista, Thesaurario Generali, Secretario Papæ, & Clerico Cameræ, Conclauistarum primo; cum Fratrem Augustinum Castellanum Anno Domini 1501. 1502. & 1503. Sacristam fuisse; & Fratrem Zachariam Sauonensem Anno Dom. 1504. Sacristam extitisse scribat; nullumq. alium Sacristam inter hos duos fuisse constet. Adde etiam, quòd de illo Ventura Episcopo & Sacrista, alijs officijs insignito, nulla penitus mentio alibi reperitur facta, Diarijs, & Regestis, vel Commentarijs, necnon Historijs & Chronicis perlectis. Hinc dictum Venturam per obitum Fratris Augustini Castellani Sacristę duo illa Comitia, seu Conclauia, Sacristæ loco, necessitate Conclauis instante ac suadente per modum, vt aiunt, prouisionis à S. R. E. Cardinalium Collegio Sacristam electum, ingressum credendum est: quia Sacrista tot simul munia nullam inter se affi- (Ventura Episcopus Massensis, vel Massanensis.)

nita-

nitatem habentia, Thesaurarij scilicet Generalis, Clerici Cameræ, & Secretarij Papæ officia exercere non potest. Hinc in Fratris Augustini Castellani Sacristæ, (qui, si coniectare licet, vel parum ante, vel parum post mortem Alexandri VI. obijt) locum paucis post mensibus Frater Zacharias Sauonensis à Iulio II. item Sauonensi accersitus fuit, Apostolici Sacrarij effectus, vt infra ex eodem Burchardo videre statim licet, nulla penitus mentione de Ventura Episcopo Massensi, & Thesaurario generali facta.

Hoc potissimum loco Scriptores variant, Fratrem Augustinum Sacristam in aliud tempus reijcientes, & nescio quid confingentes, quod verisimile non videtur. Illud verissimum esse constat, seriem Sacristarum eiusdem Ordinis Eremitarum Sancti Patris Augu-
Anno Domi. 1497. stini ad annum vsque Domini M.CCCC.XCVII. Alexandri VI. testimonio continuatam semper fuisse, & nunquam interrupptam, eandemq. ad nostra vsque tempora perpetuam peruenisse nemo est, qui ignoret.
Anno Domi. 1494. 1498. Vide quid in Chronicis F. Hieronymus Seripandus Generalis, F. Hieronymus cognomento Romanus, Natione Hispanus, & Frater Iosephus Pamphilus Veronensis dicant: hoc enim breuitatis causa silentio prætermittendum censeo. Resignationem autem Sacristatus
Pag. 80. 81. 82. & 83. à Ventura Episcopo Massensi in manibus Iulij II. præstitam, infra ex Bulla videre licet in Fratre Nicolao Aquapendentano.

Ma-

Magister Frater Zacharias Sauonensis. M. D. IV.

AGISTER Frater Zacharias Sauonensis Ligur, in Fratris Augustini Castellani iam demortui locum sufficitur mense Augusto Anno Dom. M. D. IV. à Iulio II. qui vltima Octobris die Anno Dom. M. D. III. Pontifex Maximus renunciatus fuit. Hic Sacrista, quidquid scribant alij, parum in Sacrarij Pontificij vixit officio, vt ait Burchardus, qui maximè omnium id scire poterat ac debebat, ob magnam & ferè continuam consuetudinem, quæ Cæremoniarum Magistro cum Sacrista esse solet. Burchardus de hoc Sacrista in suo Diario mentionem facit hunc in modum: *M. D. IV. Dominica die 20. Octobris Frater Zacharias de Sauona, professessus Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, Sacrista Cappellæ Sanctissimi D. N. ante duos menses, vel circa, per Papam deputatus, in Camera suæ Sacristiæ dictæ Cappellæ diem clausit extremum.* Hæc Burchardus. XII. Burchardi Diarium.

Huic Sacristæ Magister Frater Hieronymus Seripandus Generalis, F. Hieronymus cognomento Romanus, natione Hispanus, & Magister F. Iosephus Pamphilus Veronensis in Chronicis aliquot vitæ annos in officio Sacristatus tribuunt: sed Burchardo dictam ob causam magis hac in re, quàm alijs credendum videtur. 1498. 1504.

Magister F. Nicolaus Aquapendentanus M. D. I V.

XIII. AGISTER F. Nicolaus Foresius Aquulensis, vel Aquapendẽtanus, Theologus insignis, & Iulio II. gratissimus, Apostolici Sacrarij in Zacharię demortui locum surrogatus, deinde Archiepiscopus Dyrrachiensis post aliquot menses ab eodem Iulio creatur Anno Domini M. D. V. die prima Septembris in Consistorio secreto, vt ait Burchardus Cæremoniarum Magister in hæc verba: *M. D. V. die Lunæ, prima Septembris, in Consistorio secreto fuit pronunciatus F. Nicolaus de Aquapendenti Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, Archiepiscopus Dyrrachiensis, & factus Sacrista Papæ*. Hæc Burchardus in suo Diario.

Anno Domini. 1504.

Anno Domini. 1505. Tom. 8.

Cum itaque Zacharias Sauonensis mense Octobri Anni 1504. obierit, dieq. octaua Nouembris eiusdem anni Nicolaum Aquapendentanum Sacristam effectum fuisse constet, vt infra videre licet, Anno sequenti 1505. Archiepiscopum Dyrrachiensem die prima Septembris creatum fuisse credendum est, etiam si Burchardus in eodem Consistorio & Sacristam & Archiepiscopum electum fuisse, dicere videatur: id quod omninò aduersatur Bullæ Pontificiæ, quam hoc loco apponere libet.

Anno Domini. 1504. Anno Domini 1505. Tom. 8.

Quoniam verò Ventura Episcopus Massensis, Thesaurarius generalis, Secretarius Papæ, & Clericus Cameræ Anno Dom. 1503. Fratre Augustino Castellano vel aduersa valetudine impedito, vel moribundo, siue

siue nuper mortuo, à S.R.E. Cardinalium Collegio per modum, vt aiunt, prouisionis, necessitate id suadente, Sacrista electus, duo Conclauia, vnum scilicet per obitum Alexandri VI. alterum autem per obitum Pij III. fuit ingressus, & officio Sacristatus nondum se abdicatum declarauit. Anno autem Dom. 1504. Anno scilicet primo Pontificatus Iulij II. Sacristatus officium, quod Ventura, Episcopus Massanensis, vel potius Massensis, à sacro Cardinalium Collegio, Apostolica Sede vacante, per modum, vti diximus, prouisionis accepit, & exercuit (Fratre Nicolao Aquapendentano ab eodem Iulio ad hoc munus obeundum iam accersito) sponte resignauit: id verò antea non fecit ob aduersam fortasse valetudinem Zacharię, qui cum duos circiter menses in officio vixisset, toto illo duorum mensium spatio, si hac in re coniectare licet, morbo affectus in lecto iacuisse censetur.

Adde etiam, quòd dictus Ventura post Conclaue per obitum Pij III. habitum, grauissimas ob causas iussu Iulij II. fuerat carceri mancipatus. Deinde libertate donatus, Sacristatus officium resignauit, quippe qui dictam Apostolici Sacrarij Præfecturam à Romano Pontifice, ad quem ipsius Officij collatio pertinet, non acceperat, Apostolica vacante Sede per obitum Alexandri VI. & Pij III. qui dies tantum 26. in Pontificatu vixit: Nam XXII. Septembris die Papa creatus fuit, die autem XVIII. Octobris, Anno Domini M.D.III. diem suum obiuit, sicut in Diario Burchardi legitur. Burchardus in Diario.

Præterea idem Ventura post Sacristatus resignationem, solutis iam 8000. ducatis, Clericatum etiam Camerę, Secretariatum, Scriptoriam, & alia of-

Burchardus in Diario. ficia resignauit, vt ipse Burchardus in suo Diario die v. Nouembris Anno Dom. M.D.IV. scriptum reliquit. Curam verò Sacrarij Pontificij Ventura, tamquam Clericus Cameræ, necessitate, hoc est, temporum angustia, negotiorum mole onusta, id postulante, à sacro Cardinalium Collegio per modum prouisionis, vt aiunt, suscepit, quia Clerici Cameræ cuicumque Sacristæ Pontificio rerum omnium Apostolici Sacrarij repertorium, siue Indicem, à Notario Cameræ conscriptum, quem passim appellant Inuentarium, assignare solent; & Sede item vacante, idem Inuentarium recognoscunt. Hinc Zacharia iam demortuo, antea quàm Bulla pro Fratre Nicolao Aquapendentano, Sacrista nuper electo conficeretur, libera Sacristatus Resignatio in manibus Iulij II. ab ipso Ventura spontè facta fuit, quatenus facienda erat, vt ipsa, quæ infra legitur, docet Bulla, in qua duo notatu digna leguntur, ex quibus Apostolici Sacrarij Præfecturam nonnisi vni ex Fratribus Eremitanis Sancti Patris Augustini concedi semper consueuisse, satis amplè colligimus, si Bullæ verba perpendantur.

BVL-

BVLLA IVLII II.

Pro Fratre Nicolao Aquapendentano Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini per resignationem Venturæ Episcopi Massensis M. D. IV.

IVLIVS EPISCOPVS, SERVVS SERVORVM DEI.

Dilecto filio Nicolæ de Aquapendente Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini professori, Sacristæ Cappellæ nostræ, salutem, & Apostolicam benedictionem.

RELIGIONIS zelus, vitæ ac morum honestas, aliaq. laudabilia probitatis, & virtutum merita, super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, Nos inducunt, vt te specialibus fauoribus, & gratijs prosequamur. Cum itaque officium Sacristiæ Cappellæ nostrę per liberam resignationem venera-

bilis Fratris noſtri Venturæ Epiſcopi Maſſanenſis, de illo, quod tunc obtinebat, in manibus noſtris ſponte factam, & per Nos admiſſam, vacauerit, & vacet ad præſens; Nos volentes te præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, fauore proſequi gratioſo, teq. à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijsq. Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, Officium prædictum, quod ad vitam concedi, & per vnum ex Profeſſoribus Ordinis Fratrum Eremitarum S. Auguſtini teneri conſueuit, ſic vacans,

Notatu dignum.

cum

cum omnibus illius honoribus, oneribus, ſalarijs, iuribus, & emolumentis conſuetis, Apoſtolica tibi auctoritate, ad vitam tuam concedimus & aſsignamus, teq. ad illud, videlicet in ipſius Venturæ Epiſcopi locum ſubſtituimus, & etiam ſurrogamus, Decernentes te ex nunc, ad dictum Officium, eiusq. liberum exercitium, honores, onera, ſalaria, iura, & emolumenta huiuſmodi recipiendum fore pariter, & admittendum. Et nihilominus tibi, vt omnibus, & ſingulis prærogatiuis, præeminentijs, priuilegijs, gratijs, conceſsionibus, & indultis, quibus alij dictæ Cappellæ Sacriſtæ, qui pro tempore fuerunt, vtebantur, potiebantur & gaudebant; vti, potiri, & gaudere poſsis & debeas eiſdem, Auctoritate & tenore de ſpe

cialis

cialis dono gratię indulgemus. Quocirca venerabili Fratri Raphaeli Episcopo Albanensi, Camerario nostro, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipse, per se, vel alium, seu alios te, Auctoritate nostra, ad Officium prædictum, eiusq. liberum exercitium, necnon honores, onera, salaria, iura, & emolumenta prędicta in locum dicti Venturæ Episcopi recipi, & admitti faciat, vt est moris; Contradictores Auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo; Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Cappellæ, & Ordinis prædictorum, cuius professor, & (vt asseris) Ordinem ipsum expresse professus existis, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis,

Notatu dignum.

&

& consuetudinibus, cęterisq. contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionis, assignationis, substitutionis, surrogationis, decreti, indulti, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo quarto, Sexto Id. Nouembris, Pontificatus nostri Anno primo.

Is Nicolaus tanta erat lenitate & affabilitate, vt omnium sibi animos conciliaret, seq. omnibus charissimum redderet. Nonnulla scripsit Opuscula, quibus suam egregiam indicauit doctrinam, suiq. nominis perpetuam

petuam posteris memoriam reliquit. Inscriptiones Opusculorum sunt quæ infra leguntur:

De Baptismo lib. 1.
De peccato originali lib. 1.
De Pœnitentia lib. 1.
De Lymbo, Inferno, & Purgatorio lib. 3.
De Mercatura & negotiatione lib. 1.
De Sortilegijs & vanis persuasionibus lib. 1.
De ingratitudine euitanda lib. 1.
De festis Sanctorum Serm. lib. 1.
Quadragesimale lib. 1.
Sermonum variorum lib. 1.

Obijt Romæ senio confectus die 25. Octobris Anno Dom. 1511. suamq. in Patriam delatus, in Ecclesia S. Augustini sepulturæ mandatus fuit.

Magister Frater Gabriel Anconitanus M.D.XII.

XIV. AGISTER Frater Gabriel Anconitanus, dum Fratris Egidij Viterbiensis Magistri Generalis socius foret, Sacrarij Pontificij Præfectus eligitur, & Archiepiscopus Dyrrhachiensis, deinde Castrensis Episcopus creatur, vir sanè doctus, & summè probus, atque in sacris Ecclesiæ cęremonijs peritissimus. Apostolici Sacrarij Præfectura functus est Iulio II. Leone X. Adriano VI. & Clemente VII. Romanæ Ecclesię Pontificibus.

De eodem Sacrista loquitur Paris Crassus, olim Sa-

crarum Cæremoniarum Magister, & Episcopus Pisaurensis in suo Diario, prima Nouembris die, Anno Dom. 1513. dum in Vesperis Defunctorum dictum Sacristam tanquam Assistentem Leoni X. de libro in Cappella seruiuisse ait, eundemq. vt alijs in locis videre licet, Missam in defectum aliorum Assistentium non semel in eadem Cappella cantasse scribit. Anno autem Dom. 1518. Vicesacristam, quem Sacristæ Cappellanum Auctor cæremonialis libri appellat, alij verò Substitutum, Episcopum Nepesinum electum fuisse, non autem Assistentem extitisse testatur. Tom. 4. Anno Domi. 1513.

De hoc Sacrista fit mentio in Diario Anno Dom. 1519. quo anno canonizatus fuit à Leone X. Sanctus Franciscus de Paula: is enim Gabriel in Consistorio semipublico suam primus inter Prælatos tulit sententiam de Beato Francisco canonizando.

Eiusdem Sacristæ tempore Anno Dom. 1528. die 4. Maij in Vrbeueteri, quam vulgò appellant Oruietum, antiqua consuetudo per Decretum confirmata fuit, vt Sacrista duos Asturconis vel Achineæ Parafrenarios, vnum ex familiaribus Papæ, atque suo arbitratu vndecunque alterum eligeret, quando scilicet Sacrosanctum Christi corpus Romano Pontifici longum iter facienti præfertur. Hoc Decretum cum emolumentis, authenticè, hoc est, manu & signo Notarij publici conscriptum, in Sacrario Pontificio asseruatur, vetustiori cæremoniarum Libro annexum. De hoc Sacrista extat etiam memoria in quadam scriptura, seu publico instrumento, in quo agrum siue possessionem, ac domum quandam Cœnobio Sancti Augustini Anconæ die 8. Iulij 1529. tempore Clementis VII. donasse legitur, atque hisce nominatur verbis: Consuetudo antiqua. Vide etiã Regiſtrum lib. 1. Diuersorum à direptione Vrbis f. 177.

M *Reue-*

Reuerendissimus in Christo Pater, & Dominus Gabriel Archiepiscopus Dyrrhachiensis, prælibati Sanctissimi D. N. Papæ Sacrista, & Prælatus domesticus, & Miles S. Petri; &c.

Quòd autem Miles S. Petri extiterit, ex priuilegio die 20. Maij 1529. ad hanc rem præstandam conscripto, constat. Quę sanè scripta in Archiuo Augustinianorum Anconę asseruantur.

Sacrista miles S. Petri.

Blasius denique Cęsenas, Cæremoniarum Magister in Tomo Diariorum primo Anno Dom. 1529. & 1530. mentionem facit de Sacrista eodem, dum Clemens huius nominis VII. commoraretur Bononiæ pro Karolo V. coronando. Is enim Sacrista pro quattuor Venetæ Reipublicæ Oratoribus, honoris & officij causa excipiendis, electus fuit. Quoniam verò tres ex quattuor Oratores Bononiam ingredientes ob aduersam valetudinem ac senectutem lecticis vehebantur, quartus inter Sacristam, Archiepiscopum Dyrrachiensem, & Archiepiscopum Iadrensem Vrbis Romæ Gubernatorem medius equitabat. Hos autem Pręlati multi, & Oratores Principum sequebantur. De hoc item Sacrista idem Blasius in eodem Diariorum tomo Anno Dom. 1530. die 4. Februarij mentionem facit, quando scilicet in Consistorio secreto decretum fuit Bononiæ, vt ex tribus S. R. E. Cardinalium Ordinibus Primarij, quos capita Ordinum appellant; Magistris cęremoniarum, & Sacrista sibi adhibitis, decernerent ea omnia, quæ Coronationi Caroli V. Imperatoris necessaria videbantur. Huic Sacristę senecta ætate confecto Anno Dom. 1529. datus est Coadiutor M. Fr. Alphonsus Aquapendentanus, qui Anno Dom. 1534. in Sacristatus officio per obitum successit.

Ma-

Magister F. Alphonsus Aquapendentanus. M.D.XXXIV.

AGISTER Frater Alphonsus Aquulensis, vel Aquapendentanus in Gabrielis demortui locum suffectus fuit Anno vltimo Clementis VII. Deinde à Paulo III. Episcopus Bouinensis, postremò Archiepiscopus Amalphiæ creatur, qui concionator gratiosissimus fuisse legitur. De hoc Sacrista ad Ecclesiæ S. Augustini Organum in Oppido Aquependentis inscriptio legitur in hanc rum formam: *Alphonsus Oliua Aquesius, Archiepiscopus Amalphiæ, & Pauli III. Farnesij Pontificis Maximi Sacrista, libros, vestes, ornamenta, aliaq. bona diuino cultui tribuit, laudiq. Dei Organum benesonans dicauit* 1544. Multa denique bona, tam mobilia, quàm stabilia; tam paterna, quàm materna Cœnobio Sancti Augustini Aquapendentano ex testamento reliquit, & ex libris, quos multis iam annis emendo acquisierat, Bibliothecam dicto in Cœnobio construendam mandauit. Ad vsum Ecclesiæ dicti Conuentus Antiphonarium pulcherrimè scriptum eidem Conuentui dono iam dederat, ad cuius calcem hæc leguntur verba: XV. Anno Domi. 1534.

Explicit Antiphonarium Dominicale sumptibus R. D. Alphonsi Oliuæ Episcopi Bouinensis S. D. N. Papæ Sacristæ pro Conuentu S. Augustini de Aquapendente. Romæ scribebat D. Federicus Perusinus Scriptor Cappellæ Pontificiæ Anno Dom. M. D. XLIV. Die xv. Mensis Nouembris. Ad laudem Dei, Amen.

M. F. Ioannes Iacobus Barba Neapolitanus. M. D. XLIV.

XVI. MAGISTER F. Ioannes Iacobus Barba Neapolitanus, Alphonso ad meliorem vitam vocato, Apostolici Sacrarij Præfectus surrogatur, vir apprimè doctus, & egregiè cordatus homo, qui dum in Romana Curia Ordinis Eremitarum Sancti Patris Augustini Procurator generalis foret, Alphonso defuncto, Sacrista instituitur Anno x. Pontificatus Pauli III. à quo primum Episcopus Terami in Aprutio, deinde Interamnæ in Vmbria Episcopus creatur. Apostolici Sacrarij Præfecturam exercuit Paulo III. Iulio III. Marcello II. Paulo IV. & Pio IV. Ecclesiæ Romanæ Pontificibus, quibus omnibus gratus fuit, & Pauli IV. ante Pontificatum familiarissimus. Is in Congregationibus, quæ grauissimis de rebus coram Summis Pontificibus haberi solent, occasionibus sese offerentibus, expressa egregię doctrinę signa, & frequenter quidē dedit.

Consuetudo antiqua. Eiusdem Sacristæ tempore decretum fuit, vt quilibet Cardinalis in sua ipsius ad Cardinalatum promotione summam vigintiquinque ducatorum, vt aiunt, auri de Camera soluere teneatur: antea enim pecuniæ summa præscripta, seu limitata non erat, sed suo quisque arbitratu, modo plus, modo minus Apostolici Sacrarij Præfecto persoluebat, vt in ipso videre est Decreto, manu & signo Notarij publici conscripto, & Libro cæremoniarum vetustiori annexo.

Anno Dom. M. D. LXII. fuit missus ad Concilium

cilium Tridentinum à Pio IV. P. Max. qui ei ab Vrbe absenti Coadiutorem pro Apostolico Sacrario concessit Fratrem Egidium Pisaurensem, Procuratorem & Vicarium Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Patris Augustini generalem, qui eiusdem Sacristæ in eadem Sacrarij Pontificij Præfectura successor fuit, vt infra videre licet. Hac de re mentionem facit suo in Diario Ludouicus de Branchis in hanc verborum formam: *Anno Dom. 1562. Die 30. Iulij Magister Egidius de Valentibus Pisaurensis Ordinis Sancti Augustini fuit deputatus Coadiutor R. D. Sacristæ absque præiudicio dicti Sacristæ.*

Sacrosancto itaque œcumenico & generali Concilio Tridentino, dum esset Episcopus & Sacrista, interfuit, & magna sanè cum laude. Dum autem è suo Episcopatu Interamnensi Romam rediret, graui quodam oppressus morbo, Ocriculi obijt. Hinc mortuus Interamnam delatus, in Ecclesia sua honorificè sepultus fuit.

Magister Frater Egidius Pisaurensis M. D. LXIV.

MAGISTER Frater Egidius de Valentibus Pisaurensis, Ioanne Iacobo defuncto, Sacrarij Pontificij Præfecturam à Pio IV. suscepit, deinde à Pio V. Episcopus Nepesinus, & Sutrinus creatus fuit, & Magister scholæ Cantorum Cappellæ Pontificiæ. XVII.

Ioanne autem Iacobo Barba Neapolitano Sacrista

ad

ad Concilium Tridentinum missO à Pio IV. P. Max. fuit etiam eius Coadiutor in Apostolici Sacrarij Pręfectura, eodem Pio IV. annuente, etiamsi sui Ordinis Procurator, & Vicarius generalis foret.

Antequam ad Apostolici Sacrarij Præfecturam fuisset assumptus, in præcipuis & insignioribus Italiæ Ciuitatibus concionando magnam assequutus est laudem: optimamq. gubernandi rationem in varijs Fratrum Eremitarum Sancti Patris Augustini Ordinis muneribus obeundis callere visus est. Hinc Fratre Christoforo Patauino, Magistro Generali ad Concilium Tridentinum proficiscente, Procurator, vti diximus, & Vicarius generalis Romæ relictus fuit, vbi ob morum grauitatem cum suauitate, miraq. dexteritate coniunctam, Romanis Pontificibus Pio IV. & Pio V. necnon vniuersæ Curiæ Romanę non solum in officio sui Ordinis exercendo, sed in ceteris item munijs præstandis se gratissimum reddidit, magnumq. sui desiderium reliquit ex hac luce præreptus.

M. F. Iosephus Pamphilus Veronensis
M.D.LXVIII.

XVIII. AGISTER Frater Iosephus Pamphilus, Egidio Pisaurensi ex hac vita sublato, in eius locum sufficitur Apostolici Sacrarij Prefectus, & Scholæ Cantorum Cappellæ Pontificiæ, qui deinde Episcopus Signinus creatur à Pio V. cui opera ipsius & industria gratissima fuit, dum ille ante Pontificatum san-

sanctissimæ Inquisitionis Commissarius foret: fuit enim Iosephus Pamphilus in Lectionibus antiquorum Patrum studiosus, Bibliothecarum peruestigator, & in historijs non mediocriter versatus, aliarumq. disciplinarum non ignarus, musicæq; præsertim peritus.

Scripsit Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Patris Augustini Chronicon iam inde ab eius ortu ad annum usque salutis nostræ M. D. LXXV.

De origine multarum & sacrarum Cæremoniarum lib. 1.

De Canonibus Sanctorum Apostolorum, necnon de Epistolis primorum quorundam Romanorum Pontificum, & eruditè quidem lib. 1.

De Sacris Ritibus apud veteres Pontifices in conficiendis & administrandis Baptismi & Chrismatis, & Sanctæ Eucharistiæ Sacramentis lib. 1.

De Exorcismis, & antiquo torquendi & expellendi Dæmones ritu lib. 2.

Edidit quoque Diœcesanam Synodum Signinam, quam habuit mense Aprili 1574.

Pio V. & Gregorio XIII. Romanis Pontificibus inseruiuit dictis in Officijs. Anno autem Domini 1574. ad suam Ecclesiam Signinam sese recepit, ac tandem sua in Patria ex hac vita decessit: in cuius locum à Gregorio XIII. Frater Augustinus Fiuizanius, qui eiusdem Pontificis à secretis iam confessionibus erat, suffectus est.

Ma-

M. F. Augustinus Fiuizanius Romanus M.D. LXXIV.

XIX. AGISTER Frater Augustinus Fiuizanius, dum Gregorij XIII. à secretis confessionibus foret, ad munus Apostolici Sacrarij exercendum accersitur. Is integerrimis sanè moribus iam inde ab adolescentia ad senectam vsque ętatem semper fuit; immo non sine sanctitatis opinione vixit apud omnes, varijs Christianarum virtutum luminibus ornatus, multisq. Christianæ pietatis operibus insignitus. Christianæ item humilitatis, & modestiæ, atque abstinentiæ multa exempla cunctis in rebus præbebat: sed in rebus arduis, præsertim vero in ijs, quæ ad Dei honorem in primis, ac Religionem spectabant, strenuitatem nec desiderari, nec in ea superari se, patiebatur: immo cum strenuo, virtute; cum modesto, pudore; cum innocentia, abstinentia certabat. Abstinens autem adeo semper fuit, vt (ceteris abstinentiæ exemplis silentio prætermissis) nonnisi subuculis super nudam carnem laneis vsus fuerit, & ad decrepitam vsque ætatem, immo ad extremum vitę vsque diem nonnisi super nudum stramentum, hoc est super culmos frumentaceos, linteis inuolutus laneis, dormierit, ciliciumq. super nudam carnem gestarit interdum. His alijsq. virtutum luminibus, & exemplis, quibus in Sodalitate Augustiniana gubernanda, & in ceteris munijs extra etiam claustra exercēdis, effulsit, Romanis Pontificibus

F. Augusti ni Fiuizanij Sacristæ laudes.

Laudanda certatio.

Vitæ austeritas.

ficibus fuit gratissimus, & à laudatis viris laudatus: nam præter alias administrationes in Ordine nostro sibi commissas, vniuersam Fratrum Eremitarun Sancti Patris Augustini Sodalitatem biennij spatio administrauit, Vicarij Apostolici bis functus officio; duoq. Comitia generalia, præsidentiæ functus munere, celebranda curauit, dum Sacrista foret, & Papæ Confessarius: quæ deinde Officia, Xenodochij, seu Hospitalis sancti Spiritus in Saxia Ordinis S. P. Augustini Romę à Clemente VIII. Præceptor factus, quem Commendatorem appellant, retinuit. Quod sanè Officium magnum est, totumq. requirit hominem, necnon magnam strenuitatem & prudentiam, magnamq. probitatem, & charitatem Pręceptoris gubernantis postulat. Quę planè omnia dicto in munere obeundo insigniter pręstitit, parsimoniamq. interea & frugalitatem adeo exercuit, vt ex sua ipsius redituum tenuitate sumptus pro Xenodochio interdum fecerit: quæq. sibi ex Officio, & iure quidem debebantur, alijsq. Præceptoribus dari consueta, recusabat. Sed vtinam omnes alij tantum Virum, iuxta exemplar sibi pręmonstratum, imitarentur. Cōmendator S. Spiritus. Parsimonia, & frugalitas.

In Sacrarij tandem Pontificij Præfectura Gregorio XIII. Sixto V. Vrbano VII. Gregorio XIV. Innocentio IX. & Clementi VIII. inseruiuit, Gregorij verò XIII. & Clementis VIII. à secretis Confessionibus fuit.

Quamuis autem in maximis rerum gerendarum occupationibus totus ex Officio foret, rei tamen litterariæ curam nunquam reliquit: effecit enim, vt Fratris Augustini Triumphi Anconitani de potestate Ecclesiastica Liber à mendis expurgatus, Ioannis Baptistæ Triumphi sumptibus recenter imprimeretur. Ad hanc

F. Angelus Rocca. rem præstandam Frater Angelus Rocca Camers, huius Commentarij Auctor, qui tam exemplaris emendationi, quàm typographicæ correctioni operam dedit, dictumq. Librum scholijs & notationibus illustrauit, è Venetijs Romam accersitus fuit, à secretis Ordinis Fratrum Eremitarum S. Patris Augustini effectus.

Librum item Fratris Iordani de Saxonia, *Vitas Fratrum*, inscriptum, è tenebris erutum, & Scholiis illustratum, ac Sixto V. dicatum in lucem edidit; eumdemq. è Latino sermone in Italicam linguam à Francisco Auantio Veneto, erudito sanè Viro, transferendum, atque imprimendum curauit. Id quod incredibili labore ab eodem Auantio præstitum esse constat.

Scripsit præterea de Ritu sanctissimæ Crucis, Romano Pontifici præferendæ, Commentarium, quem Clementi VIII. dicatum typis mandauit.

Vitam denique Sancti Patris Augustini ex libris Confessionum eiusdem Sancti decerpsit: eamdemq vitam à Possidonio conscriptam, necnon S. Patris Augustini, sanctęq. Matris Monicæ Translationes ab alijs descriptas collegit, dictaq. omnia libello vno comprehensa in lucem emisit.

LIBRI AB EODEM SACRISTA conscripti, vel eiusdem industria in lucem editi, sunt qui infra leguntur hisce sub Titulis:

De Ritu Sanctissimæ Crucis Romano Pontifici præferendæ Commentarius.

Vita Sancti Patris Augustini Thagastensis, cum adhuc infidelis esset, ex verbis ipsius in libris Confessionum, præter vitam à Possidio conscriptam.

De

De Translatione Corporis Beati Augustini Doctoris Ecclesiæ ex Sardinia Papiam, Petri Oldradi, Mediolansis Archiepiscopi, ad Karolum Magnum Epistola.

De Translatione Corporis S. Monicæ, Beati Augustini Matris, Ostia Romam, ex verbis Martini Papæ V. Sermo ad Fratres Augustinianos; Addito eleganti & illustri in eiusdem Sanctæ laudem Epigrammate Maphei Vegij Laudensis; necnon Epitaphio, quod in eiusdem S. Monicæ sepulcro marmoreo extat incisum.

Beati Iordani Saxonici liber Latinus, Vitas Fratrũ *inscriptus, et ab ipso Sacrista Notis illustratus, primùmq. impressus; Deinde in Italicam linguam è Latina à Francisco Auantio translatus, & in lucem editus industria eiusdem Sacristæ.*

Augustini Triumphi Anconitani Summa de Potestate Ecclesiastica, Summis, Citationibus, Scholijs, & Correctionibus à F. Angelo Rocca Camerte, & à F. Mauritio Tertio Indice illustrata, Sacrista eodem circa Exemplaris correctionem adlaborante, ac libri editionem suadente, Ioannisq. tandem Baptistæ Triumphi Anconitani sumptibus è tenebris eruta, & in lucem emissa non sine aliqua Francisci Peniæ, Viri docti, & Rotæ Auditoris opera.

Anno ætatis suę septimo, vt res præcipuè summatim, & gradatim recenseantur, Ordinis Fratrum Eremitarum S. Patris Augustini habitum susceperat Pisis; Fiuizani verò, vbi ex Molaria Familia natus est, Regulę S. Patris Augustini professionem emisit; prouecta denique ętate homo, & Magisterij iam dignitate insignitus, in Familiam, &, vt ita dicam, Filiationem Cœnobij Sancti Augustini Romæ ob quandam præsentis, & futuræ virtutis ac probitatis significationem in eo splendescentem cooptatus fuit. Anno Domini 1574. die 28. Martij in Fratris Iosephi Pamphili Sacristę locum Anno Domini 1574.

 à Gre-

à Gregorio XIII. Apostolici Sacrarij Præfectus efficitur, nihil tale opinans, immo ipsum sibi oblatum Officium recusans, vt nuper in quodam manuscripto legi libello, in quem tanquam in Ephemeridem, siue Commentariolum, vel Diarium, quæ sibi memoratū digna videbantur, referre solebat.

Anno Domini 1593. Anno Domini 1593. die xi. Iulij à Clemente VIII. Præceptor Xenodochij, seu Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia Romæ creatur: Episcopalem verò dignitatem à Gregorio XIII. à Sixto V. & à Clemente VIII. sibi oblatam recusauit semper, animarum curam periculosam, talemq. à Sancto Ioanne Chrysostomo commemoratam, reformidans.

Nonnulla pro sua redituum tenuitate optimæ voluntatis præstitit indicia tam in pecunijs vel ad pauperum subuentionem, vel ad Cœnobiorum commoditates, quàm ad Ecclesiarum ornamenta erogatis. Paupertatis Voti sui memor, paupertatem coluit semper; suosq. denique satis pauperes reliquit.

Anno Domini 1595. Anno denique salutis nostræ 1595. & ætatis suæ 68. die 30. Ianuarij, dum Sacrarij Apostolici, Confessarij Papæ, & Pręceptoriæ Sancti Spiritus officia exerceret, ob insignem vitę probitatem non solum Romano Pontifici, Clementi VIII. charissimus, sed Romanę item Curiæ vniuersæ, ac ceteris omnibus mirum in modum gratus, in Sacrario Pontificio ex hac vita non sine Sanctitatis opinione decessit: cuius corpus, Clementis VIII. iussu, in Ecclesia sancti Spiritus in Saxia ante Sacellum, quod viuens construendum curauerat, humatum iacet. Epitaphium, marmore incisum, legitur in hanc verborum formam:

FR.

D. O. M.

FR. AVGVSTINO. MOLARIO. FIVIZANENSI.

ORDINIS. SANCTI. AVGVSTINI. THEOLOGO

GREGORII. XIII. ET. CLEMENTIS. IIX.

CONFESSORI.

APOSTOLICÆ. CAPPELLÆ. SACRISTÆ

SVI. ORDINIS. TERTIVM. VICARIO

GENERALI.

ET. CAPIT. GENERALI. BIS. PRÆSIDENTI

HVIVS. HOSPITALIS. PRÆCEPTORI

VIRO. PIO. HVMILI. OMNIBVS. CARO

ET. OB. CHRISTI. PAVPERES

SEMPER. EGENO.

VIXIT. ANNOS. LXIIX. MENSES. III. DIES. XVII.

OBIIT. III. KAL. FEBR.

ANNO. M. D. XCV.

SILVIVS. S. R. E. PRESB. CARD. SABELLVS

PATRIARCHA. CONSTANTINOPOLITANVS.

ET

LVDOVICVS. DE. TORRES

ARCHIEPISCOPVS. MONTIS. REGALIS

AMICO. OPTIMO.

P. P.

In

In Eiusdem Patria Lazarus Molarius, ex Fratre Nepos, sui muneris memor, tanti Viri memoriam perpetuò conseruandam curauit eo, quod infra legitur, Epitaphio, marmore hisce verbis inciso:

D. O. M.

FR. AVGVSTINO. MOLARIO. FIVIZANENSI. ORD. S.
AVGVSTINI. THEOLOGO. GREGORII. XIII. ET
CLEMENTIS. VIII. CONFESSARIO. APOSTOLICI
SACRARII. PRÆFECTO. SVI. ORDINIS. APOSTOL.
AVCTORITATE. TERTIVM. VICARIO. GENERALI. ET
CAPITVLO. GENERALI. ITERVM. PRÆSIDENTI
HOSPITALIS. S. SPIRITVS. IN. SAXIA. PRÆCEPTORI
QVEM. DVM. IMMENSA. PROBITAS. EXIMIA. VIRTVS
PROBATISSIMI. MORES. LABORESQ. PRO. DEI. ECCLESIA
EXANTLATI. VBERIORES. FRVCTVS. PARARENT
IMPORTVNA. MORS. RAPIT
ANNO. ÆTATIS. LXVIII. MEN: III. D. XVII. III. KAL. FEBR.
AN. D. M. D. XCV.
LAZARVS. MOLARIVS. NEPOS. FIVIZANEN. CIVISQ. ROM.
VRBANI. VII. ET. CLEMENTIS. VIII.
CVBICVLARIVS
VT. TANTI. VIRI. MEMORIA. IN. PATRIA. ET. IN. HOC
SACRO. TEMPLO. QVOD. IMAGINE. S. AVGVSTINI
AD. ALTARE. DEPICTA. ORNAVIT
SACERDOTALIBVS. INDVMENTIS. SACRORVMQ.
RELIQVIIS. DITAVIT
PERPETVO. EXTARET
PONENDVM. CVRAVIT.

Ma-

Magister Frater Angelus Rocca Camers M.D.XCV.

AGISTER Frater Angelus Rocca Camers in Piceni natus Oppido non ignobili, quod Roccam contratam appellant; habitum Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini Anno Domini 1552. ætatis suæ septimo, Camerini, Piceni Ciuitate, accepit, in qua humanioribus litteris operam dedit, & alijs in locis, in quibus Gymnasiarchæ florebant insignes, ceteris verò artibus ac disciplinis, rationali scilicet, morali, ac naturali Philosophiæ, necnon Metaphysicæ, ac sacræ Theologiæ studuit Perusij, Romæ, ac Venetijs: Patauij autem suscepit Magisterij & Doctoratus insignia in celeberrima Theologorum Vniuersitate, vna ex tribus Europæ insignioribus a Karolo V. celebrari consuetis, hoc est, Salmanticæ in Hispania, Parisiorum in Gallia, & Patauij in Italia; omnibusq. postulantibus, vt in eius Priuilegio legitur, fuit ipsi Vniuersitati cooptatus, siue (vt aiunt) incorporatus, & ad emolumenta admissus. Id quod, & rarò quidem, ac non sine magni fauoris & honoris argumento fieri solet. Doctoratus Priuilegium sigillo Vniuersitatis Theologorum Patauij, & sigillo Canonicæ Patauinæ munitum, in nostra Bibliotheca asseruatur, cuius exemplum hoc loco, varia temporum, & euentuum ratione id suadente ac postulante, apponendum videtur, vt infra, & fideliter quidem descriptum, legitur in hanc verborum formam: XX.

Facti ratio.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI BENEDICTI Amen.

Vniuerſis, & ſingulis præſens hoc ſacræ Theologiæ Doctoratus Priuilegium inſpecturis, lecturis, ſeu auditturis Ludouicus Zabarella Archipresbyter Patauinus pro Reuer. Capitulo Eccleſiæ Patauinæ, Epiſcopali Sede vacante, Epiſcopatus Patauini Vicarius Generalis Salutem in eo, qui eſt omnium vera ſalus.

Maioribus noſtris rectè quidem, & ſapienter inſtitutum eſt, vt homines principio rudes, ac rationis, artis, ſcientię q. expertes, ſi (quod illorum proprium eſt) æterna, immortaliaq. inueſtigare, perſpicere, & cognoſcere vellent, dignis præmijs, perpetuis laudibus, ſummiſq. honoribus afficerentur. Honor enim alit artes, cunctiq. incenduntur ad ſtudia glorię. Verùm cùm cognitio bona ſit, & honeſta; illa tamen longè præclarior, ſublimior, illuſtriorq. cenſeri debet, quæ maiori ornamento, commodo, honoriq. mortalibus eſſe poteſt. Hoc in numero ſacræ Theologiæ habendam eſſe ſcientiam, quis non iudicabit? Qua à Deo immortali præſtantius, ſalubrius, vtiliusq. homini tributum fuit nihil. Hæc enim Deum Opt. Max. cognoſcere, iuſtitia, ac ceteris virtutibus animum moderari, veram denique felicitatem, quę vltimus eſt humanarum actionum finis, conſequi, & adipiſci homines docet. Reuerendus itaque Dominus Frater Angelus Rocchenſis, profeſſus Conuentus Camerini, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, eius præſtantia motus, maximopere adlaborauit, vt eam tandem aliquando adipi-

adipisceretur. Hinc prius operam diligentissimè nauauit honestioribus, ac liberalibus disciplinis, homineq. ingenuo dignis, quæ omnium scientiarum Reginę sapientissimæ, hoc est sacræ Theologiæ non immeritò ancillantur. Verum Directiua linguæ facultate, Metrica, & Persuasoria, Discursiuaq. arte, necnon humana, diuinaq. Philosophia non mediocriter imbutus, ad ipsam sacram,& sapientissimã Theologiam tandem se contulit, in qua assiduè, accuratèq. studendo, subtiliter disputando, & elegantissimè legendo ita profecit, vt ad Cleantis, Aristophanisq. lucernam vigilasse ab omnibus crederetur, & à Reuerendissimo D. D. Generale prædicti Ordinis ad sacræ Theologiæ Magisterij gradum promoueretur, vt litteris Reuerendissimi dicti Generalis patet: quarum exemplum est : *A tergo*: Venerabilibus, & nobis in Christo dilectis, Patribus, ac Fratribus Conuentus nostri Veneti Ordinis Eremitarum Sancti Augustini: Venetijs, ad Sanctum Stephanum. Aperiantur, & legantur coram toto Conuentu. *Intus vero*: Frater Thaddęus Perusinus Ordinis Eremitarum S. Augustini Prior Generalis indignus. Venerabiles & nobis in Christo dilecti salutem. Optimè nouimus & c. *Infra vero* : Fratrem Angelum Camertem sacræ Theologiæ Baccalaureum ad Magisterij gradum promouemus in aliqua approbata Vniuersitate suscipiendum, &c. Datum Romæ die 20. Aprilis M. D. LXXVII. nostri Officij solito sub sigillo. F. Thaddæus Generalis indignus. Registratæ lib. IV. Cum igitur dictus D. Reuerendus Frater Angelus per Reuerendum D. sacrę Theologiæ Magistrum Michaelem Angelum Rusconem Patauinum, eiusdem Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, Studij Regentem, & Promotorem eiusdem Reue-

O rendi

Theologia omnium scientiarũ regina.

Anno Domini. 1577.

Promotor.

Examen quale sit. rendi D. Fratris Angeli sit nobis præsentatus, & oblatus ad subeundum tremendum, & rigorosum examen, vt ei Doctoratus insignia canonicè traderentur; habita prius informatione de eius fide catholica, & facta
Forma publicæ professionis. prius per ipsum publica professione iuxtà formam, ac tenorem Bullæ bonæ mem. D D. Pij Papæ IV. Sub dat. Romæ, Anno incarnationis Dominicæ M. D. LXIV. Idibus Nouembris, Pontificatus eius Anno v. vt in ipsa Bulla apparet, & constat in processu super his ritè facto, & formato; Nos igitur Ludouicus Zabarella, Vicarius supradictus, Punctis ei (vt moris est) in sacra Theologia iurè, & canonicè assignatis, fecimus coràm Nobis, ac Reuerendo D. Decano, Horatio Quarantotto Patauino, & Reuerendiss. & Excell. dicti Sacri & celeberrimi Collegij Doctoribus, & Magistris
Examen præstitum quale fuerit. astantibus, eundem R. D. Fratrem Angelum Camertem rigorosè examinari. Et quoniam ipse Reuerendus Frater Angelus supradictus Puncta ipsa magistraliter recitando, Argumenta queque, & dubia omnia, & quaslibet
Lectio, ac disputatio. quæstiones, & oppositiones, quamuis arduas, & obscuras sibi factas, ordine replicando, & clarè soluendo, tam bene, doctè, honorificè, laudabiliter, excellenter, ac magistraliter se gessit; Talemq. ac tantam ingenij, memoriæ, doctrinæ, ceterarumq. rerum, quæ in consumatissimo, & Catholico Theologo requiri solent, vim ostendit, vt magnam sui expectationem non solum sustinuerit, sed etiam longissimè superauerit. Quare ob eius singularem doctrinam, & ingenij præstantiam, ab omnibus Excell. & Reuer. prædicti
Vota vnanimiter præstita. Collegij Doctoribus, & Magistris ibidem existentibus vnanimiter, & concorditer, ac eorum nemine penitus, penitus, & omnino discrepante, aut dissentiente,

te,

te, nec vllo quidem hæsitante, sed maximo applausu, omniumq. consensu approbatus fuit, idoneusq. & sufficiens Theologus iudicatus, sicut ex eorum Votis secreto in scrutinio nobis in scriptis porrectis euidenter constitit, & nostris oculis vidimus: immo omnibus postulantibus, vnitus fuit, siue incorporatus huic Almæ Vniuersitati Theologorum, & ad emolumenta admissus fuit die I X. Septembris. Nos Itaque Ludouicus Zabarella Vicarius præfatus, Auctoritate, qua fungimur in hac parte, per organum R. D. Magistri Michaelis Angeli Promotoris ipsius, de consilio omnium Excell. & Reuer. Doctorum, ac Magistrorum præsentium, & postulantium, pro Tribunali sedentes eundem Reuer. D. Fratrem Angelum Camertem, Iuuenem quidem catholicum, & doctissimum in Christi nomine approbauimus, & approbatum esse volumus, pronunciantes, & declarantes ipsum esse bene habilem, idoneum, ac dignum munere, officio, & honore Doctoratus in sacra Theologia, ipsumq. continuò sacræ Theologiæ Doctorem, & Magistrum fecimus solemniter, & creauimus; ac per præsentes facimus, & creamus, Tribuentes ei tàm idoneo, ac digno, & ob hanc promotionem, & virtutem, meritò potestatem Cathedram Magistralem ascendendi, & in sacra Theologia de cetero legendi, repetendi, docendi, consulendi, disputandi, glossandi, interpretandi, quæstiones terminandi, Scholas regendi, Baccalaureos constituendi, omniaq. alia, & singula faciendi hic, & vbique locorum, & Terrarum, quæ ad sacræ Theologiæ Doctores, & Magistros quomodolibet pertinere noscuntur. Et vt de cetero gaudere, & vti possit omnibus, & singulis priuilegijs, prærogatiuis, exemptiò-

Incorporatio præstita, a suscipiente Doctoratum non postulata.

Facultates Doctorum Vniuersitatis Patauinæ.

nibus, immunitatibus, libertatibus, concessionibus, honoribus, fauoribus, gratijs, ac indultis alijs quibuscunque quocunque nomine censeantur, quibus Romanę Curiæ, Parisiensis, Oxoniensis, Salmanticensis, atque Bononiensis, Studiorum Doctores, Magistri, & ex quibusuis Apostolicis, & Imperialibus, seu alijs Ecclesiasticis, vel temporalibus concessionibus, aut alijs indultis gaudent ac vtuntur, vti & gaudere possunt, ac poterunt quomodolibet in futurum iuxtà formam, continentiam, vim, ac sententiam tàm Antiquę, & approbatę consuetudinis Gymnasij Patauini, vel huius famosissimæ totius terrarum Orbis Vniuersitatis, quàm priuilegiorum fel. rec. Dominorum, Vrbani IV. Clementis VI. Et Eugenij IV. Summorum Pontificum. Quibus ita gestis, Reuer. P. Magister Michael Angelus Rusco Patauinus Studij Regens, supradictus Promotor eundem memoratum Mag. ac Reuer. D. Fratrem Angelum Camertem per suam luculentissimam orationem petentem, & acceptantem consuetis ornamentis Magistralibus ibidem decorauit solemniter, & insigniuit. Tribuit namq. ei sacrę Theologiæ Librum, primò clausum, mox & apertum, annulum aureum digito eius indidit, ac Birretum Doctorale capiti eius imposuit, pacisq. osculum eidem exhibuit cum Magistrali benedictione. Sic itaque summa cum laude summo honore, summoq. omnium applausu dictus Magister, ac R. D. Frater Angelus Camers ad summam Doctoratus apicem sacræ Theologię ascendit, in quorum omnium & singulorum suprascriptorum fidem, ac testimonium has nostras patentes Priuilegij Litteras manu nostra subscriptas, necnon Notarij, & Cancellarij nostri, & Canonicę Patauinæ sigilli iussimus appensio-

Vniuersitates insignes.

Antiqua, & famosissima Vniuersitas Theologorum Patauina.

Insignia Doctoratus.

ne muniri. Dat. & actum Patauij in Episcopali Palatio in loco solito examinum, presentibus R. D. Presbytero Antonio Boato, Rectore Ecclesiæ S. Fidentij de Ronchaiet: Egregio D. Bartholomæo de Consiluis, Notario Vniuersitatis D D. Doctorum Artistarum. Pad. R. D. Baccalaureo F. Petro Francisco de Monte Vlmi, & Reuer. D. Lectore in sacra Theologia F. Augustino de Puluerisio Testibus, ad hæc specialiter vocatis, habitis, & rogatis; necnon etiam astante ibidem Rectore Artistarum, & copiosissima aliorum Excell. Doctorum, Ciuium, atque doctissimorum Scholarium multitudine, Die IX. Septemb. Hora XIV. Indictione V. M.D.LXXVII. Pontificatus autem Sanctiss. in Christo P. & D. N. D. Gregorij diuina prouidentia Papę XIII. Anno VI. Laus Deo Opt. Max. semper Trino, & Vni.

Testes, Doctores, Ciues, & Scholares, dū insignia Doctoratus darentur, astantes.

Anno Domi. 1577.

Ludouicus Zabarella Archipresbyter, & Vicarius, qui supra.

Gaspar Ottellus, &c. Cancellarius.

Post suscepta Doctoratus insignia, Venetijs, presertim verò in Cœnobio S. Stephani Ordinis Eremitarum S. Patris Augustini, atque in Cœnobio Cruciferorum Iuuenes tam Cœnobitas, quàm seculares, & quidem nobiles, bonarum artium studiosos, legendo ac disputando excoluit: & in concionando sese exercuit. Multos diuersorum Auctorum, tam veterum, quàm recentiorum, Libros emendatos, & è tenebris erutos, in lucem emisit, præsertim verò secundum Sententiarum Librum Egidij Columnæ Romani, Opus sanè à Fratre Hieronymo Seripando, Magistro Generale, deinde S. R. E. Car-

Exercitia litteraria.

Egidij opus in lib. 2. Sent.

Cardinale, & à ceteris eiusdem Instituti Patribus iam diu mirum in modum desideratum, sed ob grauissimas difficultates omni ferè spe destitutum: illud enim ob infinitos quasi labores, quos postulabat; atque ob grandem pecuniam, in illo insumendam, omnes deterrebat, vt ex Pręfationibus operi annexis facile nosse quisque potest. Hac de re ipse Frater Angelus Rocca huius generis laboribus, scribendiq. arti assuetus, à Fratre Augustino Fiuizanio Romano, Vicario Apostolico, & Sacrista, Romam accersitus fuit, vt Summam Fratris Augustini Triumphi Anconitani de potestate Ecclesiastica emendaret, & in lucem emitteret, atque Ordinis Eremitarum S. P. Augustini à secretis foret. Romam itaque profectus, & ferè inuitus, vtrumque præstitit: sex autem annorum spatio scribendi officio functus est, siue Ordinis à secretis fuit.

Summa de potestate Papæ.

Deinde à Sixto V. Pontifice Maximo ad Typographiam Apostolicam Anno Dom. 1585. pro Biblijs, & Concilijs generalibus imprimendis, Sanctorumq. Patrum monumentis restituendis, Ecclesiasticisq. libris promulgandis magnificentissimè in Vaticano institutam accitus, operam suam, innumeris ferè laboribus refertam, inibi decem ferè annorum spatio præstitit, Bibliorumq. Congregationis postremæ, cui S. R. E. Cardinales, & Consultores interfuerunt, à secretis & à consultationibus fuit; Bibliaq. tandem aliquando emendata, typis mandanda non semel curauit, ac Typographicæ correctioni ex Rommanorum Pontificum mandato, operam nauauit.

Typographia Vaticana.

Secretarius, & Cõsultor Cõgregationis Bibliorum.

Multis tandem circa Sanctorum Patrum, Gregorij scilicet Magni, & Seraphici Bonauenturæ monumenta in lucem edita, exantlatis laboribus, in Fratris Augu-

Augustini Fiuizanij Romani locum à Clemente VIII. suffectus fuit, cui nunc in Sacrario Pontificio inseruit. Nonnulla Venetijs ac Romæ Italica & Latina lingua conscripsit Opuscula, quorum aliqua sunt in lucem edita, aliqua verò nondum diuulgata.

Impressa.

Bibliotheca Vaticana, quæ omnes Bibliothecas insigniores tam antiquas, quàm recentes, Conciliorum item generalium præcipua, & potiora, linguarumq. ferè omnium Alphabeta, et in ea Commentarios: cunctaq. Sixti V. res gestas, dum varia in parietibus Bibliothecæ Vaticanæ per Pictores repræsentata declarantur, multoq. tandem plura comprehendit:

Bibliotheca Theologica & Scripturalis ordine Alphabetico digesta ad promptius inuenienda, & facilius intelligenda, quæ in Scripturam Sacram à Doctoribus Sanctis, & à præcipuis aliquot Theologis elucubrata sunt, additis cuiuscunque Doctoris operum censuris, scripturarumq. Regulis, adiectoq. tandem Catalogo, qui alphabetico item ordine concinnatus, Scriptores omnes, qui in Biblia aliquid vnquam ediderant, comprehendit.

Commentarius de Sacrosancto Christi corpore Romanis Pontificibus iter conficientibus præferendo, antiquissimi Ritus causam, & originem, variasq. Summorum Pontificum Sacratissimam secum Hostiam in itinere deferentium profectiones; Itinerarium etiam Societatis sanctissimi Sacramenti; Clemente VIII. Pont. Maximo Ferrariam proficiscente, eiusdemq. Pontificis solemnem in eam Ciuitatem ingressum, & in vrbem Romam reditum complectens.

Com-

Commentarius de Canonizatione Sanctorum, hoc est de Diffinitione, Auctoritate, & antiquitate, deq. causis, & ordine iudiciario canonizandi Sanctos. De Miraculis item, ac de rebus, quæ veram declarant Sanctitatem, necnon de honoribus, qui Sanctis canonizatis, & nondum canonizatis debetur; Deq. infallibili Catholicæ Ecclesiæ certitudine ad Canonizationem pertinente, additis Cæremonijs in ea obseruari consuetis, ac declaratis, Sanctorumq. Canonizatorum Catalogo accedente. Ad frontem denique Commentarij extat Catalogus Auctorum ferè omnium, qui aliquid de Canonizatione scripserunt.

Scholia in Sancti Gregorij Magni, eiusq. Parentum Imagines ære incisas, atque in Sacramentorum Librum, necnon in Tabulas Donariorum Beatissimis Apostolis Petro et Paulo ab eodem Sancto Gregorio dicatas. Index denique in Vitam eiusdem Sancti à Ioanne Diacono conscriptam. Quæ omnia vno libro in folio sunt impressa.

Oraculum heroico versu Latino de Rosa aurea ad Venetos à Gregorio XIII. missa conscriptum.

Commentariolus de Nuce ad Innocentium IX.

Expositio in Orationem Dominicam Italico sermone conscripta.

Altera item breuior, in qua multarum rerum Septenarij iuxta septem Petitiones in Oratione Dominica comprehensas explicantur.

Commentariolus de Tribulationibus Italicè inscriptus, Le Visite del Signore.

Commentariolus item de Patientia Italicè conscriptus.

Commentariolus philosophicus ac Theologicus de Cometis Italicè conscriptus.

Obseruationes Latina lingua conscriptæ in sex libros Elegantiarum Laurentij Vallæ, cum Apologia contra Lauren-

rentium Vallam in defensionem Boethij de Personis diuinis.
Obseruationes item Italicè ac Latinè conscriptæ de lingua Latina, in quibus habetur sermo de Imitatione, conficiendis Epistolis, ac de locis Latinæ linguæ occultis.

Imprimenda.

Commentarius de sacra Romani Pontificis Communione Missam solemniter celebrantis.

Commentarius de Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli prælatione.

Commentarius de Romani Pontificis nominibus, & muneribus, necnon de ministerijs, siue obsequijs eidem præstandis.

De sacris aliquot Ritibus ad superstitiones Ethnicorum extirpandis magna cum pietate institutis.

Interpretatio obscurarum vocum, quæ apud Sanctum Gregorium Magnum, præsertim verò in Registro Epistolarum leguntur.

Speculum Episcopale.

De mendacijs ac deliramentis Poetarum & Philosophorum per Scripturam Sacram patefactis.

Speculum vitæ humanæ climactericum ex varijs, probatissimisq. Auctoribus, & sepulcris collectum.

Liber variarum lectionum Ecclesiasticarum.

Notæ in vtrumque Testamentum ad ea, quæ ex Concilij Tridentini Decreto in Sacris Biblijs vulgatæ editionis à Congregationibus, tam linguarum varietate, ac manuscriptorum antiquitate, quàm auctoritate ac lectione Sanctorum Patrum, atque rationibus ipsis præstita sunt, comprobanda.

Multa item alia inter studendum conscribuntur,

quę, Deo annuente, diuulgabuntur: interim in eius asseruantur Bibliotheca, quam ipsemet quadraginta ferè annorum spatio Augustinianæ in primis Familiæ, deinde publicę commoditati, præsertim verò pauperum, & aduenarum, qui sine libris, & pecunijs, ignoti ad Vrbem veniunt, collegit. Hæc enim Bibliotheca omni artium ac scientiarum, vel facultatum genere extat refertissima, quæcunque illa sit facultas litteris mandata. Quæ autem ad ipsam Bibliothecam, quæ quotidie libris amplificatur, & Iconibus exornatur, tractandam, & conseruandam pertinent, duabus Inscriptionibus satis rectè declarantur. Inscriptiones autem marmore incisę, ac Romanis conscriptæ litteris, quas maiusculas vocant, ad portæ Bibliothecæ læuam ac dextram affixæ, sunt quæ in paginis proximè sequentibus leguntur: quarum prima Bibliothecæ dedicationem, præcipuasq. dedicationis rationes comprehendit. Altera verò Bibliothecæ tractandæ, atque conseruandæ complectitur formam, addita Bibliothecæ amissionis, & anathematis comminatione.

Ad Portæ Bibliothecæ Dextram.

F. ANGELVS . ROCCA . CAMERS
ORDINIS . FRATRVM . EREMITARVM . SANCTI . AVGVSTINI . ALVMNVS
ET . APOSTOLICI . SACRARII . PRAEFECTVS
BIBLIOTHECAM
OMNI . ARTIVM . ET . SCIENTIARVM . GENERE . REFERTISSIMAM
VIRORVM . ITEM . ILLVSTRIVM . ICONIBVS . AD . VIVVM . EXPRESSIS
ORNATAM
LONGO . TEMPORVM . SPATIO
MAGNOQ. LABORE . AC . SVMPTV . COMPARATAM
COENOBIO . S. AVGVSTINI . VRBIS . STVDIOSORVMQ. OMNIVM
NON . SOLVM . RELIGIOSORVM
SED . ETIAM . CLERICORVM . ET . LAICORVM . COMMODITATI
DAT . DICAT . DONAT
VT . ANIMI . GRATI . PIETATEM . ERGA . FAMILIAM . AVGVSTINIANAM
PARENTEM . ALTRICEM . SVAM
ET . ERGA . LITTERATOS . LITTERARVMQ. AMATORES . PROPENSIONEM
VIVIS . POSTERISQ. PATEFACIAT
ANNO . SALVTIS . M.DC.IV.

Ad Portæ Bibliothecæ Lauam.

BIBLIOTHECA . ANGELICA

CAVTVM. EST. VT. NE. QVIS. HANC. BIBLIOTHECAM
VEL. MINIMAM. EIVSDEM. BIBLIOTHECAE
SEV. LIBRI. SIVE. CVIVSCVNQVE. ALTERIVS. REI
IN. DIPLOMATE. PONTIFICIO. CONTENTAE
PARTEM. AVFERRE. ABSTRAHERE. ALIOVE
ETIAM. STVDENDI. COMMODITATE. ASPORTARE. AVDEAT
QVI. SECVS. FECERIT
ANATHENATIS. VINCVLO. STATIM. ALLIGATVS. ESTO
NONNISI. A. SVMMO. PONTIFICE. ABSOLVENDVS
QVI.VERO.DICTAM.BIBLIOTHECAM.VEL.MINIMAM.ITEM.EIVS.PARTEM
VENDERE.AVT.VLLO.PACTO.AB.HAC.DOMO.ALIENARE.AVSVS.FVERIT
PRAETER. EXCOMMVNICATIONIS. LATAE. SENTENTIAE. POENAM
BIBLIOTHECAM. IPSAM. VNIVERSAM
CVM. OMNIBVS. ET. SINGVLIS. REBVS. AD. EAM. SPECTANTIBVS
AD. CAMERAM. APOSTOLICAM. PRO. BIBLIOTHECA. VATICANA
ILLICO. DEVOLVTAM. ESSE. SCITO

Ad Portam Bibliothecae Lancisianae.

BIBLIOTHECA . ANGELICA

CAVTVM . EST . VT . NE . QVIS . HANC . BIBLIOTHECAM
VEL . MINIMAM . EIVSDEM . BIBLIOTHECAE
SEV . LIBRI . SIVE . CVIVSCVNQVE . ALTERIVS . REI
IN . DIPLOMATE . PONTIFICIO . CONTENTAE
PARTEM . AVFERRE . ABSTRAHERE . ALIOVE
ETIAM . STVDENDI . COMMODITATE . ASPORTARE . AVDEAT
QVI . SECVS . FECERIT
ANATHEMATIS . VINCVLO . STATIM . ALLIGATVS . ESTO
NONNISI . A . SVMMO . PONTIFICE . ABSOLVENDVS
QVI . VERO . DICTAM . BIBLIOTHECAM . VEL . MINIMAM . ITEM . EIVS . PARTEM
VENDERE . AVT . VLLO . PACTO . AB . HAC . DOMO . ALIENARE . AVSVS . FVERIT
PRAETER . EXCOMMVNICATIONIS . LATAE . SENTENTIAE . POENAM
BIBLIOTHECAM . IPSAM . VNIVERSAM
CVM . OMNIBVS . ET . SINGVLIS . REBVS . AD . EAM . SPECTANTIBVS
AD . CAMERAM . APOSTOLICAM . PRO . BIBLIOTHECA . VATICANA
ILLICO . DEVOLVTAM . ESSE . SCITO

44

Græca Inſcriptio, Latinè reddita, liberum omnibus litteratis, litterarumq. amatoribus, Bibliothecam ingredi volentibus, quicunque illi ſint, aditum ſtatis horis patere, laconicè monet.

Supra eiuſdem Bibliothecæ Portam.

ΤΟΙΣ· ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙΣ·

VOLENTIBVS·

Facti ratio. Meum hoc loco nomen, mearumq. Lucubrationum Inscriptiones, Catalogi Sacristarum serie id postulante, apponere libuit, ac licuit, exemplo Sancti Hieronymi, Gennadij, Honorij Presbyteri Augustudunensis; Sigeberti, Monachi Gemblacensis; Ioannis Tritthemij, Abbatis Spanhemensis, & aliorum, qui in Scriptorum Catalogis conscribendis, ad eorumdem calcem nomen suum scriptum reliquerunt, Libris omnibus, quos ediderunt, enarratis. Hæc de Apostolico Sacrario, eiusq. Præfectis, necnon de rebus ad eos pertinentibus.

Dicenda proponuntur. Quoniam vero qui ad Apostolici Sacrarij Præfecturam assumuntur, omnia, quæ ad sui muneris iurisditionem pertinent, scire haud probè queunt, præsertim illa, quæ non frequenter, sed rarò eueniunt; nonnulla hac item in Chronhistoria ad posteritatem iuuandam apponenda censentur, ne iacturam interdum patiantur, vt nonnunquam euenisse non ignoro. Sed antea quàm isthæc aggrediamur, aliquot res, & quidem subobscuras, in Chronhistoria conscriptas, dilucidationeq. indigentes, quantum in nobis erit, explicare conabimur.

Chron.

CHRONHISTORIAE PARALIPOMENA, HOC EST,

Res in Chronhistoria prætermissæ, aut leuiter degustatæ.

NONNVLLA in Chronhistoria conscribenda sese nobis obtulerunt, quæ ob rerum ac vocum quarumdam obscuritatem, declaratione indigebant. Sed nos ea inuolucris, & integumentis implicata reliquimus, explicationibus prætermissis, & consultò quidem, ne scilicet materiæ propositæ ordinem, seu telæ texendæ filum abrumperemus. Id quod factum profectò esset, si inter scribendum, tàm longè repetita fuissent aliqua, à rebus ipsis, quæ præcipuè suis in locis tractabantur, aliena interiecissemus, vt ex eo, quod de *Iocalibus*, & voce, *Cherubim*, sese offert declarandum, videre licet. *Facti ratio explicatur.*

Pag. 58.

IN pagina quinquagesimaoctaua, in qua sermo habetur de munijs Apostolici Sacristę, deq. ijs præsertim rebus, quas ipse Sacrista custodire solebat, ac pręsens in tempus custodit, mentionē fecimus de quodam manuscripto Cæremoniali perantiquo, in Bibliotheca Vaticana asseruato, ex quo hæc decerpsimus, & di-

cta in pagina scripta reliquimus:

Item ad huius etiam (Sacristæ scilicet, qui sub Titulo Confessoris intelligitur) *officium pertinet omnia Iocalia Cappellæ, vtputa Reliquiaria, Cruces, Calices, Imagines, Candelabra aurea, argentea, & omnia vestimenta, & ornamenta quæcunque ad Dei Seruitium, & Cappellæ Summi Pontificis deputata custodire, exceptis Mitris pretiosis, & alijs quibusdam solitis custodiri per Cubicularios; & exceptis Thiara, & Cherubim, quæ solent poni in Camera Thesaurariæ Palatij Apostolici.*

Cæremoniale perantiquum

Per iocalia, si verba perpendantur, sacræ præsertim res, & quidem pretiosiores intelliguntur: sed cur sacræ res, ac pretiosæ ea voce nominentur, non satis constat: nam si iocalia à *ioco*, vel à verbo *iocor, iocaris*, dicta sint, huius generis nomen pretiosis rebus, ac præsertim sacris, conuenire non videtur. Iocalia apud Iureconsultos, necnon apud Tabelliones, vel Notarios in Tabulis, vel in publicis scripturis ad res dotales pertinentibus conficiendis, in frequenti sunt vsu, dum ipsi de bonis mobilibus, ac stabilibus, quæ supra, vel præter dotem dari solent, mentionem faciunt. Bona verò stabilia præter dotem sponsæ, vel sponso data, paraphernalia Grecè à παρὰ; præter, & φέρνη, dos, quasi præterdotalia nuncupantur. Bona verò mobilia, quę etiam aduentitia, & instabilia dicuntur, à Iuris item Consultis, & Notarijs iocalia nuncupantur, veluti sunt, Annuli gemmati, Dextrocheria, Muliebria scilicet brachiorum ornamenta ex auro, vel argento in annuli lati formam facta; Monilia item, siue Cathenulæ ex auro, gutturis ornamenta, atque margaritæ, lapilli scilicet candidi, in conchis nascentes (quos Romani vniones, & vulgò perlas appellant) gutturis item ornamen-

Iocalia apud Iure consultos, & Notarios commemorantur.

Paraphernalia quæ nã sint, & vnde dicta.

Iocalia, quænam sint.

namenta; necnon Inaures, quæ sunt ornamenta ab auribus pendentia; atque inter hæc bona mobilia seu iocalia, Vestes quoque pretiosæ, quas festiuas vocant, connumerari solent. Cur autem isthęc tanti pretij bona iocalia nuncupentur, non satis video, nisi hanc vocem corruptam esse dicamus; vel huius generis bona mobilia, quæ solum ad ornatum, siue ad iocum, & festiuitatem, vel ad leporem faciunt, comparatione Dotis, quæ multò maior, maiorisq. pretij est ad perpetuę Familiæ sustentationem, atque existimationem pertinens, iocalia esse, quasi iocularia à *ioco* nuncupata, quæ festiuitatem afferunt, ac leporem. Eadem enim res, & parua, & magna; & iocosa, ac seria dici potest, si cum rebus alijs conferatur, sicut multa in hanc rem exempla docent, quæ breuitatis causa silentio prætermittenda censentur.

Opinio de Iocalium Etymologia.

Eadem res quomodo sit parua, & magna, iocosa, & seria.

Huius itaque generis rationem Ecclesiastici Viri, vt reor, meditando, nomen illud, *Iocalia*, à Iureconsultis pro sponsalibus ornamentis, frequentissimè vsurpatum, ad Ecclesiastica transtulerunt ornamenta, quibus Ecclesia Sancta Dei, tanquàm Sponsa, festis pręsertim diebus in diuino officio, & in sacrosancto Missæ Sacrificio, atque in ceteris Sacramentis administrandis vti solet, quibus cum ornamenta illa etiam pretiosissima collata, quasi parui pretij bona, & iocalia esse dicamus, oportet.

Per Reliquiaria intelliguntur Ioculi tantum illi argentei, siue aurei, pretiosis etiam rebus ornati, in quibus Reliquiæ sanctorum corporum, aut ligni sanctissimæ Crucis, vel id genus alia, quæ sunt veneratione digna, custodiuntur & asseruantur. Per Cruces quoque ac per Calices, materiæ tantum illę, ex qui-

bus ea constant, intelligenda sunt: quę sanè omnia comparatiuè, parui pretij bona, & quasi iocalia esse dicuntur.

Etymologia iocalium incerta.

Hæc sunt, quæ de Iocalibus Ecclesiasticis per coniecturam mihi dicenda videbantur: nam quantum ad illius vocis Etymologiam nihil certi vsquam inuenire potui, multis tàm Grammaticorum, quàm Legistarum Dictionarijs, quæ in nostra asseruantur Bibliotheca, conquisitis, ac diligenter perlectis. Grammatici namque de hac voce, *Iocalia*, à Scriptoribus Latinis non vsurpata, nullam penitus mentionem faciunt. Legistę verò ea, & frequenter quidem, vtuntur, vti iam diximus; sed cur dicta bona mobilia, Iocalia vocitentur, nihil prorsus dixerunt, quòd sciam, etiam si loca, in quibus de Iocalibus loquuntur, perlegerim, ceteris eorumdem Legistarum libris conquisitis. Rebus hisce iam conscriptis, inueni tandem Ioannem Franciscum Purpuratum, qui huic nostræ opinioni consil. 452. n. 5. lib. 2. fauere videtur, dicens: *Iocalia dicuntur, quæ ioci, & festiuitatis gratia parantur.*

Pag. 58.

Quid per Cherubin intelligi queat.

PEr Cherubinum, de quo habetur sermo in eodem Cæremoniali nuper commemorato, Imaginem Cherubini aliquam in Annulo Pontificio, & quidem gemmato, vel in Pectorali, ex gemma item, vel gemmis facto, fibularum scilicet Pluuialis ornamento effictam, aut incisam intelligendam esse crediderim, cùm in eodem loco citato fiat mentio de Thiara pretiosa, quę præsens in tempus in Castro Sancti Angeli cum Pectorali etiam pretioso asseruari solet.

Quam-

Quamuis enim in Sacrario Pontificio Mitræ, Annuli, ac Pectoralia magni pretij custodiantur; alia tamen pretiosiora dicto in loco asseruantur. Quare per Cherubinum cum Thiara in Camera, vt ibi legitur, Thesaurarię Apostolici Palatij asseruatum, vel Annulum, vel Pectorale Pontificium intelligendum esse reor. Id quod Sanctę, & vniuersalis Ecclesiæ Dei Pastori mirum in modum conuenit: nam Imago Cherubini, qui à *Cherub*, Hebraica voce dictus, vt Beda, & Gregorius Magnus interpretantur, Magisterium, ac scientię plenitudinem significat, Vicarium Christi perbellè repræsentat. *In Christo enim*, cuius Vicarius est Romanus Pontifex, *sunt* (inquit Apostolus Paulus ad Colossenses) *omnes Thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*. Hinc ipse Christus de suo Magisterio in Sancti Ioannis Euangelio ad Apostolos dixisse legitur: *Vos vocatis me Magister, & Domine: & bene dicitis. Sum etenim*. Et in Sancti Matthęi Euangelio ad Turbas, & ad Discipulos ait: *Nec vocemini magistri: quia Magister vester vnus est, Christus*. Ecce quàm benè Imago Cherubini, qui est scientię plenitudinis, & Magisterij Symbolum, in Annulo, vel in Pectorali Romani Pontificis efficta, Christi hisce in terris Vicarium repræsentat. Per Cherubin ergo, vt mea fert coniectura, Annulum, vel Pectorale Pontificium intelligendum esse opinor. Quod sanè Cherubini Symbolum è libro Exodi desumptum est: nam Dominus Deus, vt in vigesimoquinto Exodi capite videre licet, duos Angelos ex ordine Cherubim aureos in Tabernaculo super Arcam Fœderis, ac Testamenti decem præcepta Legis continentem, vnum scilicet ad extremam Propitiatorij, seu Oraculi partem: alterum verò ad alteram, à Moyse statuendos

Cherub, vox Hebraica. Cherubin quid significet ex Beda, & ex Gregor.

Coloss. 2.

Ioan. 13.

Matt. 22.

Exo. 25. & 37.

Arca Fœderis, quid cõtinebat.

dos mandauit. Id quod multis, & magnis quidem refertur mysterijs, quæ hoc loco tanquam ad nostrum institutum minus pertinentia, silentio pretereunda esse iudicantur: quod enim hucusque dictum est, proposito nostro sat esse censemus.

Arca, Propitiatoriũ, & Oraculum, quid.

Quonam autem modo duo illi Cherubini aurei fuerint effigiati ad vtranque partem Arcę, siue Propitiatorij, quod etiam Oraculum dicebatur, quia inde per orationes diuinum responsum impetratum audiri solebat, non satis constat. Iosephus enim in lib. 3. Antiquitatum Iudaicarum cap. 6. ait, eos habuisse similitudinem quarumdam auium, quas nemo vnquam hominum, vt ipse inquit, nisi Moyses in Dei Solio figuratas, & imaginaria quidem visione, vidit. Alij verò Doctores, præsertim verò Nicolaus Lyranus, ex Rabi Salomonis opinione, similitudinem Puerorum, vel Iuuenum, alas habentium, eos habuisse volunt. Hunc in modum effigiatos fuisse crediderim duos illos Cherubim, de quibus in Ceremoniali Romano fit mentio, dum solemnissima longo ordine supplicatio, seu rogatio, quam Processionem passim vocant, ad Basilicam Lateranensem post Coronationem Romani Pontificis fieri consueta pro capienda possessione iuxtà morem antiquum describitur. Nam post multos preeuntes, post duodecim Cursores deferentes vexilla rubra; ac post tresdecim Vexilliferos capitum Regionum Vrbis, hec ibi leguntur verba: *Deinde duo Cursores cum vexillis Cherubin aliquanto maioribus alijs*. Hec in Ceremoniali Romano impresso, & manuscripto item antiquo, ex quo quamuis colligi non queat, an duo illi Cherubini fuerint in Vexillis per pictoriam artem facti, vel ex auro per statuariam artem effidi; in Ceremoniali

Iosephus lib. 3. c. 6.

Nicol. Lyranus.

Lib. 1. sect. 2. cap. 3.

Ceremõ. lib. 1. sect. 2. cap. 3.

niali tamen manuſcripto, quod in prima Camera ſecreta Bibliothecæ Vaticanæ aſſeruatur, ipſos Cherubim, ſtatuas ex metallo confectas fuiſſe, coniectura conſequi poſſumus ex his, quæ in Cæremoniali manuſcripto Vaticano, quod Leonycus Eſtenſis mihi indicauit, de ordine ſolemniter procedendi ad Baſilicam Lateranenſem pro capienda poſſeſſione in hanc leguntur verborum formam: *Sic omnibus equos aſcendentibus, Prior Diaconorum cum ferula ordinat Proceſſionem hoc modo: Primò præcedit equus Domini Papæ phaleratus: Secundò vadit Subdiaconus cum Cruce: Tertiò duodecim Brandonarij cum duodecim vexillis rubeis, & duo alij cum duobus Cherubim in cacumine lancearum, &c.* Hæc ibi. Cùm itaque dicti duo Cherubim duo Teſtamenta, vetus videlicet ac nouum repræſentantes, vt Origenes homil. 2. in Cantica Canticorum, S. P. Auguſtinus quæſt. 105. in Exodum, & S. Gregorius Magnus homil. 6. in Ezechielem affirmant; in cacumine lancearum eſſe dicantur, eos nonniſi ſtatuas ex metallo, prę ſertim verò ex auro, effictos fuiſſe, taleq. Symbolum Chriſti Vicario congruere cenſendum eſt. Quare, ſiue in Annulo, ſiue in Pectorali, ſiue tandem in Vexillis duo Cherubim efficti fuerint; eos tamen nonniſi magni pretij fuiſſe dicamus, neceſſe eſt. Propterea in illo Cæremoniali perantiquo manuſcripto, quod primo loco in medium attulimus, Thiaram & Cherubim in Camera Theſaurariæ Palatij Apoſtolici aſſeruari conſueuiſſe, vidimus. Hæc de voce, *Cherubim*.

Biblioth. Vatic. nu. 132.

Pag. 57.

Ordo proceſſionis.

Duo Cherubim, duo Teſtamenta, ex Origen. Auguſtino, & Greg. Magno.

Pag. 61.

DIximus cum Iacobo Bergomate ex Chronicorum ſupplemento Fratrem Auguſtinum, cognomento

mento Nouellum, fuisse Thermitanum, hoc est, in quodam Siciliæ natum Oppido, quod Thermam, vel Thermas Pomponius Mela lib. 2. nominat. Sed F. Leander Albertus Thermam Ciuitatem esse ait. Vnde populi à Therma, vel à Thermis Thermitani vocitantur, vt ex Cicerone in Verr. 4. videre est. Istuc ipsum ex eo item comprobatur, quòd Consiliarij fungens officio, vixit in Curia Manfredi Siciliç Regis, cui fuit charissimus; deinde in Sicilia habitum Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti P. Augustini suscepit, vt Frater Iordanus de Saxonia scribit in libro, qui, *Vitas Fratrum*, inscribitur. Non desunt autem, qui falsò, & ineptè dicant, ipsum Fratrem Augustinum Nouellum fuisse de Terano Vmbriæ. Id quod falsum profectò est: nam Teranum, siue Teramum est Ciuitas in Aprutio ad Viciolæ, vt ait F. Leander Albertus Bononiensis, fauces, quibus in Turdinum confluit, ipsumq. Teranum Plinius ac Ptolemæus Interamnam vocant ob nominis Etymologiam, quia inter amnes Viciolam, Turdinum, & Flumicellum sita est Ciuitas. Hinc nonnulli, per Teranum Interamnam Vmbriç intelligendam non minus falsò, quàm ineptè opinantur: nam Vmbriç Interamna vulgò non Teranum, sed Terne, siue Ternum, vel Ternium dici potest, si vocabulum corruptum Latinè pronuncietur. Est etiam Taranum Vmbriç in Sabinis Oppidulum, vt ait F. Leander Albertus. Vtcumque autem sit, cum Iacobo Bergomate, & Iosepho Pamphilo, Fratrem Augustinum Nouellum Thermitanum, Siculum fuisse non dubitamus.

Therma Ciuitas in Sicilia.

Iord. de Sax. lib. 2. cap. 7.

Teranũ in Aprutio.

Leander Alb. Plin. & Ptolemæus.

Pag. 62.

F. Iacobus Camers in nonnullorum Scriptorum Chronicis Lector; in alijs autem non Lector, sed Procurator Ordinis, & in alijs Frater tantum nominatur: sed nos dictum Fratrem vtroque Titulo, necnon Magisterij gradu insignitum nominauimus: quia ad Apostolici Sacrarij Prçfecturam nonnisi aliquem nostri Ordinis Fratrem, Magisterij iam gradu decoratum, assumendum esse ratio ipsa nobis persuadet, quia Magisterij gradum in Ordine Fratrum Eremitarum S. Augustini non solum tempore Fratris Iacobi Camertis, sed centum, & amplius annos ante illud seculum dari consueuisse in Chronicis dicti Ordinis constat. Magisterij gradus in Ordine antiquus.

Pag. 67. & 69.

QVamuis in pagina 67. dixerimus, Fratrem Petrum Assalbitum Lemouicensem Apostolici Sacrarij Præfectum impetrasse à Martino V. vt corpus Sanctæ Matris Monicæ ex Ostia Tiberina Romam transferri posset; Frater tamen Rodulphus Castellanus eius Successor, sed nondum Sacrista, suis humeris sanctum corpus alijs adiuuantibus gestauit, ipsamq. Translationem nomine Assalbiti tractauit. Idcirco in Epigrammate illo, quod in pag. 69. legitur, fit mentio de Fratre Rodulpho Castellano Sacrista: quia ipse sanctum corpus transferendum curauit Anno Dom. 1430. Epigramma verò factum fuit Anno Dom. 1460. eo scilicet anno, quo Sacrista Castellanus ex hac vita decessit. In eodem Epigrammate, Conciliatio rerum dictarum. Epigrammatis explicatio.

quod beneficium Rodulphi Castellani erga Cœnobium, in quo professionem emisit, collatum; Translationemq. ipsam comprehendit; eundem Rodulphum, & Episcopum Castellanum, & Beatorum Pontificum Sacristam fuisse declarat, atque hac in re Auctor Epigrammatis, (vt minus in stylo Poetarum versatis loquar) licentia vtitur poëtica per figuram Syncopam, Syllaba scilicet è medio dictionis abscissa, dum ait:

Licentia Poetica.

Qui Præsul Patriæ fuit, ac Sacrista Beatum
Pontificum. Maior gloria, quæ sequitur.

Ad calcem Epigrammatis extat Annus Dom. 1469. in quo anno, vti diximus, factum fuit Epigramma, Rodulpho defuncto. Hęc mihi dicenda videbantur, vt ambiguitas ex ipso Epigrammate, atque ex Epitaphio circa Translationem suborta, è medio tolleretur.

Corpus B. Monicæ.

Corpus Beatæ Monicæ, translatum Romam ad Ecclesiam S. Augustini, asseruatur in Sacello eidem Sanctę dicato intra sepulcrum marmoreum super Altare collocatum, in quo Epitaphium quattuor hisce versibus incisum legitur:

Hic Augustini sanctam venerare Parentem,
Votaq. fer tumulo, quo iacet illa, sacro;
Quæ quondã Gnato, toti nunc Monica Mũdo
Succurrit precibus, præstat opemq. suis.

Sepulcrum illud antiquum, quod in Ostia Tiberina sanctum Corpus conseruabat, ob eius venerationem, in idem Sacellum translatum fuit, in edito loco situm: & ne dicti sepulcri memoria deperiret, Inscrip-

tio infra idem sepulcrum legitur in hanc verborum formam:

Sepulcrum, vbi Monica corpus apud Ostia Tiberina annis M. X L. iacuit, ob in eo edita in eius Translatione miracula, ex obscuro loco in illustriorem transponendum Filij pientissimi curarunt. Anno Salutis M. D. LXVI.

Hæc sunt, quæ de Translatione S. Matris Monicæ, occasione sese offerente, mihi dicenda videbantur ad omnem ambiguitatem, de Annorum numero subortam, è medio tollendam.

Pag. 72. & 73.

DIximus iam, Fratrem Ioannem Castellanum Sacristam, vel ex cognomento, vel ex officio Referendarium nuncupatum fuisse. Id quod in Registro tantum Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini reperitur. Nam in Chronicis, quæ Frater Hieronymus Seripandus, deinde Cardinalis, edenda curauit; & in Chronicis Iosephi Pamphili, nonnisi Sacrista, Pœnitentiarius, Bibliothecarius, & Episcopus nominatur, nulla penitus de Referendariatus Titulo mentione facta. Ego vero dictum Titulum non onerarium, sed honorarium ipsi Sacristæ ante susceptionem Episcopatus, honoris causa datum fuisse reor. Sicut enim Frater Gabriel, Sacrista, fuit Miles Sancti Petri, vt ex priuilegio, quod in Archiuo S. Augustini Anconę asseruatur, constat; ita Frater Ioannes

R 2 Castel-

Castellanus Sacrista, nondum Episcopus, Referendarius honoris causa esse potuit ad Sacristatus Prelaturam amplificandam. Hunc Sacristam Tifernatem, siue Castellanum, vt legitur in Chronicis, à Fratre Hieronymo Seripando in lucem editis, non Senensem, vt ait Iosephus Pamphilus; deinde Episcopum Castellanum, & postremò Episcopum Massensem, non Massanensem esse diximus, & nunc confirmamus. Massa enim est Ciuitas Hetruriæ, vt inquit Frater Leander Albertus, peruetusta, cuius Episcopus est Archiepiscopi Pisani suffraganeus, vt legitur in Prouinciali omnium Ecclesiarum vniuersi Orbis.

Pag. 91. & 92

ILlud denique, quod in pagina 92. de Decreto in Creatione Cardinalium obseruari consueto, diximus, intelligendum est quantum ad ipsam, vt ita dicam, registrationem Decreti, quod etiam quantum ad limitatam pecunię summam obseruari cœpit. Nam Decretum editum fuit tempore Fratris Alphonsi de Oliua Episcopi Bouinensis, & Sacristę; sed tempore Fratris Ioannis Iacobi Barbæ Neapolitani, fuit in Registro conscriptum, & in vsu forsan poni cœptum, vt infra ex Decreto ipso videre licet.

Hæc de rebus in Chronhistoria non inconsultò prętermissis: nunc reliquum est, vt cetera, quæ ad Apostolici Sacristatus officium pertinent, iuxta promissum
Pag. 120. ob rationem superius assignatam, ob oculos ponamus; ne scilicet Sacristæ tempus in posterum aliqua in re, præsertim rarò euenire consueta, iurisdictionis iacturam, codice manuscripto ignorato, vel amisso, imparati patiantur, vt interdum eueniſſe constat.

FOR-

FORMA PRAESENTANDI *Clericos Cappellæ Pontificiæ*

Frater N. N. Apostolici Sacrarij Præfectus Dilecto nobis in Christo N. N. familiari nostro.

CVm contingat Clerici Cappellæ Pontificiæ vacare locum, quem N. N. N. exercebat, cùmq. dictæ Cappellæ Clericorum præsentatio ad nos pertineat; nos de huius generis officio prouidere volentes, ne Cappella Clerici munere careat, te N. N. ad dictum officium duximus præsentandum. Harum itaque serie litterarum, & nostri muneris debito, te N. N. pro dicto officio exercendo, præsentamus, nominamus, & quatenus ad nos attinet, deputamus. In cuius rei fidem; &c. Dat. Romæ in Sacrario Apostolico, Anno Domini . . . . . Die . . . Mensis . . . . .

In Diplomate Pontificio, quod à Sacrista præsentatum ad Clericatum admittit, hęc pręsertim verba ad Sacristatus iurisdictionem pertinentia inseruntur: *Cùm alter ex Clericatibus Cappellæ nostræ vacet ad præsens, & dilectus filius N. N. Ordinis Sancti Augustini Fratrum Eremitarum professor, & Sacrista noster, ad quem vacatione dictorum Clericatuum pro tempore occurrente, præsentatio personæ idoneæ ad illos exercendos spectare dignoscitur, te N. N. ad dictum Clericatum, sic vacantem, nobis præsentandum duxerit, et præsentauerit; Nos te specialis gratiæ fauore prosequi volentes, &c. te ad dictum Clericatum substituimus, surrogamus, ac deputamus; Decernentes;* & cetera, iuxta clausulas in Diplomate scribi consuetas,

tas, quę in Clericatus fauorem apponuntur. Hunc semper in modum Cappellæ Pontificiæ Clerici à Sacrista eligi solent, vt videre est in Diplomatibus Clericorum, qui præsens in tempus Clericatum exercent, hoc est, Pyrrhus Criscus, ac Tiburtius Iouinianus, quorum alter per obitum Francisci Amadei, alter vero per resignationem, ipsi Sacristę factam, à Prædecessore meo, ad Clericatum Cappellæ fuerunt assumpti.

Subclericus Cappellæ à Sacrista eligitur, & per litteras patentes ad officium absolutè admitti solet, nulla alia facultate requisita, vt ex Decreto, quod infra legitur, constat.

Die Martis tertia Augusti 1593.

Decretum de Subclericatu Cappellæ Pontificiæ in hanc verborum formam manu Notarij, aut Secretarij Visitationis, seu Reformationis conscriptum legitur, hoc est:

IN causa inter R. P. D. Sacristam, & Cappellæ Pontificiæ Cantorum Collegium admodum R. P. D. Bernardinus Morra, Iudex specialiter deputatus in causa huiusmodi, facta prius per Reuerendissimos Dominos, Archiepiscopum Montisregalis, & Episcopum Cassanensem Visitatores, verbo cum Sanctissimo D. N. Clemente PP. VIII. eodemq. Sanctissimo D. de omnibus ab vtraque parte deductis, & allegatis, vt ijdem Domini in Congregatione dixerunt, informato, de voto item, & consensu eorundem Dominorum, ac de ordine speciali, & mandato prælibati Sanctissimi Domini

mini Nostri Papæ ad tollendam omnem controuersiam inter R. P. D. Sacristam, & Collegium Cantorum Cappellæ Pontificiæ, super electione personæ, quæ officium, & munus Custodis librorum eiusdem Cappellæ Pontificiæ, & Subclerici, seu famuli Clericorum dictæ Cappellæ Pontificiæ exercere consueuerat, vt facilius debita obsequia præstentur, decreuit, & decernit, quòd in posterum deligantur duo Ministri, quorum vnus Custos librorum appelletur, alter verò Subclericus, seu famulus nominetur, qui in subsidium Clericorum seruitia præstari solita exhibeat, licet hactenus vnica tantum portio à Sacro Palatio pro omnibus memoratis seruitijs, & obsequijs exigeretur. Deinceps tam duplex præstetur, ita vt cuilibet eorum vna integra portio à Sacro Palatio præstetur. Cetera verò emolumenta, & obuentiones omnes æqualiter inter ipsos ambos diuidantur; Eo excepto quòd Subclericus, seu Clericorum famulus potiatur solito cubiculo ad hoc designato, quia est propè Sacristiam, vbi seruire tenetur, mandauitq. etiam, & mandat admittendos nunc esse, & admitti debere ad prædicta munera, & officia nominatum à R. P. D. Sacrista ad officium Subclerici, seu famuli Clericorum; & nominatum à Collegio Cantorum ad officium Custodis librorum prædictæ Cappellæ Pontificiæ, inter quos pro tempore, quo hactenus inseruierint, diuidantur æqualiter tàm dicta portio, quàm reliqua omnia emolumenta, & obuentiones ordinariæ, & extraordinariæ exactæ, & exigendæ, & ita decreuit, & decernit, ac mandauit, & mandat omni meliori modo, &c. Præsentibus, &c.

Decretum hoc videre licet in Officio Illustrissimi, ac Reueren-

uerendissimi Vicarij Sanctissimi D. N. Papæ; in officio scilicet Mazziotti olim nuncupato, in Registro Secretarij, siue in Libro actorum Visitationis, aut Reformationis.

Decretum de Parafrenarijs à Sacrista eligendis.

IN Dei nomine, Amen. Nos Antonius miseratione diuina Episcopus Portuen. Cardinalis de Monte, Cognitor, & Iudex à Sanctissimo Domino Nostro Clemente VII. Pont. Max. deputatus, *& cetera, quæ sequuntur*.

Post longam propositæ rei narrationem hæc in Decreto leguntur, vt infra:

Christi nomine repetito, dicimus, declaramus, decernimus, & ordinamus per hanc nostram pronunciationem, & sententiam, omni meliori modo, &c. Quòd Reu. P. D. Sacrista in posterum teneatur, & debeat ad dictum exercitium ducendi Parafrænum album, seu Achineam Sacramenti principaliter eligere, & deputare vnum ex Parafrænarijs S. D. N. qui pro tempore erit, sufficientem, habilem, & idoneum ad dictum exercitium, & ministerium, qui sibi videbitur magis idoneus, & idem seruetur per alios Successores suos, cui pro maiori veneratione, & commoditate, ac sedulitate, quæ requiritur in tanti Sacramenti portatione, & custodia, possit, & debeat R. D. Sacrista in societate deputare vnum alium ex suis familiaribus proprijs habilem, qui dicto Parafrænario Pontificis ad dictæ Achineæ traductionem deputato adiunctus sit, & ipsi in eo officio assistat, & seruitij socius, & adiutor

tor continuus sit; Ita quòd semper dicta Achinea pariter ducatur per Ministrum alterum, ex eis pedestrem continuè pro reuerentia tanti Sacramenti (nisi ad modicum tempus, & loci necessitas aliud exigeret) Qui deputatus per dictum Sacristam sit & familiaris Papæ, habeatq. expensas in Tinello Pontificis, & gaudeat prærogatiuis familiaritatis, quoad beneficia, & prærogatiuas, & quoad participationem emolumentorum, &c.

Ita pronunciamus, & declaramus Nos A. Portuen. Episcopus manu propria. Dat. Romæ in vrbe Veteri, die Lunę quarta Maij M. D. XXVIII. præsentibus Dominis Federico Clauario Auditore, & Petro Pinario Cubiculario ipsius Reuerendissimi Domini Cardinalis.

Federicus Agathonus Notarius pro nota subscripsit.

Et quia Ego Genesius Bultheri Archiui Rom. Curiæ Scriptor, ad instan. R. P. D. Ioannis Iacobi Barbæ Neapolitani, Sanctissimi D. N. Papæ Sacristæ, Originale supradictæ sententiæ sufficienter recognitum, in dicto officio libro primo Diuersorum à direptione Vrbis, fol. 177. *registraui. Ideo hic me subscripsi in fidem præmissorum rogatus.*
Locus † Signi.

Hæc vide etiam ad calcem libri Cæremonialis veteris, quod in Apostolico Sacrario asseruatur: ibi enim authenticum extat Decretum manu & signo Notarij munitum.

FORMA PRAESENTANDI PARAFRAENARIOS.
Frater N. N. Apostolici Sacrarij Præfectus.
Dilecto nobis in Christo, &c.

NOstra interest omni vigilantia, & diligentia incumbere, ne ea, quę Sanctissimi Sacramenti Corporis Domini nostri Iesu Christi decori, & ornamento, ac illius, & etiam suæ Sanctitatis obsequio necessaria sunt, vllo pacto temporibus congruis desint. Cum itaque officium, & exercitium ducendi Equum (quem Achineam vulgò vocant) quando Sanctissimum Sacramentum defertur ante Pontificem, iter facientem, vel per Vrbem incedentem, vacet, ac cesset per obitum alterius Parafrænariorum: Nos, ad quos, & ad Sacristam pro tempore existentem, dicti officij concessio, & Parafręnarij Sanctissimi Sacramenti præsentatio iure pertinet, in locum illius defuncti, te Parafrænarium Sanctissimi Sacramenti iuxtà conditiones in libro Apostolici Sacrarij conscriptas, & ab alijs huius generis Parafrænarijs obseruatas instituimus, creamus, & deputamus, dantes tibi liberam facultatem litteras in forma Breuis consuetas expediendi, quarum litterarum expeditioni ex nunc libere consentimus, & consensum præstamus. In quorum fidem & testimonium præsentes litteras manu nostra subscriptas, sigillo nostro muniendas mandauimus. Dat. Romæ Anno Domini . . . . die . . . .

Locus † Sigilli.

Ita est. Frater N. N. Apostolici Sacrarij Præfectus, manu propria.

CLE-

CLEMENS PAPA VIII.
De Parafranario præsentato.

Dilecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum à dilecto filio Fratre Angelo Rocca, Apostolici Palatij nostri Sacrista, & familiari nostro (ad quem ratione dicti officij Sacristæ huiusmodi præsentatio pertinere dignoscitur) in alterum ex Parafrenarijs Sanctissimi Sacramenti, quod Nobis, & Romanis Pontificibus, pro tempore existentibus, itinerantibus summa cum veneratione, & honore præferri solet, præsentatus fueris; Nos te specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, *& cetera iuxta formam consuetam*; Te in alterum ex Parafrenarijs Sanctissimi Sacramenti huiusmodi, cum honoribus, oneribus, prouisione, portione, ac emolumentis solitis, & consuetis, ac iuxtà conditiones à ceteris huius generis Parafrænarijs obseruatas, & in libro Sacristiæ Apostolicæ conscriptas admittimus, & admissum per præsentes facimus, & deputamus, Mandantes Dilectis filijs, eidem moderno, & pro tempore existenti Sacristæ Cappellæ nostræ Pontificiæ, necnon Palatij, & Domus nostræ Præfecto, ceterisq. ad quos spectat, vt te ad huiusmodi officium, eiusq. liberum exercitium recipiant, & admittant; Tibiq. in præmissis faueant, & assistant, ac de prouisione, portione, & emolumentis huiusmodi debito tempore cum effectu responderi curent, & faciant; In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum Ferrariæ sub Annulo Piscatoris, die xvij. Nouembris

S 2 bris

bris M. D. X C V I I I. Pontificatus nostri Anno Septimo.

Marcellus Vestrius Barbianus.

Hæc de Parafrænarijs à Sacrista eligendis ob oculos ponenda videbantur: quæ sanè omnia ad Sacristatus iurisdictionis iacturam præcauendam hoc loco apponere visum est: quia, cum huius generis res de rarò sit contingentibus, sicut talis iurisdictionis memoria facile deperire potest; ita non facile ipsa iurisdictio, dum occasio sese offert, comprobatur. Id quod non sine officij læsione mihi euenisse constat in celeberrima Sanctissimi D. N. Clementis VIII. Ferrariam vsque profectione. Propterea in discessu ab Vrbe, tali iurisdictione ob Decretum ignoratum non satis perspecta, rem hanc Romæ tentatam, nonnisi Ferrariæ perfeci, vt ex ipsa, quæ superius legitur, expeditione videre licet.

PAVLI TERTII DECRETVM
In creatione DD. Cardinalium obseruari consuetum.

MOtu proprio, &c. Cùm (sicut accepimus) ab antiqua, laudabili, & hactenus obseruata consuetudine, quilibet ex S. R. E. Cardinalibus in eius in Cardinalem creatione nostris, & pro tempore existentibus Romani Pontificis Officialibus, domesticis, ac etiam Sacristæ, pro iocunda creatione huiusmodi certam pecuniæ quantitatem (quæ regalia vocant) Officialibus videlicet determinatis, Sacristæ verò ad beneplacitum

neplacitum, soluere consueuerit, & super beneplacito huiusmodi sæpius dissensiones, & controuersiæ oriri contingant, cùm quandoque plus, quandoque minus eidem Sacristæ persoluatur; Nos volentes omnem dissensionis, & controuersiæ materiam de medio submouere, ac Venerabilis Fratris nostri Alphonsi de Oliua Episcopi Bouinensis moderni, & pro tempore existentis, Sacristæ nostri, & etiam pro tempore existentis Romani Pontificis indemnitati, in præmissis prouidere; Motu proprio, & ex certa scientia, maturaq. deliberatione nostra statuimus, decernimus, & declaramus, quòd de cetero perpetuis futuris temporibus quilibet ex eisdem S. R. E. Cardinalibus in eius in Cardinalem creatione eidem moderno, & pro tempore existenti Sacristæ, pro suis iuribus, & regalibus summam vigintiquinque ducatorũ auri de Camera realiter, & cum effectu soluere debeat, & omninò teneatur; Quòdq. sic per quoscumque Iudices, & c. etiam S. R. E. Cardinales sublat. & c. iudicari debeat, irritumq. & c. Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisq. in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque, præsentis Motus proprij solam signaturam vbique fidem facere, clausula contraria non obstante, decernen. Placet, A.

Et quia, Ego Genesius Bultheri Archiui Rom. Curiæ Scriptor, ad instantiam R. P. D. Ioannis Iacobi Barbæ Neapolitan. diœcesis, Originale supradicti Motus proprij, sufficienter recognitum, in dicto officio lib. primo Diuersorum à direptione Vrbis fol. 177. registraui. Ideo hic me subscripsi in fidem præmissorum rogatus.

Locus † *Signi*.

Vide

Vide pro hac re Librum Diuersorum ab Vrbis direptione, pag. 177. Registri A. & in principio Caeremonialis veteris, quod in Apostolico Sacrario asseruatur: ibi enim authenticum extat Decretum manu & signo Notarij munitum.

INDEX

INDEX RERVM, QVAE IN CHRONHISTORIA VIDENTVR NOTATV DIGNAE.

Anti-

Fuit

B

D

E

F

N

pag.

R

 zettæ

Sacri-

Theo-

FINIS.

Regestum

† †† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V.

Omnia sunt integra folia.

ROMAE, Apud Guillelmum Facciottum M.DC.IV.

SVPERIORVM PERMISSV.